

Hallituksen esitys Eduskunnalle ajoneuvojen katsastusten ja rekisteröintien järjestämistä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lait ajoneuvojen katsastusluvista ja ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta.

Ajoneuvojen katsastustehtävät hoidettaisiin edelleen toimiluvan nojalla. Katsastustoiminnasta vastaavilta ja katsastuksia suorittavilta henkilöiltä edellytettäisiin nykyisen peruskoulutuksen lisäksi lisäkoulutusta, josta otettaisiin keskeisimmät säännökset lakiin.

Toimiluvan haltija olisi voimassa olevan lain mukaisesti velvollinen katsastamaan kaikkien ajoneuvoluokkien ajoneuvoja. Luvanhaltija voisi kuitenkin saada oikeuden perustaa sivutoimipisteitä, joissa katsastettaisiin vain kevyitä ajoneuvoja. Sivutoimipiste voisi toimia sellaisella seudulla, jossa ei ole varsinaista katsastustoimipaikkaa. Katsastustoiminnan laadun varmistamiseksi toimiluvan haltijan yleisiin edellytyksiin ja valvontaan liittyviä säännöksiä sekä katsastustoiminnassa havaittujen puutteiden johdosta toteutettavia toimenpiteitä koskevia säännöksiä tarkistettaisiin.

Ajoneuvojen rekisteröintitoiminnan harjoittamisen sääntely erotettaisiin katsastustehtävien sääntelystä ja säädettäisiin kokonaan uusi laki ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta. Ajoneuvohallintokeskus vastaisi nykyiseen tapaan rekisteröintitoiminnasta, mutta järjestäisi rekisteröintitehtävät hoidettavaksi

sopimus pohjaisesti hankkimalla toimintaan tarvittavia palveluita niiden tuottajilta (*sopimusrekisteröijä*). Tarkoitus on, että sopimusrekisteröijät hoitaisivat nykyisin katsastus- ja rekisteröintitehtävien toimiluvan nojalla hoidettavat rekisteröintitehtävät ja niin sanotun suorarekisteröinnin. Lisäksi Ajoneuvohallintokeskus voisi itse hoitaa osan rekisteröintitehtävistä.

Ehdotettu laki sisältäisi keskeiset säännökset rekisteröintitoiminnan järjestämisestä ja sopimusrekisteröijien rekisteröintitoiminnassa noudatettavasta menettelystä. Sopimusrekisteröijälle asetettaisiin yleiset edellytykset. Myös yksityisen sopimusrekisteröijän olisi rekisteröintitehtävissä noudatettava hallinto-toiminnan keskeisiä säännöksiä. Ajoneuvohallintokeskuksen olisi järjestettävä rekisteröintitehtävien hoitaminen siten, että rekisteröintipalvelujen vaivaton saatavuus turvataan koko maassa.

Esitykseen sisältyvät lisäksi ehdotukset tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain, tieliikennelain 84 §:n sekä ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain muuttamisesta.

Esitys liittyy valtion vuoden 1999 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivästä maaliskuuta 1999.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	4
1. Nykytila	4
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	4
Yleistä	4
Katsastustoiminnan järjestäminen	4
Rekisteröintitoiminnan järjestäminen	6
1.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö	7
Katsastustoiminta	7
Rekisteröintitoiminta	9
1.3. Nykytilan arviointi	9
Katsastustoiminta	9
Rekisteröintitoiminta	10
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	10
2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	10
2.2. Keskeiset ehdotukset	11
Katsastustehtävien toimilupia koskevat muutosehdotukset	11
Rekisteröintitoiminnan järjestäminen	12
3. Esityksen vaikutukset	12
3.1. Taloudelliset vaikutukset	12
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	13
3.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan	13
4. Asian valmistelu	14
4.1. Valmisteluvaiheet ja aineisto	14
Eduskunnan lausuma	14
Valmisteluelimet	14
4.2. Lausunnot	14
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	15
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	15
1. Lakiehdotusten perustelut	15
1.1. Laki ajoneuvojen katsastusluvista	15
1.2. Laki ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta	24
1.3. Tieliikennelaki	29
1.4. Laki ajoneuvohallintokeskuksesta	30
1.5. Laki tieliikenteen tietojärjestelmästä	30
2. Tarkemmat säännökset	31
3. Voimaantulo	31
LAKIEHDOTUKSET	
1. Laki ajoneuvojen katsastusluvista	32
2. Laki ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta	38

3. Laki tieliikennelain 84 §:n muuttamisesta	41
4. Laki ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain muuttamisesta	41
5. Laki tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	42

LIITE

Rinnakkaistekstit

3. Laki tieliikennelain 84 §:n muuttamisesta	44
4. Laki ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain muuttamisesta	45
5. Laki tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	46

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Yleistä

Moottorikäyttöiset ajoneuvot ja niiden pe-
rävaunut on tieliikennelain (267/1981) 84
§:n mukaan katsastettava ja ilmoitettava re-
kisteröitäviksi, jos ajoneuvoa käytetään lii-
kenteessä. Ajoneuvojen katsastuksista sääde-
tään yksityiskohtaisesti ajoneuvojen katsas-
tuksesta annetussa asetuksessa (1702/1992),
jäljempänä *katsastusasetus*. Ajoneuvojen re-
kisteröinnistä säädetään ajoneuvojen rekis-
teröinnistä annetussa asetuksessa
(1598/1995), jäljempänä *rekisteröintiasetus*.

Ajoneuvon katsastuksen ja rekisteröinnin
päätaavoitteena on liikenneturvallisuuden
edistäminen. Katsastuksessa ajoneuvo tar-
kastetaan sen toteamiseksi, että ajoneuvo ja
sen varusteet ovat säännösten mukaisessa
kunnossa, että ajoneuvo on liikenteessä tur-
vallinen ja että siitä ei aiheudu tarpeettomia
ympäristöhaittoja. Lisäksi katsastuksessa
tarkastetaan, ettei ajoneuvon mahdollista
ajoneuvokohtaista veroa tai maksua ole lai-
minlyöty ja että liikennevakuuttamisvelvolli-
suuden alaisen ajoneuvon liikennevakuutus-
maksu on suoritettu. Katsastusasetuksen mu-
kaan yksityiskäyttöön tarkoitetut ajoneuvot
on katsastettava ensimmäisen kerran kol-
mantena ja toisen kerran viidentenä ajoneu-
von käyttöönottoa seuraavana vuonna sekä
tämän jälkeen vuosittain. Kuorma- ja linja-
autot katsastetaan vuosittain.

Rekisteröinnissä selvitetään ja merkitään
ajoneuvorekisteriin ajoneuvon omistajaa ja
haltijaa koskevat tiedot, ajoneuvon yksilöi-
miseksi tarvittavat tiedot sekä ajoneuvon
tekniset tiedot. Lisäksi rekisteröinnissä selvi-
tetään, että ajoneuvosta on suoritettu vaadi-
tavat verot ja julkiset maksut ja että ajoneu-
vo on säännösten mukainen, mistä on esitet-
tävä asiakirjaselvitys. Ajoneuvolle annetaan
rekisteröinnin yhteydessä rekisteritunnus,
-kilvet ja -ote. Ajoneuvorekisteriin ja muihin
tieliikenteen tietojärjestelmän rekistereihin
talletettuja tietoja käytetään hyväksi liiken-
nevalvontaan, liikennevakuutuksiin, ajoneu-
voja koskevaan verotukseen ja ajoneuvo-

kauppaan liittyvissä asioissa. Ajoneuvorekis-
teri on julkinen rekisteri, jonka tietoja voivat
eräin rajoituksin käyttää kaikki, jotka tarvit-
sevat tietoja asialliseen tarkoitukseen.

Katsastustoiminnan järjestäminen

Ajoneuvojen katsastukset käynnistettiin
Suomessa vuonna 1922. Liikenneministeriön
valvonnassa aikaisemmin sporttelijärjestel-
mänä harjoitettu ajoneuvojen katsastustoi-
minta liitettiin vuonna 1968 osaksi Autore-
kisterikeskusta ja sen kenttäorganisaatiota.
Vuonna 1993 Autorekisterikeskus muutettiin
valtion liikelaitokseksi, jonka tuli Autorekis-
terikeskuksesta annetun lain (988/1992) mu-
kaan tuottaa muun ohessa ajoneuvojen kat-
sastus- ja rekisteröintipalveluja.

Ajoneuvojen katsastustehtävien toimiluvit-
ta annetun lain (1371/1993), jäljempänä *en-
simmäinen toimilupalaki*, nojalla ajoneuvo-
jen katsastustoiminta avattiin rajoitetusti kil-
pailulle vuoden 1994 alusta. Yksityiset kat-
sastustoimipaikat saivat aloittaa katsastustoi-
minnan saatuaan toimintaan luvan liikenne-
ministeriöltä. Liikelaitoksena toimineen Au-
torekisterikeskuksen toimipaikat eivät tuol-
loin tarvinneet toimilupaa. Ne harjoittivat
katsastustoimintaa suoraan Autorekisterikes-
kuksesta annetun lain nojalla ja niihin sovel-
lettiin ensimmäistä toimilupalakia vain rajoi-
tetusti.

Vuoden 1994 ajan Autorekisterikeskuksen
katsastustoiminnalle annettiin sopeutumisai-
kaa kilpailutilanteeseen siten, että toimilupa
oli mahdollista myöntää vain sellaiseen kun-
taan, josta oli vähintään 30 kilometriä lä-
himpään Autorekisterikeskuksen vakinaiseen
katsastustoimipaikkaan. Tämän jälkeen ei
tällainen kilpailun rajoittaminen katsastus-
toiminnassa ole ollut mahdollista.

Säädetyt luotettavuus-, asiantuntevuus-,
vakavaraisuus- ja riippumattomuusvaatimuk-
set täyttävälle oli ensimmäisen toimilupalain
mukaan myönnettävä lupa katsastustoi-
minnan harjoittamiseen. Toimiluvan hakijan oli
kyettävä varmistamaan toimintansa riittävän
korkea laatu ja asiakkaiden yhdenvertainen
kohtelu sekä huolehdittava asianmukaisesta
tietosuojasta. Ajoneuvojen katsastustehtävien
toimilupa myönnettiin joko henkilö-, linja-,

paketti- ja kuorma-autojen sekä niiden perävaunujen vuosikatsastuksiin, pakokaasutarkastuksiin ja muihin ajoneuvon kuntoa koskeviin tarkastuksiin tai kaikkiin katsastuksiin mainittuine tarkastuksineen tyyppikatsastusta ja EY-tyyppihyväksyntää lukuun ottamatta.

Toimiluvan haltijan oli suoritettava toimiluvassa tarkoitettujen ajoneuvojen katsastukset tasapuolisesti riippumatta ajoneuvon merkistä, mallista, käyttöönottoajankohdasta ja muista vastaavista seikoista. Katsastuksesta perittävät maksut eivät myöskään saaneet olla riippuvaisia näistä seikoista. Luvanhaltijan oli lisäksi järjestettävä toimintansa siten, etteivät mitkään muut seikat kuin ajoneuvon kuntoon ja muuhun säännösten mukaisuuteen liittyvät seikat voineet vaikuttaa katsastuksen lopputulokseen.

Samanaikaisesti katsastustoiminnan kilpailun avaamisen kanssa erotettiin Autorekisterikeskuksen viranomais tehtäviä hoitamaan perustettu ajoneuvohallinnon yksikkö Autorekisterikeskuksesta erilliseksi liikenneministeriön alaisuudessa toimivaksi virastoksi, ajoneuvohallinnoksi. Ajoneuvohallinnon tehtäväksi tuli muun ohessa katsastustoiminnan valvonta. Viraston oli ennen katsastustoiminnan aloittamista tarkastettava toimiluvan haltijan toimitilojen ja muiden katsastustoimintaan liittyvien olosuhteiden asianmukaisuus.

Katsastustoimintaan kuuluvissa hyväksymis-, hylkäämis- ja kieltopäätöksissä on katsottu olevan kyse julkisen vallan käytöstä, minkä vuoksi toimiluvan haltijan katsastusasiassa tekemään päätökseen oli mahdollista hakea muutosta hallinto-oikeudellisin muutoksenhakukeinoin tekemällä oikeisuvaatimus ajoneuvohallinnolle. Lisäksi katsastuksia suorittavaan henkilöön sovellettiin hallintomenettelylain (598/1982) esteellisyyssäännöksiä.

Nykyisin ajoneuvojen katsastusten suorittaminen on järjestetty hoidettavaksi ajoneuvojen katsastus- ja rekisteröintitehtävien toimiluvista annetun lain (1593/1995), jäljempänä *toimilupalaki*, nojalla. Laki tuli voimaan vuoden 1996 alusta, jolloin liikelaitoksesta toimineen Autorekisterikeskuksen katsastustoiminta yhtiötettiin Suomen Autokatsastus Oy-nimiseksi valtion omistamaksi yhtiöksi ja ajoneuvohallinnon tehtävät siirrettiin uudelle virastolle ajoneuvohallintokeskukselle. Toimilupalaki edellyttää, että myös Suomen Autokatsastus Oy:n suorittamat katsastukset hoidetaan toimiluvan nojalla. Muu-

toinkin Suomen Autokatsastus Oy:n toimipaikkoihin sovelletaan toimilupalain säännöksiä sellaisinaan lukuun ottamatta katsastustoiminnan jatkuvuuden kannalta tarpeelliseksi katsottuja siirtymäsäännöksiä.

Toimilupalaki on lähes samansisältöinen kuin ensimmäisen toimilupalaki. Merkittävin ero on se, että toimilupalalla järjestettiin myös ajoneuvojen rekisteröinnit hoidettaviksi osittain katsastus- ja rekisteröintitehtävien toimiluvan nojalla. Toimilupia voidaan edelleen myöntää kahdenlaisia, mutta lupien kattavuus määritellään laissa uudella tavalla. Lupa voidaan myöntää joko kaikkia ajoneuvoja koskeviin vuosikatsastuksiin tai kaikkia ajoneuvoja koskeviin rekisteröinteihin ja kaikkiin katsastuslajeihin tyyppikatsastusta ja EY-tyyppihyväksyntää lukuun ottamatta.

Toimilupalalla vahvistettiin toimiluvan voimassaoloajan enimmäispituudeksi viisi vuotta. Lupaa ei voi myöntää lainkaan virastolle, laitokselle tai oppilaitokselle, joka on valtion, kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämä, koska tällainen virasto ja laitos saattaa olla taloudellisesti edullisemmassa kilpailuasemassa kuin yksityinen yrittäjä. Luotettavuuden arviointiperusteita tarkistettiin uudella lailla.

Toimilupalaisissa säädetään katsastustoiminnasta vastaavan henkilön pätevyysvaatimuksista. Lain 5 §:n mukaan katsastustoiminnasta vastaavan henkilön tulee olla vähintään teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai vastaavan soveltuvan teknikkotason tutkinnon suorittanut. Häneltä edellytetään perehtyneisyyttä ajoneuvoja sekä niiden katsastuksia ja rekisteröintejä koskeviin säännöksiin. Hänellä on lisäksi oltava riittävä käytännön kokemus katsastus- tai muista teknisistä tarkastustehtävistä.

Toimilupalain 11 §:ssä säädetään katsastuksia suorittavien henkilöiden pätevyysvaatimuksista, joista ei ensimmäisen toimilupalain voimassaoloaikana ollut lainkaan säännöksiä. Vaatimukset vastaavat muutoin katsastustoiminnasta vastaavalle henkilölle säädettyjä vaatimuksia paitsi, että katsastuksia suorittavalta henkilöltä ei edellytetä perehtyneisyyttä rekisteröintejä koskeviin säännöksiin eikä samanlaista kokemusta kuin toiminnasta vastaavalta henkilöltä. Katsastustoimialalla työskentelee noin 800 vakiuista katsastajaa.

Osia katsastukseen liittyvistä tarkastuksista voidaan toimilupalain 2 §:n 3 momentin valtuutuksin suorittaa autokorjaamoilla ja muil-

la tarkastuspaikoilla. Katsastusasetuksen 46 b §:ssä säädetään pakokaasupäästöjen, paineilmajarrujen ja vetokytkimien tarkastuksia suorittavista autokorjaamoista ja muista tarkastuspaikoista. Niiden suorittaman tarkastuksen oikeellisuuden toteamiseksi katsastuksen yhteydessä voidaan tehdä uusi tarkastus, jolloin katsastustoimipaikan suorittama tarkastus on ratkaiseva. Edellytyksenä tarkastustoiminnan harjoittamiselle korjaamossa tai vastaavassa paikassa on, että tarkastuksen suorittajalla on käytettävissään riittävä tarkastuslaitteisto ja asiantunteva henkilöstö asianomaisia tarkastustoimenpiteitä varten. Paineilmajarrujen tarkastusten suorittajalla tulee olla liikennetarvikkeiden asennuksiin ja korjauksiin edellytettävä lupa. Pakokaasupäästöjen ja vetokytkimien tarkastusten suorittajan on puolestaan ennen toimintansa aloittamista ilmoitettava aiotusta toiminnasta ajoneuvohallintokeskukselle. Tarkastuksen suorittajan oikeus tarkastusten suorittamiseen voidaan peruuttaa, jos mittauksia ei suoriteta asianmukaisesti tai mittalaitteiden huolto ja mittatarkkuuden tarkastus on laiminlyöty. Ajoneuvohallintokeskuksen tehtävänä on valvoa tarkastuksia suorittavia korjaamoita ja muita tarkastuspaikkoja.

Rekisteröintitoiminnan järjestäminen

Ajoneuvojen rekisteröinnit aloitettiin samana vuonna kuin katsastukset eli vuonna 1922. Ajoneuvojen rekisteröinti siirrettiin vuonna 1966 lääninhallituksista samana vuonna perustetun Autorekisterikeskuksen tehtäväksi. Ajoneuvorekisterin ajantasaisuuden ja asiakaspalvelun parantamiseksi siirrettiin rekisteri-ilmoitusten vastaanotto vuonna 1989 poliisilta posti- ja katsastustoimipaikoille. Katsastustoimipaikat oikeutettiin hoitamaan rekisteröintitapahtumat suoraikäyttöisesti, jolloin asiakas sai yhdellä käynnillä rekisteriotteen ja tarvittaessa rekisterikilvet. Vuonna 1991 luotiin edelleen käytössä oleva suorarekisteröintijärjestelmä, jonka mukaan autoliikkeet, vakuutusyhtiöt ja rahoitusyhtiöt oikeutettiin merkitsemään ajoneuvoja rajoitusti ajoneuvorekisteriin. Postitoimipaikkojen ja suorarekisteröijien kautta asioidessa rekisteriote lähetettiin Autorekisterikeskuksesta asiakkaalle postitse.

Vuonna 1994, jolloin katsastustoiminnan kilpailu aloitettiin, ajoneuvohallinnosta tuli tieliikenteen tietojärjestelmän ja siten myös ajoneuvorekisterin pitäjä. Uusi virasto käsit-

teli rekistereiden pitämistä koskevat periaatteellisesti merkittävät asiat. Autorekisterikeskus toimi kuitenkin edelleen yksin varsinaisena rekisteröintiasioiden hoitajana suorittamalla muun ohessa rekisteri-ilmoitusten vastaanottoa, tietojen tallettamista ajoneuvorekisteriin, rekisteriotteiden ja -kilpien luovuttamista sekä tietojen luovuttamista ja muita tietopalvelutehtäviä.

Autorekisterikeskuksen yhtiöittämisen yhteydessä jouduttiin ratkaisemaan kysymys siitä, missä ajoneuvojen rekisteröintiasioiden hoidetaan. Vuoden 1996 alusta Autorekisterikeskuksen keskustoimiston hoitamat viranomaisluonteiset tehtävät, jotka liittyivät tieliikenteen tietojärjestelmän ylläpitämiseen ja kehittämiseen, ajoneuvojen ja ajokorttien rekisteröintiin sekä ajoneuvoverotukseen, siirrettiin ajoneuvohallintokeskukselle valtion viranomaistoiminnoiksi. Hallituksen esityksessä Autorekisterikeskuksen muuttamista osakeyhtiöksi koskevaksi lainsäädännöksi (HE 59/1995 vp) siirtoa perusteltiin kilpailuneutraliteettisyyllä sekä sillä, että rekisteröinti- ja verotustehtävät eivät viranomaisluonteisuutensa vuoksi soineet hoidettaviksi liikelaitos- tai yhtiömuodossa.

Autorekisterikeskuksen katsastustoimipaikkojen suorittamat rekisteröintitehtävät - rekisteri-ilmoitusten vastaanotto, ilmoitusten tietojen merkitseminen ajoneuvorekisteriin sekä rekisteriotteiden ja -kilpien luovuttaminen - siirrettiin vuoden 1996 alusta hoidettavaksi katsastus- ja rekisteröintitehtävien toimiluvan nojalla. Toimilupalalla saatettiin yksityiset katsastustoimipaikat ajoneuvojen rekisteröintien osalta tasavertaiseen asemaan Suomen Autokatsastus Oy:n katsastustoimipaikkojen kanssa, kun kaikille katsastustoimipaikoille annettiin oikeus hakea toimilupaa myös rekisteröintitehtävien suorittamiseen.

Toimilupalain 7 §:n mukaan ajoneuvojen rekisteröintitehtävien suorittamisoikeuden saa sellainen katsastustoimipaikka, joka hoitaa kaikkia katsastuslajeja koskevia katsastuksia. Rekisteröintejä suorittavalle yrityksille ei ole asetettu omia, erityisiä vaatimuksia, koska kyse on yhdistetystä luvasta, jonka nojalla suoritetaan sekä katsastuksia että rekisteröintejä.

Toimiluvan nojalla ajoneuvojen rekisteröintejä hoitavan yrityksen rekisteröintejä suorittavien henkilöiden pätevyysvaatimuksista säädetään liikenneministeriön päätöksellä. Ajoneuvohallintokeskus on antanut

toiminnassa tarvittavaa koulutusta ja valvonut, että rekisteröinnit suoritetaan asianmukaisesti. Myös toimiluvan haltijat ovat antaneet koulutusta.

Ajoneuvon suorarekisteröinnistä ja siihen oikeuttavasta luvasta säädetään rekisteröintiasetuksen 8 luvussa. Suorarekisteröinnillä tarkoitetaan suorarekisteröintiluvan saaneen yrityksen oman tietojärjestelmänsä avulla suorittamaa ajoneuvon rekisteritietojen merkitsemistä ajoneuvorekisteriin. Suorarekisteröinti voidaan suorittaa vain sellaisesta ajoneuvosta, jonka suorarekisteröintiluvan haltija omistaa tai jonka rekisteröintiin luvanhaltija on saanut toimeksiannon. Ajoneuvohallintokeskus voi myöntää luvan suorarekisteröintien suorittamiseen autoliikkeelle, vakuutusyhtiölle, katsastuksen suorittajalle ja rahoitusyhtiölle, joka on riittävän luotettava, jolla on käytettävissään toiminnan mahdollistava tietojärjestelmä ja jolla muuten harkitaan olevan edellytykset tehdä asianmukaisesti rekisteri-ilmoitukset suorarekisteröintimenettelyssä. Autoliikkeeltä edellytetään lisäksi, että sillä on voimassa liikkeen kaikki myyntivarastossa olevat ajoneuvot kattava ryhmäliikennevakuutus. Suorarekisteröintilupa on voimassa jatkuvasti, mutta se voidaan peruuttaa väärinkäytösten vuoksi tai jos luvanhaltija ei enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä tai muusta painavasta syystä. Rekisteröintiasetuksen 27 §:ssä on yksilöity se, millaisia rekisteröintejä erilaiset luvanhaltijat - autoliike, vakuutusyhtiö, rahoitusyhtiö ja katsastuksen suorittaja - voivat suorittaa.

Ajoneuvon rekisteri-ilmoitus on jätettävä ajoneuvohallintokeskukseen tai toimiluvan saaneeseen katsastustoimipaikkaan. Rekisteröintiasetuksen 21 §:n mukaan rekisteri-ilmoitus voidaan lisäksi jättää postitoimipaikkaan edellyttäen, että ajoneuvohallintokeskus on sopinut postilaitoksen kanssa ilmoitusten vastaanotosta. Postitoimipaikat toimivat vain ilmoitusten vastaanottajina. Niillä ei ole oikeutta suorittaa muita rekisteröintitehtäviä.

Ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain (1592/1995) mukaan viraston tehtävänä on muun ohessa vastata ajoneuvojen rekisteröinneistä. Rekisteröintiasetuksen 21 §:n mukaan ajoneuvohallintokeskuksen on lisäksi itse hoidettava osa rekisteröinneistä. Erityisesti silloin, kun tehtäviä suoritettaessa joudutaan käyttämään oikeudellista harkintaa tavanomaista enemmän, rekisteröintitehtävä kuuluu ajoneuvohallintokeskukselle.

1.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö

Katsastustoiminta

Vuonna 1996 annettiin neuvoston direktiivi 96/96/EY moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen katsastusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä, jäljempänä *katsastusdirektiivi*, jolla kumottiin aikaisempi ajoneuvojen katsastusta koskeva direktiivi muutoksineen. Jäsenvaltioiden oli saatettava direktiivi voimaan viimeistään 9 päivänä maaliskuuta 1998. Suomen katsastusjärjestelmä vastasi jo aikaisemmin pääosin direktiivin vaatimuksia.

Katsastusdirektiivin mukaan henkilöauton ensimmäinen katsastus on suoritettava viimeistään neljän vuoden kuluttua käyttöönottopäivästä ja tämän jälkeen auto on katsastettava vähintään joka toinen vuosi. Takseille, linja-autoille, kuorma-autoille ja yli 3,5 tonnia painaville perävaunuille on säädetty vuotuinen katsastus.

Katsastusdirektiivissä säädetään katsastuksen suorittajasta, katsastusvelvollisuuden alaisista ajoneuvoista, katsastusten toistumistiheydestä, katsastuksessa tarkastettavista kohteista, katsastuksesta annettavasta todistuksesta ja katsastusta koskevista poikkeuksista.

Katsastusdirektiivin 2 artiklan mukaan katsastuksen voi suorittaa valtio tai muu julkisyhteisö taikka yksityinen elin tai laitos. Yksityisen elimen tai laitoksen tulee olla valtion nimeämä tai asettama ja valtion suorassa valvonnassa. Katsastusten suorittaminen voidaan direktiivin mukaan antaa myös sellaiselle, joka suorittaa ajoneuvojen korjauksia. Tällöin on kuitenkin erityisesti huolehdittava siitä, että katsastusten puolueettomuus ja korkea laatu säilyvät. Jäsenvaltioiden on liikenteessä tunnustettava toisessa jäsenvaltiossa siellä rekisteröidylle ajoneuvolle suoritettu katsastus.

Komissio on tehnyt ehdotuksen neuvoston direktiiviksi yhteisön teillä liikennöivien hyötyajoneuvojen tienvarsitarkastuksista (KOM(1998) 117 lopull; 98/0097 (SYN)). Ehdotuksen tavoitteena on tehostaa yhteisön maantieliikenteen turvallisuutta ja ympäristönsuojelua. Ehdotuksen mukaan vuosittaisia katsastuksia täydennetään tarkastamalla edustava otos teillä liikennöivistä hyötyajoneuvoista. Jos tarkastuksessa havaitaan, ettei ajoneuvo ole ehdotuksen liitteessä esitettyjen

vaatimusten mukainen, ajoneuvo voitaisiin määrätä katsastettavaksi kiinteässä katsastustoimipaikassa. Jos ajoneuvon katsotaan aiheuttava ihmisille vakavaa vaaraa, ajoneuvon käyttö yleisellä tiellä voitaisiin välittömästi kieltää.

Lähes kaikissa autoistuneissa maissa ajoneuvot katsastetaan säännöllisesti. Useimmissa Euroopan unionin jäsenmaissa on katsastusjärjestelmä, joka vastaa täysin tai ainakin osittain unionin vähimmäisvaatimuksia. Tanskassa, Kreikassa, Irlannissa ja Portugalissa ei kuitenkaan ennen vuotta 1998 ole ollut kevyiden ajoneuvojen katsastuspakkoa. Myöskään Norjassa ei ole ollut kevyiden ajoneuvojen katsastuspakkoa.

Euroopan unionin alueella katsastajille järjestetään pääsääntöisesti peruskoulutuksen lisäksi alalietulo-, jatko- ja täydennyskoulutusta. Koulutukseen sisältyy useimmiten työharjoittelua sekä jonkinlainen tutkinto. Yhteisön lainsäädännössä ei ole säännöksiä katsastajien koulutuksesta.

Ruotsissa henkilöautot on pitänyt katsastaa ensimmäisen kerran kahden vuoden kuluttua ja sen jälkeen neljän vuoden kuluttua käyttöönotosta sekä tämän jälkeen vuosittain. Vuoden 1998 alusta uudet henkilöautot on katsastettava harvemmin kuin aikaisemmin. Ensimmäinen katsastus on suoritettava kolmen vuoden kuluttua käyttöönotosta ja tämän jälkeen kahden vuoden kuluttua ja siten vuosittain. Ruotsissa katsastustoiminnan hoitaa valtioenemmistöinen osakeyhtiö Ab Svensk Bilprovning, nykyisin Bilprovningen. Katsastuksessa hylättyjen henkilö- ja pakettiautojen jälkitarkastukset voi hyväksyttää valtuutetuilla korjaamoilla. Vuonna 1997 Ab Svensk Bilprovning suoritti 4,2 miljoonaa katsastusta. Hylättyjen osuus katsastuksista oli 34 prosenttia. Jälkitarkastukseen menneistä ajoneuvoista hylättiin vielä noin seitsemän prosenttia. Katsastajilta edellytetään teknikkotason peruskoulutusta. Lisäkoulutuksena edellytetään kuusi viikkoa kestävää kurssia, käytännön harjoittelua ja täydennyskoulutusta.

Norja joutuu Euroopan talousalueeseen liittyneenä maana soveltamaan katsastusdirektiiviä. Tielaitoksen alainen elin (Biltilsynet) suorittaa katsastukset. Vuoden 1998 alusta Biltilsynet sai uuden tehtävän valvoa valtuutettuja katsastustoimipaikkoja, jotka saavat oikeuden suorittaa kevyiden ajoneuvojen katsastukset kilpailutilanteessa. Valtuutetut katsastustoimipaikat voivat olla korjaa-

moita tai vain katsastuksiin erikoistuneita toimipaikkoja.

Alankomaissa valtiollinen elin, joka aikaisemmin suoritti kaikenlaisia katsastuksia, hoitaa nykyisin vain taksien ja linja-autojen katsastukset. Muita katsastuksia suorittavat valtuutetut, yksityiset katsastustoimipaikat, jotka voivat olla korjaamoita tai erikoistuneita vain katsastuksiin. Katsastustoimipaikojen valvontaan on viime aikoina panostettu entistä enemmän. Katsastajalta edellytetään peruskoulutusta tai sitä vastaavaa työkokemusta. Varsinaisen katsastajan koulutuksen, joka on jaettu neljään tasoon, järjestää autoteollisuus yhdessä opetustoiminnasta vastaavan ministeriön kanssa.

Belgiassa kevyet ajoneuvot katsastetaan ensimmäisen kerran neljän vuoden kuluttua ja tämän jälkeen vuosittain. Taksit ja linja-autot katsastetaan kuuden kuukauden välein. Maassa on yhdeksän yksityistä katsastusyhtiötä, jotka toimivat tietyillä alueilla ilman kilpailua. Yhtiöllä on yhteinen kattojärjestö (GOCA). Teknisen peruskoulutuksen lisäksi GOCA järjestää katsastajille peruskursseja ja jatkokursseja. Koulutukseen sisältyy myös käytännön harjoittelua.

Isossa Britanniassa valtion viranomainen (The Vehicle Inspectorate) vastaa osasta sellaisia katsastuksia, jotka on suoritettava vuosittain, sekä valvoo noin 17 000 valtuutetun, kevyiden ajoneuvojen katsastuksia suorittavan korjaamon toimintaa. Lontoossa ja eräissä muissa suurimmissa kaupungeissa poliisi katsastaa taksit. Vaatimuksena yksityisen katsastustoiminnan aloittamiselle on osallistuminen katsastustoimintaa valvovan viranomaisen järjestämälle kurssille ja kurssin läpäisy. Varsinaista jatkokoulutusta ei ole järjestetty, mutta valvonnan perusteella ja muutenkin tarpeen vaatiessa järjestetään katsastajille täydentävää koulutusta.

Saksassa katsastuksia suorittavat osittain seitsemän alueellista yhdistystä (TÜV), jotka tekevät kaikenlaisia tarkastuksia ydinvoimaloista leikkikaluihin, osittain yksityinen yhtiö (DEKRA), jolla on myös kuljettajantutkintoihin sekä autokoulujen valvontaan ja koulutukseen liittyviä tehtäviä, sekä osaksi yksityiset katsastusmiehet, jotka ovat yleensä aikaisemmin työskennelleet TÜV:ssä tai DEKRAssa.

Espanjassa on kuntien velvollisuutena järjestää ajoneuvojen katsastus sopivalla tavalla. *Italiassa* valtiollinen elin vastaa kaikista katsastuksista.

Rekisteröintitoiminta

Vuonna 1968 Wienissä tehdyn tieliikennettä koskevan yleissopimuksen (SopS 30/86) 35 artiklan mukaan moottoriajoneuvon ja siihen kytketyn muun kuin kevyen perävaunun tulee olla jonkun sopimuspuolen tai sen osan rekisteröimä. Ajoneuvon kuljettajalla tulee olla mukanaan todistus rekisteröinnistä. Sopimus määrittelee tiedot, jotka todistuksesta tulee vähintään ilmetä.

Euroopan yhteisössä on valmisteilla direktiivi moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen rekisteröintiäsiakirjoista. Komission direktiiviehdotus (KOM(97) 248 lopull; 97/0150 (SYN)) sisältää vähimmäisvaatimukset rekisteröintiäsiakirjasta. Neuvosto on marraskuussa 1997 hyväksynyt yhteisen kannan ehdotuksesta. Direktiivi annettaneen vuoden 1998 aikana. Yhteisen kannan mukaan uusi rekisteröintiäsiakirja otettaisiin käyttöön viiden vuoden kuluttua direktiivin voimaantulosta. Jäsenvaltion on tunnustettava toisen jäsenvaltion antama rekisteröintitodistus kansainvälisessä liikenteessä ja rekisteröitäessä toisessa jäsenvaltiossa aikaisemmin rekisteröity ajoneuvo.

Ruotsissa ja Norjassa ajoneuvojen rekisteröintitehtävät on organisoitu sikäläisen tielaitoksen alaisuuteen. Saksassa liittovaltion keskusrekisterin ohella osavaltiot pitävät kukin ajoneuvorekisteriä. Englannissa rekisteröinnistä vastaa valtion rekisteröintiyksikkö.

1.3. Nykytilan arviointi

Katsastustoiminta

Katsastuspalvelujen saatavuus on katsastustoiminnan kilpailun avaamisen myötä parantunut merkittävästi. Katsastustoimipaikkojen lukumäärä on lisääntynyt ja toimipaikkojen sijainti asiakkaiden kannalta parantunut. Toimipaikkojen aukioloaikojen pidennys ja mahdollisuus katsastaa ajoneuvo ilman ajanvarausta ovat myös parantaneet katsastuspalveluita.

Vuonna 1995 aloitti 26 uutta katsastustoimipaikkaa toimintansa. Vuonna 1996 aloitettavia toimipaikkoja oli 20 ja vuonna 1997 niitä oli 17. Yksityisten toimipaikkojen lisäksi myös Suomen Autokatsastus Oy on lisännyt toimipaikkojensa määrää. Vuoden 1997 aikana jouduttiin peruuttamaan kahden katsastustoimipaikan toimiluvat ja kaksi toimipaikkaa lopetti toimintansa muutoin.

Vuoden 1997 lopussa maassamme oli toiminnassa kaikkiaan 186 katsastustoimipaikkaa. Niistä yksityisiä oli 37 ja Suomen Autokatsastus Oy:n toimipaikkoja oli 149. Suomen Autokatsastus Oy:n toimipaikkaverkosto kattaa koko maan. Myös yksityiset katsastusasemat ovat sijoittuneet maamme eri osiin.

Osa Suomen Autokatsastus Oy:n toimipaikoista on niin sanottuja matkapaikkakuntia, jotka toimivat sivutoimipaikan tapaan. Kaikilla tällaisilla toimipaikoilla ei ole vielä toimilupaa, mutta ne ovat voineet jatkaa toimintaansa toimilupalain siirtymäsäännöksen nojalla. Näillä toimipaikoilla ei ole yleensä mahdollista katsastaa raskasta ajoneuvokaluksia, mihin toimilupalaki velvoittaa. Vaarana on täten, että näiden toimipaikkojen toiminta tulee lähiaikoina loppumaan.

Vuonna 1997 Suomessa aloitettiin runsaat 1,8 miljoonaa vuosikatsastusta, joista hylättiin 21,4 prosenttia. Muita katsastuksia suoritettiin yhteensä noin 84 500. Suomen Autokatsastus Oy:n markkinaosuus vuosikatsastuksista oli 77 prosenttia.

Ajoneuvohallintokeskus on valvonut katsastustoimintaa ensisijaisesti tilastollisin menetelmin. Lisäksi virasto on suorittanut valvontatarkastuksia ja tarkastuskäyntejä. Vuosien 1997 ja 1998 aikana valvontaa on lisätty. Tarkastuksia on tehty erityisesti sellaisille paikkakunnille, joilla on ollut kilpailua, sekä katsastustoimipaikoille, joilla katsastettujen ajoneuvojen hylkäysprosentit ovat poikenneet merkittävästi maan keskiarvosta.

Ajoneuvohallintokeskuksen valvontatarkastuksissa on todettu, että katsastustoimipaikkojen toimitilat ja laitteet ovat pääosin kunnossa. Katsastukset on yleensä hoidettu hyvin. Katsastuksia suoritettavien henkilöiden ammattitaidossa on kuitenkin todettu puutteita. Nopeasti uudistuvien ja muuttuvien säännösten seuranta ja tietojen ajantasaistaminen sekä uuden henkilökunnan kouluttaminen ja työhönohjaaminen jäävät kiireeseen vedoten joskus asianmukaisesti tekemättä. Katsastustoimintaan liittyvistä yksittäisistä puutteellisuuksista ajoneuvohallintokeskus on antanut useita suullisia ja kirjallisia korjauskehotuksia ja kirjallisia huomautuksia.

Yhteiskunnan kannalta olennaista on, että teknisten vikojen osuus onnettomuuksien ensisijaisena aiheuttajana ei ole katsastustoiminnan kilpailun avaamisen jälkeen muuttunut.

Rekisteröintitoiminta

Kilpailutilanteesta johtuva katsastustoimipaikkojen määrän kasvu on parantanut myös rekisteröintipalvelujen saatavuutta. Ajoneuvohallintokeskuksen lisäksi ajoneuvojen rekisteröintitehtäviä hoitivat vuoden 1997 lopussa 153 katsastustoimipaikkaa, 273 auto-liikettä ja 4 rahoitusyhtiötä. Lisäksi 593 postitoimipaikkaa otti vastaan rekisteri-ilmoituksia. Rekisteröintejä suorittavista katsastustoimipaikoista 32 oli yksityisiä.

Vuonna 1997 suoritettiin yhteensä runsaat 1,5 miljoonaa rekisteröintiä, joista 164 500 oli ajoneuvojen ensirekisteröintejä. Ensirekisteröintien määrä on viime vuosina lisääntynyt. Katsastustoimipaikkojen osuus kaikista rekisteröinneistä oli 60 prosenttia. Ajoneuvorekisterissä oli vuoden 1997 lopussa noin 3,3 miljoonaa ajoneuvoa.

Rekisteröintitoiminnan laatu on ajoneuvohallintokeskuksen valvonnasta saatujen kokemusten mukaan pystytty pitämään korkeana. Rekisteröintimenettelyn yhtenäisyys on pyritty turvaamaan ajoneuvohallintokeskuksen antamalla ohjeilla, koulutustilaisuuksilla ja valvonnalla.

Autorekisterikeskuksen yhtiöittämissä yhteydessä katsastustoiminnan ja rekisteröintitoiminnan harjoittajista päädyttiin säätämään samalla lailla, vaikka toiminnot eroavatkin merkittävästi toisistaan. Lisäksi suorarekisteröintiluvasta säädetään rekisteröintiasetuksessa. Katsastustoiminta on täysin vapaa kilpailulle, kun taas rekisteröintitoiminnassa kilpaillaan lähinnä jakelukanavien kesken. Katsastustoiminnassa jokainen luvanhaltija vastaa itse toiminnastaan, mutta rekisteröintitoiminnan vastuuta on lailla säilytetty myös ajoneuvohallintokeskukselle, joka on lisäksi ajoneuvorekisterin pitäjä. Toimilupalaki ei sellaisenaan sovellu rekisteröintitoimintaan, koska sille asetetut vaatimukset eroavat katsastustoiminnalle asetetuista vaatimuksista. Säättämistä rekisteröintitoiminnan harjoittajista eri säädöksissä ja säädöstasolla ei myöskään voi pitää perusteltuna.

Ajoneuvon rekisteröintivelvollisuus syntyy erilaisissa tilanteissa, kuten ajoneuvon kaupan yhteydessä, rahoituksen järjestelyssä, vakuutuksen ottamisen tai vaihdon yhteydessä ja ajoneuvon käytön lopettamisen yhteydessä. Asiakas ei useinkaan voi hoitaa ajoneuvon rekisteröintiä samalla hoitaessaan rekisteröinnin aiheuttamaa toimenpidettä, vaan hänen on rekisteröintivelvollisuutensa

täyttämiseksi asioitava katsastustoimipaikalla, ajoneuvohallintokeskuksessa tai postitoimipaikassa. Tällainen useissa paikoissa asiointi heikentää myös ajoneuvorekisterin ajantasaisuutta.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Katsastustoimintaa koskevien ehdotusten tavoitteena on varmistaa katsastusten asianmukainen suorittaminen sekä katsastuspalvelujen saatavuuden turvaaminen koko maassa.

Katsastustoiminnassa on havaittu puutteita, jotka ovat osittain johtuneet katsastuksia suorittavien henkilöiden ammattitaidon puutteista ja alan kiristyneestä kilpailusta. Ajoneuvohallintokeskus on katsastustoimipaikkojen valvontaa lisäämällä pyrkinyt pitämään katsastusten tasoa yllä. Valvonnalla ei kuitenkaan voida korvata ammattitaidossa havaittuja puutteita. Katsastustoiminnasta vastaavien ja katsastuksia suorittavien henkilöiden ammattitaitoa katsastusten suorittamiseen voidaan parantaa vaatimalla heiltä tehtävien edellyttämää, jatkuva koulutusta.

Katsastuspalvelujen alueellisen saatavuuden varmistamiseksi voitaisiin luopua raskaan ajoneuvokaluston katsastusvelvollisuudesta, jolloin toimilupa voitaisiin myöntää vain henkilöautojen ja muiden kevyiden ajoneuvojen katsastuksiin. Tällä saatettaisiin heikentää raskaan ajoneuvokaluston katsastuspalvelujen saatavuutta. Sallimalla sivutoimipaikkojen perustaminen voitaisiin turvata kohtuulliset katsastuspalvelut kevyelle kalustolle koko maassa, myös syrjäisimmillä seuduilla.

Rekisteröintitoimintaa koskevien ehdotusten tavoitteena on parantaa rekisteröintipalvelujen saatavuutta ja ajoneuvorekisterin ajantasaisuutta sekä yhtenäistää sääntelyä, jolla rekisteröintien hoitaminen järjestetään. Koko maan kattavien rekisteröintipalvelujen ylläpitämiseksi ei määrällisesti tarvita lisää rekisteröintitehtäviä suorittavia toimipaikkoja. Pikemminkin kyse on siitä, että rekisteröintiasiat tulisi ainakin osittain hoitaa muissa paikoissa kuin niitä nykyisin hoidetaan. Toimilupalain säätämisen yhteydessä luovuttiin ajatuksesta hoitaa rekisteröintitehtävät kokonaisuudessaan viranomaistoimintoina,

joten tehtäviä on vaikea ajatella jatkossakaan hoidettavaksi yksin viranomaisten voimin.

Ehdotuksen valmistelun yhteydessä on pohdittu mahdollisuuksia järjestää rekisteröintitehtävät hoidettaviksi erillisen rekisteröintitehtävien toimiluvan nojalla tai vaihtoehtoisesti antaa tehtävät kokonaisuudessaan ajoneuvohallintokeskuksen vastuulle siten, että virasto voisi hoitaa rekisteröintitehtävät hankkimalla niiden suorittajiksi palveluja yksityisiltä ja julkisilta palvelujen tuottajilta. Valtioneuvoston vuonna 1989 tekemän periaatepäätöksen mukaan tarpeetomat ja vähämerkitykselliset lupajärjestelmät tulee purkaa. Luvulle on etsittävä hallinnollisesti kevyempiä vaihtoehtoja. Rekisteröintitehtävien hoitamisella toimiluvan nojalla ei saavuteta toiminnan valvonnan, laadun tai oikeellisuuden osalta sellaista lisäarvoa, että lupajärjestelmä olisi perusteltua säilyttää. Ajoneuvohallintokeskukselle nykyisinkin säädetty vastuu rekisteröintitehtävistä ja ajoneuvorekisteristä korostuisi, mikäli se voisi hoitaa rekisteröintitehtävät sopimalla niiden hoidosta sellaisten tahojen kanssa, jotka ovat toimintaan kykeneviä ja joiden hoitamana rekisteröintipalveluja tarvitseva asiakas voisi yhdessä rekisteröintitapahtuman aiheuttaman toiminnan kanssa hoitaa myös ajoneuvon rekisteröinnin.

Rekisteröintitehtävien on katsottu sisältävän sekä viranomaisluonteisia että tuotannollisia tehtäviä. Rekisteri-ilmoitusten tarkastaminen rekisteröinnin edellytysten toteamiseksi ja tietojen tallettaminen ajoneuvorekisteriin sekä syöttövirheiden korjaus ovat merkittävimpiä rekisteröintiin liittyviä viranomaisluonteisiksi katsottuja tehtäviä. Viranomaisluonteisuudesta huolimatta rekisteröintitehtäviä on uskottu toimilupalailta ja rajoitettummin rekisteröintiasetuksella yksityisten hoidettaviksi.

Virkamieshallintoperiaatteeseen nojautuen on katsottu, että julkisia hallintotehtäviä voivat hoitaa vain viranomaiset. Virkamieshallintoperiaate ei kuitenkaan ole ehdoton este uskoa julkista valtaa viranomaisorganisaation ulkopuolelle. Yleisenä rajauksena on pidetty sitä, että poikkeukset virkamieshallintoperiaatteesta eivät saa horjuttaa pääsääntöä. Voimatekijöiden käyttö rajaa myös mahdollisuuksia uskoa julkista valtaa yksityisille. Julkisten hallintotehtävien uskominen viranomaisorganisaation ulkopuolelle edellyttää, että tehtävien antamisesta säädetään lailla ja lisäksi sitä, että huolehditaan riittävästi oi-

keusturvajärjestelyistä. Hallituksen esityksessä uudeksi Suomen Hallitusmuodoksi (HE 1/1998 vp) on 124 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostettu tarkemmin periaatteita, joiden mukaan julkisia hallintotehtäviä on katsottu voitavan antaa muulle kuin viranomaiselle. Myös mainitun pykälän mukaan muita kuin merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä julkisia hallintotehtäviä voitaisiin lailla tai sen nojalla antaa muulle kuin viranomaiselle, jos se on tarpeen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranneta perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

Rekisteröintitehtävät eivät sisällä minkäänlaisten pakkokeinojen käyttöä. Ajoneuvon rekisteröinti ei myöskään luo omistusoikeutta. Vaikka rekisteröintitehtävissä on osittain kyse julkisen vallan käytöstä, ei ole esteitä sille, että rekisteröintitehtäviä annetaan lakiin perustuvan sopimuksen nojalla yksityisille, kunhan säännöksiin huolehditaan riittävästi oikeusturvasta tehtäviä suoritettaessa.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Katsastustehtävien toimilupia koskevat muutosehdotukset

Ehdotetun rekisteröintitehtävien uudelleen järjestämisen vuoksi katsastustehtävien toimiluvista ehdotetaan säädettäväksi kokonaan uusi laki, joka rakentuu nykyisen toimilupalain pohjalle.

Katsastustehtävien toimiluvan myöntäminen siirrettäisiin liikenneministeriöstä Ajoneuvohallintokeskukseen, jonka panos nykyisessäkin luvan myöntämisprosessissa on tärkeä.

Ehdotettu laki sisältäisi toimilupalain taapaa säännökset toimiluvan myöntämisen yleisistä edellytyksistä. Luotettavuuden arviointia koskevia säännöksiä tiukennettaisiin ja keskeisimmäksi arviointiperusteeksi tulisi katsastustoiminnassa mukana olevien henkilöiden sopivuus katsastustoiminnan harjoittajaksi ja katsastusten suorittajaksi. Käytännön katsastustoiminnassa esiin tulleiden tulkintavaikeuksien vuoksi toimiluvan hakijan riippumattomuuden arviointia koskevia säännöksiä tarkistettaisiin ja selvennettäisiin.

Katsastuspalvelujen tarjonnan turvaamiseksi haja-asutusalueilla ehdotetaan toimiluvan haltijalle annettavaksi oikeus perustaa sivutoimipisteitä sellaisille seuduille, joilla ei ole

varsinaista katsastustoimipaikkaa. Tällaisessa katsastustoimipaikassa katsastettaisiin vain kevyitä ajoneuvoja.

Katsastustoiminnan laadun turvaamiseksi ehdotetaan nykyisinkin vaaditun teknikkotason tutkinnon lisäksi, että katsastustoiminnasta vastaavan ja katsastuksia suorittavan henkilön on hankittava lisäkoulutuksena tehtäviensä edellyttämä katsastajan tutkinto ja tehtäviensä laajuutta vastaava erikoiskoulutus. Ammattitaidon säilyttäminen turvattaisiin täydennyskoulutuksella. Lisäkoulutuksen antajia koskevat keskeisimmät säännökset otettaisiin lakiin. Muuten lisäkoulutuksesta ja sen antajista säädettäisiin liikenneministeriön päätöksellä.

Katsastustoiminnan valvontaa koskevia säännöksiä tarkistettaisiin. Lupaviranomaiselle annettaisiin oikeus kieltää luvanhaltijaa väliaikaisesti suorittamasta katsastuksia, jos katsastustoiminnassa havaittaisiin vakavia puutteita tai väärinkäytöksiä.

Rekisteröintitoiminnan järjestäminen

Ajoneuvojen rekisteröintitehtävät eli rekisteri-ilmoitusten vastaanotto, rekisterikilpien ja -otteiden luovuttaminen, rekisteröintitietojen merkitseminen ajoneuvorekisteriin sekä muut niihin liittyvät tehtävät hoidettaisiin ehdotetun lain mukaan sopimuksen nojalla. Laki koskisi lähinnä katsastus- ja rekisteröintitehtävien toimiluvan ja suorarekisteröintiluvan nojalla nykyisin hoidettavia rekisteröintejä sekä postitoimipaikkojen rekisteri-ilmoitusten vastaanottoa. Ajoneuvohallintokeskus voisi jatkossakin hoitaa osan rekisteröintitehtävistä. Muiden viranomaisten rekisteröintitehtävistä voitaisiin säätää myös erikseen.

Ajoneuvohallintokeskus tekisi rekisteröintitehtävien hoitamisesta sopimuksia yksityisten tai julkisten palvelun tuottajien kanssa. Sopimuksessa sovittaisiin, missä laajuudessa ja millä ehdoilla sopimusrekisteröijä hoitaisi rekisteröintitehtäviä. Vaikka vastuu rekisteröintitoiminnasta olisi Ajoneuvohallintokeskuksella, keskeisimmät säännökset sopimusrekisteröijän yleisistä edellytyksistä otettaisiin lakiin. Rekisteröintitoiminnan asianmukaisen hoitamisen varmistamiseksi rekisteröintitoiminnassa olisi noudatettava hyvää hallintotapaa ja sopimusrekisteröijän rekisteröintiä koskevasta päätöksestä voisi hakea oikaisua Ajoneuvohallintokeskukselta.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei ole merkittäviä vaikutuksia valtiontalouteen. Katsastustehtävien toimiluvan myöntämiseen liittyviä tehtäviä on liikenneministeriössä hoitanut yksi henkilö osapäiväisesti.

Ehdotuksen mukaan Ajoneuvohallintokeskukselle tulisi lisätehtäviä, joista säädettäisiin lailla ja sen nojalla ministeriön päätöksellä. Ajoneuvohallintokeskuksen uusia tehtäviä olisivat katsastustehtävien toimilupien myöntäminen, sellaisten yhteisöjen hyväksyminen, jotka antavat katsastustoiminnassa edellytettävää koulutusta, koulutusta antavien yhteisöjen ja koulutukseen liittyvien koekaiden valvonta, tarvittaessa koulutuksen antaminen rajoitetusti, katsastajantutkintojen vastaanottaminen, rekisteröintitehtäviä koskeviin sopimuksiin liittyvät tehtävät sekä sopimusrekisteröijien valvonta. Ajoneuvohallintokeskus on nettobudjetoitu virasto, jonka menot katetaan maksullisen toiminnan tuloilla. Ajoneuvohallintokeskuksen uusissa tehtävissä olisi pääosin kyse julkisoikeudellisista suoritteista, joiden kustannukset katettaisiin suoritteista perittävillä, omakustannusarvon mukaisilla maksuilla. Liikenneministeriö päättäisi suoritteista perittävät kiinteät maksut ja suoritteet tai suoriteryhvät, joista peritään Ajoneuvohallintokeskuksen määrittelemät omakustannusarvon mukaiset maksut.

Liikenneministeriön päätöksen mukaan ajoneuvohallintokeskus perii katsastustoimipaikoilta valvonnasta ja ajoneuvorekisterin käytöstä kiinteänä maksuna kolme markkaa kultakin edellisen kuukauden aikana suoritetulta katsastukselta. Vuonna 1997 näistä maksuista kertyi ajoneuvohallintokeskukselle tuloja yhteensä 6,7 miljoonaa markkaa. Ehdotuksen mukaiset katsastustoimintaan liittyvät lisätehtävät aiheuttaisivat Ajoneuvohallintokeskukselle vuositasolla kustannuksia arviolta 350 000 markkaa. Kustannukset on tarkoitus kattaa pääosin mainitusta kiinteästä valvontamaksusta. Lisäksi katsastustehtävien toimiluvan ja koulutus-oikeuden myöntämisestä perittäisiin erilliset maksut, koska suoritteissa on kyse asianomaisen hakemuksesta johtuvasta päätöksestä. Ajoneuvohallintokeskuksen mahdollisesti järjestämistä koulutus-tilaisuuksista perittäisiin maksut liiketaloudellisiin perusteisiin.

Liikenneministeriön päätöksen mukaan ajoneuvohallintokeskus perii rekisteröintisuoritteista omakustannusarvon mukaiset maksut. Nykyisin ajoneuvon rekisteröintimaksu on asiakkaalle 40 markkaa ja suora-rekisteröintimaksu 35 markkaa. Vuonna 1997 rekisteröintitoiminnasta kertyi ajoneuvohallintokeskukselle tuloja kaikkiaan 71,6 miljoonaa markkaa, joka oli 45 prosenttia viraston kokonaistuloista. Rekisteröintisuoritteista nykyisin perittäviä maksuja ei ole ehdotuksen vuoksi tarkoitus muuttaa. Sopimusjärjestelmä saattaisi kuitenkin antaa mahdollisuuden maksujen alentamiseen.

Katsastusalan koulutukseen liittyvät tehtävät ja rekisteröintitehtävien uudelleenjärjestäminen lisäisivät ensimmäisen vuoden aikana Ajoneuvohallintokeskuksen kertaluonteisia menoja. Nämä menot, arviolta 150 000 markkaa, katettaisiin Ajoneuvohallintokeskuksen maksullisen toiminnan ylijäämällä, joten tehtävien suorittamiseen ei tarvitsisi varata valtion talousarviossa erityistä määrärahaa. Vuodelle 1998 ajoneuvohallintokeskukselle asetettu julkisoikeudellinen toiminnan ylijäämätavoite on 4,6 miljoonaa markkaa.

Ehdotuksen mukaan katsastustoiminnasta vastaavalta ja katsastuksia suorittavalta henkilöltä edellytetään lisäkoulutuksena henkilön tehtäviä vastaava katsastajantutkinto sekä erityiskoulutusta ja täydennyskoulutusta. Koulutuksen yksityiskohtaisesta sisällöstä säädettäisiin ministeriön päätöksellä. Koulutuksen järjestäjä vastaisi koulutuksen kustannuksista ja perisi yleisen hintatason mukaiset korvaukset koulutettavilta. Uudelta alalle tulevalta henkilöltä edellytettävään katsastajan tutkintoon on tarkoitus sisällyttää lähiopetuksena noin viikon mittainen yleisjakso sekä viikon mittainen jakso kevyen ajoneuvokaluston katsastuksia varten. Ainakin osalla katsastustoimipaikan henkilöistä tulisi olla katsastajan tutkinto myös raskaan ajoneuvokaluston katsastuksiin. Lähiopetuksen koulutusjakso olisi tätä tutkintoa varten myös noin viikon mittainen. Erityiskatsastuksiin edellytettäisiin erikoiskoulutusta. Suunniteltujen koulutustilaisuuksien hinta on kaupallisilla koulutusorganisaatioilla noin 300—1 000 markkaa päivältä. On arvioitu, että varsinaisesta koulutuksesta aiheutuvat kustannukset yhtä henkilöä kohden olisivat vuositasolla keskimäärin 3 000 markkaa. Kustannukset vaihtelisivat huomattavasti riippuen useista seikoista kuten esimerkiksi

siitä, miten toimipaikan koulutus järjestettäisiin, olisiko toimipaikan koko henkilöstöllä katsastusoikeus kaikenlaisiin katsastuksiin ja miten usein toimipaikan henkilöstö vaihtuu. Koulutuskustannukset olisivat keskimääräistä suuremmat henkilön tullessa alalle.

Henkilöt voisivat hakeutua itsenäisesti katsastustoimialan koulutukseen, mutta on oletettavaa, että vaadittavan koulutuksen kustantaisivat nykyiseen tapaan katsastustoimipaikat. Katsastustoimialalta saatujen tietojen mukaan suunnitellun koulutuksen laajuus vastaa alalla nykyisinkin käytössä olevan koulutuksen laajuutta, joten on oletettavaa, että katsastuksen hinnat eivät vaadittavan koulutuksen vuoksi tulisi nykyisestä juuriakaan muuttumaan.

Rekisteröintitehtävien uudelleen järjestämisestä ei aiheutuisi toiminnan harjoittajille merkittäviä kustannuksia nykyiseen toimilupaan verrattuna. On kuitenkin oletettavaa, että rekisteröintejä suorittavien tahojen osuudet rekisteröintitehtävissä tulevat asiakkaan valinnan vuoksi muuttumaan, vaikka sopimusrekisteröijät olisivatkin pääosin samoja, jotka nykyisinkin hoitavat rekisteröintitehtäviä.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotus ei sisällä uusien viranomaisorganisaatioiden perustamista. Uutena toimielimenä Ajoneuvohallintokeskuksen yhteyteen perustettaisiin neuvoa-antava koulutustoimikunta, jonka asettamisesta säädettäisiin asetuksella.

Katsastustehtävien toimilupien myöntäminen, katsastusalalla toimivien koulutukseen liittyvät tehtävät ja rekisteröintitoiminnasta sopiminen lisäävät Ajoneuvohallintokeskuksen tehtäviä erityisesti lain tullessa voimaan ja saattavat edellyttää lisätyövoiman hankintaa.

On oletettavaa, että ainakin alkuvaiheessa katsastajien koulutusta järjestäisivät katsastustoimialalla toimivat yhteisöt. Vaikka koulutettavien määrä vuositasolla tulee olemaan melko pieni, on toivottavaa, että myös varsinaiset koulutusorganisaatiot tulevat jatkossa mukaan koulutuksen järjestämiseen.

3.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Katsastustehtäviin liittyvillä ehdotuksilla

pyritään turvaamaan katsastuspalvelujen saatavuus koko maassa. Katsastustoiminnassa mukana olevien koulutukseen ja katsastustoiminnan valvontaan liittyvillä ehdotuksilla varmistetaan katsastustoiminnan laadun pysyminen korkealla, millä on vaikutusta yleiseen liikenneturvallisuuteen.

Rekisteröintitoimintaa koskevalla lailla yhtenäistettäisiin rekisteröintejä suorittavien sääntely. Rekisteröintitehtävien uudelleenorganisoiminen yhteydessä Ajoneuvohallintokeskus huolehtisi siitä, että rekisteröintipalveluja olisi saatavana koko maassa. Tehtävät voitaisiin lisäksi järjestää siten, että asiakas saisi rekisteröinnin yhteydessä rekisteriotteen heti mukaansa muistakin rekisteröintitehtäviä hoitavista toimipaikoista kuin katsastustoimipaikoista.

4. Asian valmistelu

4.1. Valmisteluvaiheet ja aineisto

Eduskunnan lausuma

Vastauksessaan hallituksen esitykseen Autorekisterikeskuksen muuttamista osakeyhtiöksi koskevaksi lainsäädännöksi (EV 134/1995 vp) eduskunta edellytti, että Autorekisterikeskuksen yhtiöittämisen jälkeen varmistetaan riittävä ja liikenneturvallisuuden takaava katsastustoiminnan palvelutaso ja kuljettajantutkintojen järjestämisen valvonta valtakunnan eri osissa. Lisäksi eduskunta edellytti, että katsastuksia suorittavan henkilöstön tarkoituksenmukaiset pätevyysvaatimukset pikaisesti selvitetään ja että lähitulevaisuudessa asianomaiselta henkilöltä vaaditaan ammattitaidon takaava erityinen katsastustutkinto.

Valmisteluelimet

Eduskunnan lausuman vuoksi liikenneministeriö pyysi ajoneuvohallintokeskusta selvittämään katsastajilta edellytettävää koulutusta. Virasto asetti tehtävään työryhmän, jossa ajoneuvohallintokeskuksen lisäksi olivat edustettuina Opetushallitus, Ammattienedistämislaitos, Suomen Autokatsastus Oy ja yksityinen katsastustoimiala. Toimilupalain mahdollisia muita muutostarpeita selvitettiin alustavasti liikenneministeriön helmikuussa 1997 järjestämässä seminaarissa.

Lakiehdotuksia on valmisteltu liikenneministeriön huhtikuussa 1997 asettamassa työ-

ryhmässä (katsastustehtävien toimilupatyöryhmä), jonka tehtävänä oli jatkaa ajoneuvohallintokeskuksen asettaman työryhmän työtä valmistelemalla ehdotukset katsastajilta edellytettävästä koulutuksesta. Lisäksi työryhmän tuli selvittää toimilupalakiin tarvittavia muita kuin koulutusta koskevia muutoksia ja tehdä niistä ehdotukset. Tämän selvitystyön yhteydessä tuli käydä läpi toimiluvan myöntäjää, raskaan kaluston katsastusvelvollisuutta, toimiluvan haltijan riippumattomuutta, korjaamoiden roolia katsastustoiminnassa ja katsastustoimipaikan tilojen sijaintia koskevia asioita. Ajoneuvojen rekisteröintitoiminnan järjestämistä hoidettavaksi jatkossa joko toimiluvan tai mahdollisesti sopimuksen nojalla tuli myös selvittää ja tehdä selvitysten edellyttämät muutosehdotukset. Työryhmässä oli liikenneministeriön, ajoneuvohallintokeskuksen, Yksityisten Katsastustoimipaikkojen Liitto ry:n, Suomen Autokatsastus Oy:n, Autoalan Keskusliitto ry:n ja Autotuoajat ry:n edustajat sekä Suomen Kuorma-autoliitto ry:n, Linja-autoliitto ry:n, Autoliitto ry:n ja Suomen Taksiliitto ry:n yhteinen edustaja. Työryhmät järjestivät työnsä aikana kolme kuulemistilaisuutta ajoneuvojen katsastus- ja rekisteröintialojen sidosryhmille.

Lakiehdotusten lisäksi katsastustehtävien toimilupatyöryhmä valmisteli ehdotukset tarvittavista muutoksista asetuksiin ja liikenneministeriön päätöksiin. Työryhmän raportti on julkaistu liikenneministeriön julkaisusarjassa (4/98). Suomen Autokatsastus Oy jätti eriävän mielipiteensä työryhmän raporttiin. Yhtiö katsoi muun muassa, että rekisteröintitoiminnan sopimusjärjestelmä ei tuo käytännössä juuri mitään uutta nykyiseen toimi- ja suorarekisteröintilupiin perustuvaan järjestelmään verrattuna, joten uudistuksen tarpeellisuus on kyseenalainen. Sopimusjärjestelmä on yhtiön mukaan rakennettu myös liian avoimeksi.

4.2. Lausunnot

Katsastustehtävien toimilupatyöryhmän raportista pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, opetusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, ajoneuvohallintokeskuksesta, Kilpailuvirastolta, Opetushallitukselta, kuluttaja-asiamieheltä, tietosuojavaltuutetulta, Liikenneturvalta, Liikennevakuutuskeskuksesta, Yksityisten Katsastustoimipaikko-

jen Liitto ry:ltä, Suomen Autokatsastus Oy:ltä, useilta ajoneuvo- ja liikennealan etujärjestöiltä sekä eräiltä muilta esitykseen liittyviltä sidosryhmiltä. Lausunnonantajien enemmistö suhtautui myönteisesti työryhmän esittämiin perusratkaisuihin. Katsastustoimiala on kuitenkin katsonut, ettei rekisteröintitehtäviä tulisi järjestää hoidettavaksi sopimuksin. Monissa lausunnoissa esitettiin useita yksittäisiä huomautuksia lakiehdotusten ja niiden perusteluiden sisällöstä.

Hallituksen esitys perustuu katsastustehtävien toimilupatyöryhmän ehdotuksiin. Lausunnoissa esitetyt lakiehdotusten yksityiskohtia koskevat huomautukset on pyritty ottamaan huomioon esitystä valmisteltaessa. Erityisesti ajoneuvojen rekisteröintitoiminnan järjestämistä koskevaa lakiehdotusta perusteluineen on lausuntojen pohjalta

täydennetty. Esimerkiksi sopimusrekisteröijän yleisiä edellytyksiä on täydennetty ja lakiin ehdotetaan pykälää, jossa säädettäisiin keskeisimmät asiat, joista rekisteröintitoimintaa koskevassa sopimuksessa olisi sovittava. Myös ajoneuvojen katsastustehtävien toimilupia koskevaa lakiehdotusta on muutettu saatujen lausuntojen pohjalta.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 1999 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotusten mukaan liikenneministeriön alaiselle Ajoneuvohallintokeskukselle tulisi uusia tehtäviä, joiden taloudellisia vaikutuksia on käsitelty kohdassa 3.1.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki ajoneuvojen katsastusluvista

1 §. *Lain tarkoitus ja soveltamisala.* Toimilupalain tarkoitusta ja soveltamisalaa koskevasta 1 §:stä ehdotetaan poistettavaksi ajoneuvojen rekisteröintejä koskevat maininnat. Lain tarkoituksiin ehdotetaan lisättäväksi katsastuspalvelujen saatavuuden edistäminen, koska lakiehdotukseen sisältyy säännöksiä, joilla pyritään parantamaan ja turvaamaan katsastuspalvelujen saatavuutta.

Ehdotetulla lailla annettaisiin keskeisimmät säännökset myös katsastustoiminnassa edellytettävän koulutuksen järjestämisestä, minkä vuoksi toimilupalain soveltamista koskevaan 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi maininta lain soveltamisesta myös niihin, jotka antavat katsastustoiminnassa edellytettävää koulutusta.

2 §. *Toimiluvan alaiset tehtävät.* Toimilupalain 2 §:n 1 momentin säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi rekisteröintejä koskeva maininta. Muutoin ehdotettu pykälä vastaa asiallisesti toimilupalain vastaavaa pykälää.

Ehdotetun 3 momentin sisältöä pohdittaessa selvitettiin autokorjaamoiden roolia katsastustoiminnassa yleisesti ja erityisesti sitä, voitaisiinko autokorjaamoille antaa vuosikat-
sastusten jälkitarkastusoikeus sellaisenaan tai

jonkinlaisena muunnelmana. Tällaisena muunnelmana on esitetty korjausten suorittamista koskevaa ilmoitusoikeutta. Katsastustoimipaikka määritteli korjattavat viat ja puutteet katsastuksen yhteydessä. Suoritettuun mainittu korjaukset korjaamo ilmoittaisi asiasta esimerkiksi Ajoneuvohallintokeskukseseen. Ajoneuvoa ei tarvitsisi enää tuoda katsastustoimipaikalle jälkitarkastukseen.

Jälkitarkastusoikeutta koskeva asia oli liikennevaliokunnan mietinnön (LiVM 5/1995 vp) mukaan esillä myös eduskunnan liikennevaliokunnassa käsiteltäessä hallituksen esitystä, joka sisälsi ehdotuksen toimilupalaiksi. Valiokunta ei esittänyt jälkitarkastusoikeuden antamista autokorjaamoille.

Vuosikat-
sastuksen jälkitarkastus- tai ilmoitusoikeuden antamisella autokorjaamoille olisi sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia. Jos korjaamoilla olisi jälkitarkastus- tai ilmoitusoikeus, se merkitsisi helpotusta ja joustavuutta asiakkaille. Erityisesti ammattiliikenteen harjoittajat ovat kokeneet jälkitarkastuksen suorittamisen katsastustoimipaikalla taloudellisesti rasittavaksi.

Tämä esitys ei sisällä ehdotusta jälkitarkastus- tai ilmoitusoikeuden antamisesta korjaamoille. Katsastuspalvelujen saatavuus on kilpailun avaamisen myötä parantunut, joten jälkitarkastukseen hakeutuminen katsastustoimipaikalle on aikaisempaa vaivattomam-

paa. Lisäksi jälkitarkastuksessa ratkaistaan katsastuksen lopputulos. Kun ajoneuvo määrätään jälkitarkastukseen, ajoneuvossa on liikenneturvallisuuteen tai ympäristöön vaikuttava vika. Tällöin on tärkeää varmistaa, että vika on korjattu ja korjaus suoritettu asianmukaisesti. Vuonna 1997 katsastukseen tulleista ajoneuvoista 21,4 prosenttia määrättiin jälkitarkastukseen. Siihen tulleista ajoneuvoista hylättiin vielä 6,9 prosenttia. Jälkitarkastus on siten keskeinen osa katsastusta, jossa täydellisen riippumattomuuden vaatimus on toiminnan lähtökohtana. Korjaamoiden jälkitarkastus- tai ilmoitusoikeus ei olisi sopuoinnussa riippumattomuusvaatimuksen kanssa, koska korjaamo hyväksyisi oman työnsä laadun ja mahdollisesti myös tarpeellisuuden. Katsastukseen kuuluvien tehtävien siirtäminen korjaamoille ei olisi sopuoinnussa myöskään katsastajilta nykyisinkin edellytettävän ja tämän ehdotuksen mukaan lisättävän koulutusvaatimuksen kanssa.

Jos autokorjaamoilla olisi jälkitarkastus- tai ilmoitusoikeus, toimintaa harjoittavat korjaamot olisi määriteltävä laissa ja niille olisi järjestettävä jonkinlainen hyväksymismenettely. Tämä olisi vastoin yleistä pyrkimystä lupamenettelyjen karsimiseen. Lisäksi korjaamoille olisi järjestettävä katsastukseen kuuluvan toiminnan laadun ja puolueettomuuden valvonta, mikä lisäisi valvonnan kustannuksia. Valvottavia korjaamoja saat- taisi tulla runsaasti.

3 §. *Toimiluvan myöntämisen edellytykset.* Ehdotettu säännös vastaa toimilupalain 3 §:ää.

4 §. *Hakijan luotettavuuden arviointi.* Henkilöt, joilta edellytettäisiin säännöksessä tarkoitettulla tavalla nuhteettomuutta, olisivat asiallisesti samat kuin nykyisin kuitenkin niin, että kaikkien yhtiömiesten ja myös muiden kuin nykyisessä säännöksessä mainittujen määräävässä asemassa olevien olisi oltava nuhteettomia. Muutoksella korostettaisiin luotettavuuden tärkeyttä toimiluvan myöntämisen edellytyksenä. Kaikkien, jotka voivat yrityksessä vaikuttaa katsastustoiminnan lopputulokseen, tulisi olla nuhteettomia.

Luotettavuuden arviointiperusteiden ilmaisua ehdotetaan yksinkertaistettavaksi ja perusteita osittain muutettaviksi. Toimilupalain 4 §:n 2 momentin mukaan luvanhakija ei saa olla ilmeisen sopimaton katsastuksen suorittajaksi. Ehdotuksen mukaan keskeinen luotettavuuden arviointiperuste olisi henkilön

sopimattomuus katsastustoiminnan harjoittajaksi tai katsastuksen suorittajaksi. Säännöksessä tarkoitetuista henkilöistä kukaan ei saisi olla ilmeisen sopimaton. Jos heistä joku olisi ilmeisen sopimaton katsastustoimintaan, luvanhakijaa tai -haltijaa ei voitaisi pitää luotettavana. Ilmeistä sopimattomuutta osoit- taisi esimerkiksi se, että henkilö on aikai- semmalla toiminnallaan aiheuttanut toimiluvan peruuttamisen. Henkilöillä ei saisi olla ainakaan 1 ja 2 kohdassa lueteltuja rangaistuksia, mutta myös muita rangaistuksia ja tekoja tulisi ottaa huomioon arviointia tehtäessä.

Ehdotetun pykälän 1 kohdassa mainituista teoista seuranneet rangaistukset sisältyvät osittain voimassa olevan lain 4 §:n 2 momenttiin. Rangaistuksiin lisättäisiin kirjanpitoa ja varainhallintaa koskevien säännösten rikkomisesta seuranneet rangaistukset. Jo nykyisin toimilupalain 17 §:n 2 momentin mukaan toimiluvan haltijan kirjanpitoa, varainhallintaa ja hallintoa edellytetään hoidettavan asianmukaisesti.

Tieliikennelain 75 §:ssä tarkoitetuista rikoksista seuranneita rangaistuksia ja liikenne- tai ajoneuvoturvallisuutta koskevien säännösten rikkomisia ei enää asetettaisi erityiseen asemaan, koska useat muutkin rangaistavat teot ovat sopimattomia katsastustoiminnassa mukana olevalle henkilölle. Muutoin ehdotettu 2 kohta vastaa toimilupalain 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtaa. Kaikki viiden viimeisen vuoden aikana säännöksessä tarkoitettujen henkilöiden vankeusrangaistukset johtaisivat siihen, että hakijaa ei pidettäisi luotettavana. Kolmen viimeisen vuoden aikana tuomittujen sakkorangaistusten osalta arviointiin, onko rangaistuksen perustana oleva teko sopimaton katsastustoiminnassa mukana olevalle henkilölle. Teot, jotka olisivat omiaan heikentämään luottamusta katsastustoimintaan ja vaarantaisivat katsastuksen oikeellisuuden, osoittaisivat sopimattomuutta. Tällaisia tekoja olisivat esimerkiksi petos, väärännösrikokset ja ainakin osa rikoslain 30 luvussa mainituista elinkeinorikoksista. Myös törkeä piittaamattomuus tieliikenteen turvallisuuden vuoksi anetuista säännöksistä osoittaisi henkilön sopimattomuutta. Arviointia suoritettaessa voitaisiin myös toistuvat teot ottaa huomioon.

Syyt, jotka voisivat johtaa toimiluvan epäämiseen, voisivat johtaa 21 §:n nojalla myös luvan peruuttamiseen.

5 §. *Hakijan asiantuntemus.* Hakija kat-

sottaisiin asiantuntevaksi kuten nykyisinkin, jos katsastustoiminnasta vastaava henkilö olisi ammattitaitoinen. Ehdotuksen mukaan katsastustoiminnasta vastaavan henkilön olisi hankittava nykyisin vaadittavan peruskoulutuksen lisäksi lisäkoulutusta. Katsastustoiminnasta vastaavalta henkilöltä edellytettäisiin toimiluvan laajuutta vastaavaa vuosikatsastuskoulutusta ja erikoiskoulutusta sekä täydennyskoulutusta. Katsastustoiminnasta vastaavien henkilöiden koulutus olisi samaa koulutusta, jota vaadittaisiin katsastuksia suorittavilta henkilöiltä. Ehdotetun 10 §:n mukaan katsastuksia suorittavalta henkilöltä edellytettäisiin hänen katsastustehtäviään vastaavaa lisäkoulutusta. Perustelut ja suunnitellun koulutuksen pääsisältö kuvataan 10 §:n perusteluiden yhteydessä.

Peruskoulutuksen vähimmäisvaatimuksena oleva teknikkokoulutus on poistumassa nuorten koulutuksen rakenteesta vuonna 1999. Nykyisestä teknikkokoulutuksen tarjonnasta osa muuttuu ammattikorkeakoulututkintoon johtavaksi, jolloin tutkintonimikkeenä on insinööri, AMK. Insinööritutkintoa kehitetään osittain nykyistä enemmän käytäntöön painottuvaksi. Osa mainitusta teknikkokoulutuksen tarjonnasta siirtyy toisen asteen koulutukseksi. Toisen asteen tutkintoja koskevat, opistoasteen poistumisesta johtuvat ratkaisut tehdään vuoden 1998 aikana.

Koska katsastajilta edellytettävän peruskoulutuksen osalta on tapahtumassa muutoksia, joiden sisältö on vielä kehittymässä, ei tässä vaiheessa ole mahdollista tehdä ehdotusta katsastajilta vaadittavan peruskoulutuksen tason muuttamiseksi. Lisäksi teknikkoja valmistuu vielä vuoden 2001 loppuun asti.

6 §. *Hakijan riippumattomuuden arviointi.* Katsastus on lakisääteistä toimintaa, jossa toiminnan harjoittajan riippumattomuutta muusta autoalan toiminnasta on pidetty tärkeänä. Ensimmäistä katsastustehtävien toimilupalakia säädettäessä lakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 180/1993 vp) todettiin, että toiminta on järjestettävä siten, ettei voi syntyä edes ajateltavissa olevaa vaaraa siitä, että muut seikat kuin ajoneuvon kunto ja määräystenmukaisuus otetaan huomioon katsastuksen lopputuloksesta päätettäessä.

Nykyiseen toimilupalain 6 §:ään verrattuna ehdotetaan vakuutustoimintaa koskeva riippumattomuusvaatimus poistettavaksi kuitenkin niin, että pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan vakuutustoimintaan liittyvä ajoneu-

vojen vahinkotarkastustoiminta aiheuttaisi edelleen kiellettyä riippuvuutta.

Nykyistä toimilupalakia tulkittaessa on jouduttu pohtimaan, mitä laissa mainitulla vakuutustoiminnalla tarkoitetaan. Tarkoitetaanko sillä vakuutushakemuksia vastaanotavana asiamiehenä toimimista vai liikennevahingossa vaurioituneen ajoneuvon tarkastamista vai molempia? Lain tulkinnassa on oltu tiukkoja, mutta samalla on pohdittu, onko perusteltua kieltää kaikki riippuvuus kaikesta vakuutustoiminnasta. Toimiluvan haltijat halusivat toimia vakuutusasiamiehinä voidakseen palvella asiakkaitaan hyvin ajoneuvoa rekisteröitäessä. Katsastuksia suorittavilla henkilöillä on puolestaan ammattitaitoa toimia myös ajoneuvojen vahinkotarkastajina ja päinvastoin. Rekisteröinti toiminnan yhden luukun periaate edellyttäisi, että asiakas voisi hoitaa esimerkiksi omistajanvaihdokseen liittyvät toimenpiteet samassa paikassa. Liikennevakuutuksen ja vapaaehtoisena autovakuutuksen hoitaminen on jo sallittua suorarekisteröintejä hoitavissa auto-liikkeissä. Rekisteröintejä suorittavien tahojen tasapuolinen kohtelu edellyttää vakuutusasiamiehenä toimimisen sallimista myös katsastustoimipaikoilla.

Ehdotusta valmisteltaessa on katsottu, ettei katsastustoimipaikan voitaisi jatkossakaan sallia suorittavan vakuutustoimintaan liittyviä ajoneuvojen vahinkotarkastuksia eikä olevan niiden suorittajista riippuvaisia vaarantamatta katsastuksen puolueettomuutta, sillä vahinkotarkastuksia suorittava, edustaan vahingonkorvauksesta vastuussa olevaa vakuutusyhtiötä, tarkastaa kolarissa vaurioituneen ajoneuvon sekä mahdollisesti määrittelee korjausmenetelmät ja kustannukset. Tällainen ajoneuvo saatettaisiin äärimmäisessä tapauksessa katsastaa samassa katsastustoimipaikassa, missä sen vahinkotarkastus on suoritettu. Muunlaisen vakuutustoiminnan ei katsottaisi aiheuttavan vahingollista riippuvuutta, joten toimiluvan haltijat voisivat ehdotuksen mukaan toimia esimerkiksi vakuutusasiamiehinä.

Ehdotettu 2 momentti vastaa toimilupalain 6 §:n 2 momenttia. Säännöstä tulisi tulkita siten, ettei se estä toimiluvan haltijaa liittymästä tavalliseksi jäseneksi autoalan yhteenliittymään. Toimiluvan haltijan mukanaolo autoalan järjestötoiminnassa edesauttaa katsastustoiminnassa tarvittavan ammattitaidon ylläpitämistä. Yhteenliittymän säännöt ja toiminta eivät kuitenkaan saisi sisältää riip-

puvuutta aiheuttavia ehtoja.

Nykykäytännön mukaisesti ehdotetaan 3 momenttiin selvytyden vuoksi säännöstä, jonka mukaan katsastustoimipaikan tilojen ja laitteiden vuokralle antaminen ja ottaminen olisi sallittua 1 ja 2 momentissa mainittua toimintaa harjoittaville tai harjoittavilta. Säännöstä tulkittaessa vuokrasuhteen ehtojen olisi kuitenkin oltava vanomaisia. Muutoin olisi kyse 3 §:n 2 momentissa tarkoitetusta säännösten kiertämisestä.

7 §. *Toimiluvan laajuus.* Rekisteröintejä koskevan maininnan poistamista lukuun ottamatta ehdotettu säännös vastaa asiallisesti toimilupalain 7 §:ää. Katsastuslajeihin perustuen toimilupia olisi kahdenlaisia. Toisen nojalla suoritettaisiin kaikkia katsastuksia ja toisen nojalla vain vuosikatsastuksia. Katsastustoimipaikan olisi jatkossakin katsastettava kaikkien ajoneuvoluokkien ajoneuvoja.

Ehdotusta valmisteltaessa on pohdittu, tulisiko tässä vaiheessa luopua raskaan ajoneuvokaluston katsastusvelvollisuudesta ja sallia perustettavaksi yksistään kevyiden ajoneuvojen katsastukseen erikoistuneita katsastustoimipaikkoja. Esitys ei sisällä tällaista ehdotusta, koska nykyinen järjestelmä on käytännössä osoittautunut toimivaksi. Katsastuspalvelujen saatavuus ja palvelut muutoinkin ovat parantuneet. Alalle on syntynyt toivottu tavalla kilpailua, mutta samalla on säilytetty kohtuullinen kynnys, joka estää harkitsemattoman alalle tulon. Nykyinen järjestelmä tukee kuorma- ja linja-autojen katsastuspalvelujen saatavuutta.

8 §. *Toimiluvan hakeminen.* Toimiluvan hakemista koskevaan säännökseen ehdotetaan nykyiseen 8 §:ään verrattuna vain vähäisiä täsmennyksiä. Luvanhakijalla ei lupaa hakiessaan tarvitsisi olla yksityiskohtaisesti selvillä, missä katsastustoimintaa ryhdytään harjoittamaan. Riittäisi kun hakija ilmoittaisi kunnan, jossa toimintaa on tarkoitus harjoittaa. Lupaa haettaessa ei nykyisinkään ole vaadittu tarkkaa selvitystä toimipaikasta, koska toimitilojen lopullinen hankinta tulee yleensä kyseeseen vasta, kun toimiluvan saaminen on varmistunut.

9 §. *Toimiluvan myöntäminen.* Valtionhallinnossa on ollut yleisenä pyrkimyksenä siirtää lupatoimivalta ministeriötasolta virastoihin. Katsastus- ja rekisteröintitehtävien toimiluvan myöntää liikenneministeriö. Ministeriössä on vuodesta 1994 lähtien luotu lupamenettelylle toimintaperiaatteet, mitä hallituksen esityksessä ajoneuvojen katsastusteh-

tävien toimilupiin liittyväksi lainsäädännöksi edellytettiin.

Toimiluvan myöntäväksi viranomaiseksi ehdotetaan Ajoneuvohallintokeskusta, joka jo nykyisin keskeisesti tekee lupakäsittelyssä tarvittavia selvityksiä ja valvoo luvan saaneita.

10 §. *Katsastuksia suorittavan henkilön pätevyysvaatimukset.* Katsastuksia suorittavilta henkilöiltä edellytettäisiin nykyisenkaltaisen peruskoulutuksen lisäksi henkilön katsastustehtävien laajuutta vastaavaa lisäkoulutusta täydennyskoulutuksineen.

Laissa säädettäisiin lisäkoulutuksen perusrakenne: vuosikatsastuskoulutus, erikoiskoulutus ja täydennyskoulutus. Koulutuksen tarkemmasta sisällöstä ja tutkinnoista sekä käytännön kokemuksesta säädettäisiin 27 §:n 3 momentin nojalla asianomaisen ministeriön, jäljempänä ministeriö, päätöksellä.

Tekniskotason koulutus on käytännön katsastustyössä osoittautunut hyväksi peruskoulutukseksi. Tämän lisäksi on kuitenkin jouduttu antamaan lisäkoulutusta. Nykyisin vapaaehtoinen katsastustoiminnan lisäkoulutus toteutetaan pääosin yritysten sisäisenä koulutuksena. Koulutus on jakaantunut peruskoulutukseen, erikoiskoulutukseen ja täydennyskoulutukseen. Osittain koulutusta on hoidettu tutustumalla toisen katsastusaseman toimintaan tai työskentelemällä siellä työharjoittelussa. Ajoneuvohallintokeskus on järjestänyt lähinnä yksityisiä katsastustoimipaikkoja varten ajankohtaisiin asioihin keskittyviä koulutustilaisuuksia.

Ajoneuvojen tekniset vaatimukset kehittyvät ja muuttuvat jatkuvasti, joten katsastustoiminnan asianmukainen hoitaminen edellyttää muuttuvien säännösten jatkuvaa opiskelua. Erityisesti yksityisten toimilupien lisääntyessä nykyinen vaatimus peruskoulutuksesta ja käytännön kokemuksesta eivät varmista riittävässä määrin sitä, että katsastustoiminnasta vastaavilla ja katsastuksia suorittavilla henkilöillä on tarvittava ja myös ajantasalla oleva ammattitaito. Yleinen ammatillinen koulutus ei ota riittävässä määrin huomioon katsastajan työssä edellytettäviä vaatimuksia, joihin myös katsastustoimiala voisi tarvittavassa määrin vaikuttaa.

Ministeriön päätöksellä säädettäisiin vuosikatsastuskoulutuksesta, joka toimisi alalutokoulutuksena, sekä erikoiskoulutuksesta ja täydennyskoulutuksesta. Vuosikatsastuskoulutus jakaantuisi kaikilta katsastajilta edellytettävään yleisjaksoon sekä kevyen ja ras-

kaan ajoneuvokaluston koulutusjaksoihin. Koulutuksessa voisi suorittaa kevyen ja raskaan ajoneuvokaluston katsastajantutkinnot, jotka oikeuttaisivat asianomaisten vuosikat-sastusten suorittamiseen, jollei katsastus edellyttäisi erikoiskoulutusta.

Erikoiskoulutusta annettaisiin neljällä eri aiheisiin erikoistuneella erillisellä jaksolla, jotka oikeuttaisivat asianomaisten katsastusten ja hyväksyntöjen suorittamiseen. Esimerkiksi yksi jaksoista erikoistuisi vaarallisten aineiden kuljetukseen tarkoitettujen ajoneuvojen hyväksyntöjen ja katsastusten suorittamiseen.

Ammattitaidon ylläpitämiseksi tulisi katsastustoiminnasta vastaavien ja katsastuksia suorittavien henkilöiden osallistua vuosittain täydennyskoulukseen. Täydennyskoulutus voisi olla lähiopetusta tai voitaisiin edellyttää pelkästään kertauskokeen läpäisyä. Erikoiskoulutuksen saaneiden katsastuksia suorittavien henkilöiden olisi täydennyskoulutuksena osallistuttava viiden vuoden välein erikoiskoulutuksen kertauskokeeseen säilyttääkseen hankkimansa oikeuden asianomaisten erityisosaamista vaativien katsastus- ja hyväksyntätoimenpiteiden suorittamiseen.

11 §. *Toimipaikan tilat.* Toimilupalaissa ei ole säännöksiä katsastustoimipaikan tiloista. Niistä on säädetty valtuutuksen nojalla liikenneministeriön päätöksessä, jonka pääasiallista sisältöä ehdotetaan asian merkittävyyden vuoksi otettavaksi lakiin. Tilojen asianmukaisuus tarkoittaisi muun ohessa sitä, että yksittäinen ajoneuvo olisi yleensä voitava katsastaa lämmitetyissä sisätiloissa.

Voimassa olevan lain mukaan toimilupa myönnetään toimipaikkakohtaisesti. Toimipaikassa tulee olla katsastustoiminnasta vastaava henkilö. Katsastustoimipaikan on siten muodostettava yhtenäinen kokonaisuus, jossa toimipaikan tilat ovat lähellä toisiaan. Vaatimusta ei ole käytännössä voitu eikä ole ollut tarvetta ulottaa niin pitkälle, että kaikkien tilojen olisi sijaittava samassa kiinteistössä. Eräissä tapauksissa raskaan ajoneuvokaluston - ajoneuvon käytössä ja rekisteröinnissä sallittu kokonaisuus on yli 3,5 tonnia - katsastustilat ovat olleet erillään varsinaisesta toimipaikasta. Usein nämä erillään olevat tilat on vuokrattu autokorjaamoilta tai vastaavilta, mikä on ollut taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Käytännössä on jouduttu tulkitsemaan, miten lähellä toisiaan tilojen tulee sijaita.

Ehdotetun 1 momentin mukaan tilojen tulee edelleen muodostaa kokonaisuus. Jos toimitilat sijaitsevat erillään toisistaan, niiden olisi katsastustoimipaikan yhtenäisyyden vuoksi oltava mahdollisimman lähellä toisiaan, niin lähellä, että katsastustoiminnasta vastaava henkilö voisi osallistua katsastustoiminnan valvontaan toimipaikan kaikissa tiloissa. Katsastustoiminnasta vastaaminen edellyttää muun ohessa, että vastaava henkilö ratkaisee asian tulkintatilanteissa.

Säännöstä tulkittaessa pyrittäisiin noudattamaan nykykäytäntöä. Mainitut toimitilat voisivat olla enintään 10 kilometrin etäisyydellä toisistaan ja ajomatka paikasta toiseen saisi kestää enintään 15 minuuttia. Tämä tarkoittaisi sitä, että asutuskeskuksissa etäisyys toimitilasta toiseen olisi tosiasiallisesti vähemmän kuin 10 kilometriä.

Liikenneministeriön päätöksen mukaan katsastustoimipaikan välittömässä läheisyydessä tulee olla ajoneuvojen koeajoon soveltuva koeajorata. Asian merkittävyyden vuoksi myös koeajoradasta ehdotetaan säädettäväksi lailla. Katsastuksen asianmukaiseksi suorittamiseksi koeajoradan tulisi olla aivan toimipaikan vieressä. Koska raskaan ajoneuvokaluston katsastuksessa nykyisin käytössä olevien lyhyiden koeajoratojen merkitys on vähäinen, koeajorata vaadittaisiin vain kevyille ajoneuvoille. Lain 27 §:ään ehdotetun valtuutuksen nojalla ministeriö voisi tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä koeajoradasta.

12 §. *Toiminnan aloittaminen.* Säännös vastaa asiallisesti toimilupalain 10 §:ää. Maininnat toimipaikan tilojen pysyvyydestä ja rekisteröinneistä poistettaisiin tarpeettomina. Ehdotettu laki ei sallisi liikuteltavien katsastusasemien perustamista. Katsastuksen asianmukaiseksi hoitamiseksi toimipaikalla tulisi olla kiinteät tilat ja niihin sijoitetut laitteet. Toimipaikalla tulisi myös olla välitön yhteys tieliikenteen tietojärjestelmään. Katsastustiloissa on kaikissa olosuhteissa voitava turvata asianmukainen tietosuoja.

13 §. *Tasapuolisuus.* Katsastusta koskevat kolme ensimmäistä momenttia vastaavat asiallisesti toimilupalain 12 §:n vastaavia momenteja. Ehdotusta valmisteltaessa on pohdittu, miten tasapuolisuusvaatimusta ja 6 §:ssä säädettyä riippumattomuusvaatimusta tulisi soveltaa katsastustoimipaikkojen markkinoinnissa. Katsastustoimipaikan ja esimerkiksi autoliikkeen yhteismainonnan ei ole todettu olevan näiden säännösten vastaista,

jos mainostettavia hyödykkeitä tai niiden ehtoja ei ole kytketty toisiinsa esimerkiksi yhteisillä hinnoilla tai muutoin siten, että tasapuolisuus tai riippumattomuus vaarantuisi. Tasapuolisuusvaatimuksen ei ole myöskään katsottu estävän sitä, että katsastustoimipaikka kohdentaa markkinointiaan tietynlaisten ajoneuvojen omistajiin, kunhan ajoneuvojen vastaanotto katsastukseen ja katsastuksen suorittaminen tapahtuu tasapuolisesti.

Toimilupalain 12 §:n 4 momenttia täydennettäisiin koulutusta antavia koskevalla lisäyksellä. Katsastustoiminnassa edellytettävää koulutusta ja keskeisintä koulutusmateriaalia tulisi olla myös ruotsiksi, minkä vuoksi kielilain (148/1922) soveltamista kosveaan säännökseen ehdotetaan lisättäväksi koulutusoikeuden haltijat.

14 §. *Esteellisyys.* Rekisteröintejä suorittavaa henkilöä koskevan maininnan poistamista lukuun ottamatta ehdotettu säännös vastaa toimilupalain 13 §:ää. Koulutusoikeuden haltijalle ei asetettaisi esteellisyysvaatimusta, koska esteellisyysäännöksiä ankarasti tulkiten katsastustoimintaa harjoittava yhteisö ei voisi itse toimia henkilöstönsä koulutuksen antajana eikä kokeiden vastaanottajana. Koulutuksen ja kokeiden asianmukaisuus hoidettaisiin valvonnalla.

15 §. *Sivutoimipiste.* Toimiluvan laajuutta koskevan 7 §:n mukaan luvanhaltija on velvollinen katsastamaan kaikki ajoneuvot mukaan lukien raskaat ajoneuvot. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan toimiluvan haltijat voisivat poikkeustapauksessa perustaa yhden tai useampia sivutoimipisteitä sellaisille seuduille, joilla ei olisi katsastuspalveluita kaikille ajoneuvoille.

Sivutoimipisteen perustamisoikeus olisi sidottu varsinaisen katsastustoimipaikan eli päätoimipaikan toimilupaan. Sivutoimipisteessä saisi katsastaa vain kevyitä ajoneuvoja. Jos toimipisteessä olisi mahdollista katsastaa myös raskaita ajoneuvoja, sille voisi hakea ja tulisi myös myöntää varsinainen toimilupa. Sivutoimipisteen toiminta hoidettaisiin päätoimipaikalta. Sivutoimipisteellä ja päätoimipaikalla voisi olla yhteinen katsastustoiminnasta vastaava henkilö ja muutoinkin yhteinen henkilökunta. Sivutoimipisteen yhteydet tieliikenteen tietojärjestelmään voitaisiin yleensä hoitaa päätoimipaikalta. Tästä päättäisi 12 §:n jolla viime kädessä Ajoneuvohallintokeskus.

Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on

turvata harvaan asuttujen alueiden ja saaristoseutujen kevyen ajoneuvokaluston katsastuspalvelut, jotka muutoin ovat uhattuina tällaisilla seuduilla. Suomen Autokatsastus Oy:llä on toiminnassa sellaisia katsastustoimipaikkoja, joissa ei voida katsastaa raskaita ajoneuvoja, koska niissä ei ole näiden ajoneuvojen katsastukseen tarvittavia tiloja eikä niitä ole sinne taloudellisesti tarkoituksenmukaista rakentaa. Pelkästään kevyttä ajoneuvokalustoa katsastavat toimipaikat ovat toistaiseksi voineet jatkaa toimintaansa toimilupalain siirtymäsäännöksen nojalla. Näiden toimipaikkojen lupahakemukset on kuitenkin hylättävä, jolloin katsastustoiminta seudulla loppuu kokonaan, jollei lailla annetta ehdotetulla tavalla mahdollisuuksia toiminnan jatkamiseen.

Ehdotettua säännöstä tulkittaessa katsottaisiin, ettei vain kevyttä ajoneuvokalustoa katsastavaa sivutoimipistettä voisi perustaa 40—50 kilometriä lähemmäksi varsinaista katsastustoimipaikkaa, jonka on toimilupansa mukaan tarjottava kaikille ajoneuvoille katsastuspalveluita. Seudun katsastuspalvelujen puutteellisuutta arvioitaessa olisi etäisyyden lisäksi otettava huomioon seudun tyypilliset asiointimatkat ja katsastusvelvollisuuden alainen ajoneuvokanta.

Oikeus sivutoimipisteeseen olisi peruutettava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun seudulla on aloittanut toimintansa varsinainen, täyden palvelun katsastustoimipaikka. Säännöksen tarkoituksena olisi varata toimiluvan haltijalle kohtuullinen aika sivutoimipisteen toiminnan lopettamiseen, kuten esimerkiksi vuokrasuhteen katkaisemiseen. Ehdotettu aika ei kuitenkaan olisi niin pitkä, että se kohtuuttomasti rasittaisi uuden katsastustoimipaikan toimintaa. Pykälän mukaan olisi mahdollista perustaa kilpailevia sivutoimipisteitä samalle seudulle.

16 §. *Toimiluvan uusiminen.* Joitakin ensimmäisiä katsastustehtävien toimilupia on jo uusittu. Toimiluvan haltijat ovat toivoneet, että luvan uusimiseen liittyvää byrokratiaa vähennettäisiin. Luvan uusimista koskevassa hakemuksessa tulisi esittää soveltuvin osin luvan myöntämisen yhteydessä esitettävät asiakirjat.

Luvanhaltija on valvontaa koskevan säännöksen mukaan velvollinen ilmoittamaan toimintaansa koskevista merkittävistä muutoksista valvontaviranomaiselle, jolla on valvontaa suorittaessaan oikeus saada luvanhaltijalta muitakin tietoja. Mikäli Ajoneuvohal-

lintokeskus olisi mainittujen tietojen antamisen yhteydessä saanut hiljattain haltuunsa lupamennettelyssä tarvittavia asiakirjoja, niitä ei tarvitsisi toimittaa virastoon enää luvan uusimisen yhteydessä.

Luvan uusimisesta päätettäessä olisi selvittävä ja arvioitava, onko katsastustoimintaa hoidettu asianmukaisesti. Valvonnassa kertyneiden tietojen lisäksi selvitys voisi sisältää samanlaiset toimenpiteet kuin nykyisin suoritetaan uusille luvanhaltijoille toimilupalain 10 §:n mukaan.

Katsastuspalvelujen kohtuullinen saatavuus ja yritystoiminnan jatkuvuuden turvaaminen edellyttävät, että katsastustoiminta ei välillä keskeydy. Toimilupaa uusittaessa on kuitenkin mahdollista, että lupahakemukset ruuhkaantuvat, jolloin hakemusta ei ehditä ratkaista toivotussa ajassa. Jotta tällöin vältettäisiin toiminnan keskeytyminen, luvanhaltijalla olisi 3 momentin mukaan oikeus katsastustoiminnan jatkamiseen lupakauden päättyessä, jos hakemus luvan uusimiseksi on tehty ehdotetussa määräajassa.

17 §. *Katsastustoiminnan päättäminen.* Katsastustoiminnan päättyessä, toimiluvan voimassaoloajan kuluessa umpeen, peruutettaessa toimilupa määräajaksi tai kokonaan taikka toimintaa keskeytettäessä viranomaisen päätöksin tai ilman sitä Ajoneuvohallintokeskus voisi velvoittaa, että toimipaikan katsastukseen liittyvät asiakirjat ja lomakkeet on toimitettava viraston haltuun. Asiakirjojen ja lomakkeiden toimittamisella estettäisiin niiden asiaton käyttö. Asiakirjoja saatettaisiin tarvita myös selvittäessä jälkepäin katsastusten oikeellisuutta. Kyse olisi katsastukseen välittömästi liittyvistä asiakirjoista kuten katsastuskirjoista ja tarkastuskorteista. Säännös koskisi sekä suoritettujen katsastusten asiakirjoja että tyhjiä lomakkeita. Se ei koskisi luvanhaltijan kirjanpitoon liittyviä asiakirjoja.

18 §. *Koulutuksen antaja.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi keskeisimmät säännökset katsastustoiminnassa edellytettävän koulutuksen antajasta sekä säännökset koulutusoikeyden peruuttamisesta. Ministeriö antaisi tarkemmat säännökset koulutusoikeyden myöntämisen edellytyksistä. Tarkoituksena on, että vuosikatsastuskoulutusta ja erikoiskoulutusta antaisivat sellaiset yhteisöt, joilla olisi muun ohessa riittävä ja ammattitaitoinen opetushenkilöstö, koulutukseen soveltuvat toimitilat sekä opetuksessa tarvittava välineistö. Myös katsastuksia suorittava organi-

saatio voisi itse saada oikeuden koulutuksen antamiseen. Katsastustehtävien toimilupa ja koulutusoikeyden olisivat kuitenkin erillisiä lupia. Vaatimukset yksittäisiä täydennyskoulustilaisuuksia järjestävälle yhteisölle voisivat olla vähäisempiä kuin muille koulutuksen antajille, kunhan suunniteltu koulutusohjelma vastaisi asetettavia vaatimuksia.

Jotta varmistettaisiin koulutuksen saatavuus, myös Ajoneuvohallintokeskus voisi 4 momentin mukaan tarvittaessa antaa erikois- ja täydennyskoulutusta.

19 §. *Koulutukseen liittyvät kokeet.* Kun-kin koulutusjakson päätteeksi on tarkoitus pääsääntöisesti järjestää koe ja antaa hyväksytysti suoritetusta kokeesta todistus.

Pykälän mukaan kokeet järjestäisi koulutuksen antaja lukuun ottamatta katsastajantutkintojen loppukokeita, joiden järjestäminen säädettäisiin ministeriön päätöksellä Ajoneuvohallintokeskuksen tehtäväksi. Kokeen järjestäjän olisi annettava todistus hyväksytystä kokeesta. Koska Ajoneuvohallintokeskus järjestäisi katsastajantutkinnon loppukokeet, se antaisi myös todistuksen tutkinnoista.

Kokeiden luotettavan ja muutoin asianmukaisen järjestämisen turvaamisesta säädettäisiin ministeriön päätöksessä.

20 §. *Valvonta.* Toimilupalain 15 §:n säännöksen mukaisesti Ajoneuvohallintokeskus valvoisi edelleen lain noudattamista. Valvonnan piiriin kuuluisivat esityksen mukaan myös koulutuksen antajat.

Nykyisen lain 15 §:n 2 momentti ehdotetaan jaettavaksi kahdeksi momentiksi. Valvontaan kuuluvaa tietojenantovelvollisuutta koskevaa säännöstä täsmennettäisiin määrittelemällä tärkeimmät tiedot, jotka valvonnan yhteydessä olisi annettava Ajoneuvohallintokeskukselle. Tällaisia tietoja katsastustoimintaa harjoittavien osalta olisivat esimerkiksi tilinpäätösasiakirjat, vuokrasopimukset, henkilökuntaluettelo sekä katsastuksen suoritetiedot ja tarkastuskortit sekä koulutuksen antajien osalta tiedot koulutusta antavien henkilöiden ammattitaidosta ja annetusta koulutuksesta. Vaadittavien tietojen tulisi olla tarpeellisia valvontaan.

21 §. *Toimenpiteet puutteiden johdosta.* Pykälä vastaisi osittain toimilupalain 17 §:ää. Säännöksistä poistettaisiin rekisteröintiä koskevat maininnat. Pykälän 1 momentin 2 kohdasta poistettaisiin maininta määräajan varaamisesta korjauksen tekemiselle, koska säännöstä saatetaan tulkita siten, että luvan-

haltijalle olisi kaikissa tilanteissa varattava määräaika poistaa toimiluvan saannin yleisissä edellytyksissä olevia puutteita. Käytännössä luvanhaltijalle olisi jatkossakin varattava mahdollisuus poistaa vähäisimmät puutteet. Esimerkiksi silloin, kun luvanhaltijan palveluksessa oleva, katsastuksia suorittava henkilö olisi syyllistynyt 4 §:ssä tarkoitettuun tekoon, luvanhaltijalle pitäisi varata aikaa tällaisen henkilön työsuhteen päättämisellä. Mikäli luvanhaltijan yleisiä edellytyksiä koskeva puute olisi vakava, kuten esimerkiksi syyllistyminen laajaan veronkiertoon, ei määräaikaa puutteiden korjaamiselle kuitenkaan tarvitsisi antaa, vaan lupa voitaisiin peruuttaa välittömästi.

Pykälän 2 momentin 1 kohtaa tarkistettaisiin toimilupalakiin verrattuna siten, että toimilupaa ei voisi peruuttaa sen vuoksi, että katsastuksessa on hyväksytty yksi ajoneuvo, joka ei ilmeisen selvästi ole ollut säännösten mukainen. Nykyisinkin on tosiasiallisesti katsottu, ettei yhden ajoneuvon vuoksi toimilupaa voida peruuttaa, jos toiminta muutoin on moitteetonta. Kohdan muuttamisella ei siten ole tarkoitus muuttaa nykykäytäntöä. Lisäksi pykälän 2 momentin 2 kohtaa täsmennettäisiin toimilupalakiin verrattuna siten, että vuosikatsastuksessa hylättyjen ajoneuvojen suhteellinen osuus ei saisi perusteettomasti poiketa merkittävästi valtakunnallisesta tasosta. Vuonna 1997 aloitetuista katsastuksista hylkäysten osuus oli 21,4 prosenttia. Alin hylkäysprosentti oli 8,4 ja ylin 34,8. Hyväksyttävistä syistä poikkeamisiin valtakunnan keskiarvosta ovat katsastukseen tulevien autojen malli- ja ikärakenne sekä vähäiset katsastusmäärät. Liikenneministeriö on asettanut vuodelle 1998 ajoneuvohallintokeskukselle tulostavoitteeksi, että katsastustoimipaikkojen hylkäysprosentit poikkeaisivat enintään kolme prosenttiyksikköä alle tai seitsemän prosenttiyksikköä yli koko maan edellisen vuoden keskiarvosta. Tulostavoitteena annetut rajat toimisivat ohjeina katsastustoimipaikan hyväksyttävistä rajoista.

Katsastuksen yhteydessä ajoneuvolainsäädännön nojalla suoritettava ajoneuvojen verotukseen liittyvää valvontaa. Verotuksen valvonnan on nykyisinkin katsottu mahdollistavan toimenpiteisiin ryhtymisen, jos katsastustoimipaikka on laiminlyönyt verotukseen liittyvät velvoitteensa. Selvytyden vuoksi pykälän 2 momentin 3 kohdaksi ehdotetaan otettavaksi uusi kohta, jonka mukaan

toimilupa voitaisiin peruuttaa tai antaa luvanhaltijalle huomautus tai kirjallinen varoitus, jos katsastuksessa on laiminlyöty ajoneuvojen verotuksen valvontavelvollisuuksia tai muita erikseen säädettyjä velvollisuuksia. Esimerkiksi autoverolain (1482/1994) 79 §:n mukaan katsastuksen toimittajan on ilmoitettava tulliviranomaisille tai ajoneuvohallintokeskukselle, jos rekisterissä tai käytössä havaitaan olevan ajoneuvo, josta ilmeisesti ei ole maksettu veroa, tai jonka rakennetta, käyttötarkoitusta tai omistusta on muutettu siten, että ajoneuvosta voitaisiin joutua suorittamaan vero. Ajoneuvoveroasetuksen (324/1997) 7 §:n mukaan katsastuksen suorittaja on velvollinen vuosikatsastuksessa tarkastamaan, että ajoneuvovero on asianmukaisesti suoritettu.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan säännöstyä, jonka mukaan Ajoneuvohallintokeskus voisi nopeasti keskeyttää toimiluvan haltijan katsastustoiminnan, mikäli toiminnassa havaittaisiin olennaisia puutteita. Samalla voitaisiin katkaista yhteydet tieliikenteen tietojärjestelmään, jos on pelättävissä, että järjestelmää käytetään väärin. Puutteellisuuksista ei tuolloin vielä tarvitsi olla riidatonta näyttöä, kunhan ne olisivat ilmeisiä. Katsastuksessa on kysymys liikenneturvallisuuteen liittyvästä julkisen vallan käytöstä, jossa lisäksi tarkastetaan, että ajoneuvosta on suoritettu ajoneuvokohtaiset verot. Tehtävän yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi on tärkeää, että katsastustoiminta voidaan keskeyttää nopeasti ilmeisten väärinkäytösten ja puutteellisen toiminnan estämiseksi, vaikka toimiluvan mahdollista peruuttamista koskevaa asiaa ei olisi vielä lopullisesti selvitetty ja ratkaistu. Koska katsastustoiminnan väliaikaisessa kieltämisessä olisi elinkeinonharjoittajan kannalta kyse ankarasta toimenpiteestä, asia olisi selvitettävä ja ratkaistava lopullisesti mahdollisimman nopeasti. Väliaikainen kieltäminen olisi voimassa siihen asti, kun asia olisi lopullisesti ratkaistu. Väliaikaisen kiellon noudattamista voitaisiin 22 §:n 2 momentin nojalla tehostaa uhkasakolla.

22 §. *Pakkokeinot.* Pakkokeinoja koskevaa toimilupalain 16 §:n säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi. Katsastustoiminnassa ei ole käytössä sellaisia koneita, joiden käyttäminen tulisi pakkokeinoin estää. Sen sijaan toimipaikan tilat tai osa niistä saattavat olla sellaisia, ettei niissä voi suorittaa katsastuksia asianmukaisesti. Tällöin tilan käyttö voitaisiin estää sakon uhalla.

Jos Ajoneuvohallintokeskus 17 §:n nojalla velvoittaisi toimiluvan haltijan toimittamaan toiminnan päättyessä katsastusta koskevat asiakirjat ja lomakkeet Ajoneuvohallintokeskukselle, asetettua velvoitetta voitaisiin tehostaa uhkasakolla. Katsastustoiminta voi päättyä esimerkiksi toimiluvan peruuttamisen vuoksi, jolloin luvanhaltija saattaa olla haluton minkäänlaiseen yhteistyöhön lupaviranomaisen kanssa. Tällöin voitaisiin käyttää sakon uhkaa katsastusta koskevien asiakirjojen saamiseksi asianmukaisesti Ajoneuvohallintokeskuksen haltuun.

23 §. *Henkilörekisteritiedot.* Ehdotuksen mukaan lupa- ja valvontaviranomaisena toimivan Ajoneuvohallintokeskuksen tiedonsaantioikeutta täsmennettäisiin siten, että virastolla olisi oikeus saada tietoja rikosrekisteristä ja ajokorttirekisteristä myös valvontaa varten. Valvonnassa ei ole kyse luvan myöntämisestä eikä yleensä myöskään luvan peruuttamisesta. Tietoja rikosrekisteristä ja ajokorttirekisteristä tarvitaan, jotta voitaisiin selvittää, täyttääkö luvanhaltija jatkuvasti hänelle asetetut luotettavuusvaatimukset. Liikenneministeriö tietojen saantiin oikeutettuna poistettaisiin tarpeettomana.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi rikosta koskevan tiedon luovuttamisoikeus toimiluvan haltijalle. Ajoneuvohallintokeskuksen olisi perusteltava mahdolliset 21 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet kuten toimiluvan peruuttaminen. Päätöksen perusteena oleva rikosrekisterin tai ajokorttirekisterin rikosta koskeva tieto olisi tällöin voitava ilmoittaa toimiluvan haltijalle.

24 §. *Salassapitovelvollisuus.* Salassapitovelvollisuutta koskevaan toimilupalain 19 §:n säännökseen ehdotetaan vähäisiä tarkistuksia. Säännöksessä viitattaisiin 23 §:ään, jossa säädettäisiin oikeudesta saada tietoja rikosrekisteristä ja ajokorttirekisteristä.

25 §. *Rangaistussäännökset.* Pykälän rangaistussäännöksistä poistettaisiin rekisteröintitehtäviin liittyvien tekojen rangaistavuus.

Ilman toimilupaa harjoitetun katsastustoiminnan osalta ehdotetaan luovuttavaksi omasta rikosnimikkeestä. Ilman asianmukaista toimilupaa harjoitetusta ajoneuvojen katsastuksista tuomittaisiin rikoslain (39/1889) virkavallan anastusta koskevan säännöksen mukaan. Virkavallan anastusta koskeva rikosnimike on uusi. Sitä koskeva rikoslain 16 luvun 9 § tulee voimaan vuoden 1999 alusta rikoslain muuttamisesta an-

netulla lailla (563/1998). Rikosoikeudellisen järjestelmän selkeyden vuoksi on pidetty tärkeänä, että erityisesti kaikki vankeusrangaistusseuraamukset tuomittaisiin rikoslaissa olevien säännösten nojalla. Ehdotuksen mukaan ilman toimilupaa harjoitetusta katsastustoiminnasta enimmäisrangaistus nousisi kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Katsastuksessa on kyse julkisen vallan käytöstä, joten rangaistusuhan tulee olla riittävästi korkea.

Pykälän 3 momentin mukaan katsastuksia suorittava henkilö olisi rikoslain virkamiehiä koskevien säännösten alainen. Nykyisinkin tällaisen henkilön on katsottu toimivan virkavastuulla, joten säännös olisi selventävä.

Pykälän 4 momentti sisältäisi viittaus-säännöksen rikoslakiin.

26 §. *Oikaisun hakeminen.* Oikaisua olisi mahdollista hakea toimiluvan haltijan päätöksen lisäksi koulutuksenantajan päätöksestä.

27 §. *Tarkemmat säännökset ja ohjeet.* Yksityiskohtaisia säännöksiä lain täytäntöönpanosta annettaisiin tarvittaessa asetuksella. Tarkoitus on, että Ajoneuvohallintokeskuksen yhteydessä toimisi katsastustoiminnassa mukana olevien ammattitaito- ja koulutusasioihin paneutuva neuvoa-antava koulutustoimikunta, jonka asettamisesta otettaisiin valtuutusäännes 1 momenttiin. Asetuksella on tarkoitus säätää, että toimikunnassa olisi edustajia Ajoneuvohallintokeskuksen lisäksi katsastusalan työnantajista, työntekijöistä ja kouluttajista sekä auto- ja korjaamoalalta. Toimikunnan yksityiskohtaisista tehtävistä säädettäisiin 3 momentin mukaan ministeriön päätöksellä.

Toimilupalain 21 §:n 2 momentin valtuutussäännöstä ehdotetaan täydennettäväksi koulutusta koskevien säännösten antamisvaltuuksilla, koska lakiin tulisivat vain keskeisimmät koulutusta koskevat säännökset. Lisäksi ministeriö voisi antaa säännöksiä myös koeajoradasta, katsastusten suorittamisesta toimipaikan ulkopuolella sekä katsastusta koskevien asiakirjojen säilyttämisestä. Koska Ajoneuvohallintokeskus olisi katsastustehtävien toimilupien osalta keskeinen hallintoviranomainen, se voisi antaa 4 momentin nojalla ohjeita lain ja sen nojalla annettujen säännösten soveltamisesta.

28 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momenttiin otettaisiin tavanomainen voimaantulosäännös.

Lailla kumottaisiin toimilupalaki. Lain voi-

maantulo- ja siirtymäsäännösten 5 momentti kumottaisiin kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 2000. Ehdotetun 15 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on kerrottu Suomen Auto-katsastus Oy:n katsastustoimipaikoista, joille ei ole voitu toimilupalain säännösten mukaan myöntää toimilupaa. Ehdotetun 2 momentin mukaan nämä toimipaikat voisivat siis jatkaa toimintaansa vuoden 1999 loppuun asti. Jos ehdotettu laki tulee voimaan maaliskuussa vuonna 1999, yhtiölle ja lupa- viranomaiselle jäisi 10 kuukautta aikaa järjestää toimilupaa vailla olevien katsastustoimipaikkojen toiminta hoidettavaksi sivutoimipisteinä, muutettavaksi ehdotetun lain mukaiseksi toimipaikaksi tai lakkaamaan.

29 §. *Siirtymäsäännökset.* Siirtymäsäännökset ehdotetaan olettaen, että laki tulisi voimaan 1 päivästä maaliskuuta 1999.

Lailla ei puututtaisi nykyisten toimiluvan haltijoiden katsastusten ja rekisteröintien suorittamisoikeuteen luvan voimassaoloaikana koulutukseen liittyviä säännöksiä lukuun ottamatta. Jos luvanhaltija kuitenkin tekisi Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa sopimuksen rekisteröintien hoitamisesta sopimuksen nojalla, toimilupa lakkaisi 4 momentin mukaan olemasta voimassa rekisteröintien osalta sopimuksen tullessa voimaan.

Katsastustoiminnasta vastaavat ja katsastuksia suorittavat henkilöt olisivat 6 ja 7 momentin mukaan päteviä ja ammattitaitoisia hoitamaan katsastukseen liittyviä tehtäviä siinä laajuudessa kuin he ovat ehdotetun lain voimaantuloa edeltävän kahden viimeisen vuoden aikana hoitaneet kyseisiä tehtäviä vähintään kuusi kuukautta. Lain voimaan tullessa katsastukseen liittyviä tehtäviä hoitavat henkilöt olisivat lisäksi päteviä ja ammattitaitoisia hoitamiinsa katsastustehtäviin, jos he olisivat hoitaneet niitä 1 päivästä marraskuuta 1998.

1.2. Laki ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta

1 §. *Lain tavoite.* Lakiehdotuksen 1 §:stä ilmenevät lain tavoitteet. Lailla pyrittäisiin edistämään ajoneuvojen rekisteröintipalvelujen saatavuutta ja ajoneuvorekisterin ajantasaisuutta järjestämällä ajoneuvojen rekisteröintiin liittyvät tehtävät hoidettavaksi uudella tavalla.

Liikenteessä käytettävän ajoneuvon ilmoittaminen rekisteröitäväksi on lakisääteinen, tieliikennelain 84 §:ään perustuva velvoite,

minkä vuoksi kansalaisilla on oikeus odottaa, että rekisteröintipalveluja on saatavana riittävästi koko maassa.

Ajoneuvorekisteri on julkinen rekisteri, jonka tietoja voivat eräin rajoituksin käyttää niin viranomaiset kuin yksityiset henkilöt ja yhteisöt. Jotta rekisteri voi palvella käyttäjiään hyvin, sen tietojen tulee olla ajan tasalla ja muutoinkin virheettömiä.

2 §. *Rekisteröintitoiminta.* Pykälässä määriteltäisiin rekisteröintitoiminta. Sillä tarkoitettaisiin rekisteri-ilmoitusten vastaanottoa, rekisteri-ilmoituksissa ilmoitettujen tietojen merkitsemistä ajoneuvorekisteriin, rekisterikilpien ja -otteen luovuttamista sekä muita näihin liittyviä tehtäviä.

Ehdotetulla lailla säädettäisiin ainoastaan rekisteri-ilmoituksiin perustuvien tietojen merkitsemisestä ajoneuvorekisteriin. Rekisteröintitoiminnalla ei siten tarkoitettaisiin tietojen tallettamista ajoneuvorekisteriin tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain 9 §:n nojalla. Tällaisia tietoja ovat valmistajien ja maahantuojien tietojärjestelmistä talletettavat ennakoilmoitustiedot, väestötietojärjestelmästä talletettavat tiedot, katsastuksen suorittajien tallettamat katsastusta koskevat tiedot sekä liikennevakuutuskeskuksen, liikennevakuutusyhtiöiden ja poliisin järjestelmistä talletettavat tiedot.

Säännöksessä mainitulla rekisterikilpien luovuttamisella tarkoitettaisiin myös siirtoja koenumerokilpien luovuttamista.

3 §. *Rekisteröintitoiminnan järjestäminen.* Pykälän 1 momentin mukaan Ajoneuvohallintokeskus järjestäisi rekisteröintitoiminnan hankkimalla toimintaan tarvittavia palveluita niiden tuottajilta, alihankkijoilta. Palvelun tuottajaa, jonka kanssa Ajoneuvohallintokeskus tekisi sopimuksen ajoneuvojen rekisteröintitoiminnan hoitamisesta, kutsuttaisiin sopimusrekisteröijäksi. Sopimus olisi luonteeltaan hallintosopimus. Palveluja hankittaessa olisi sovellettava julkisia hankintoja koskevia säännöksiä.

Palvelujen tuottaja voisi olla sekä julkinen että yksityinen organisaatio. Julkisella palvelun tuottajalla tarkoitettaisiin virastoa tai laitosta. Palvelut olisi tarkoitus ostaa niiltä, jotka osallistuvat sellaisiin toimenpiteisiin, jotka edellyttävät rekisteri-ilmoituksen tekemistä. Näin edistettäisiin yhden luokun periaatetta rekisteröintiasioita hoidettaessa. Rekisteröintitoimintaa koskevia sopimuksia on suunniteltu tehtävän muiden muassa katsastustoimintaa harjoittavien yritysten, autoliik-

keiden sekä vakuutus- ja rahoitusyhtiöiden kanssa. Niillä on jo nykyisin mahdollisuus suorittaa rekisteröintejä toimilupalain tai rekisteröintiasetuksen nojalla. Sopimusjärjestelmä ei siten lähtökohtaisesti toisi merkittäviä uusia tahoja rekisteröintitoimintaan, mutta antaisi Ajoneuvohallintokeskukselle toimilupaa suuremman harkintavallan rekisteröintejä suorittavia tahoja valittaessa.

Lakiin ei ehdoteta säännöstä, jossa määriteltäisiin tahot, joiden kanssa rekisteröintitoimintaa koskeva sopimus voitaisiin solmia. Tehtävien luonne ja sopimusrekisteröijälle asetettavat vaatimukset rajaavat tehtäviin soveltuvien joukkoa. Lisäksi esimerkiksi haja-asutusalueiden palvelujen turvaaminen saattaa edellyttää sopimuksen tekemistä sellaistenkin tahojen kanssa, jotka eivät millään tavalla toimi ajoneuvo- tai liikennealalla.

Katsastustoimipaikat ovat hoitaneet rekisteröintitehtäviä kauan, joten niiden tietämys rekisteröintiasioissa on hyvä. Ehdotetulla lailla mahdollistetaan ajoneuvojen rekisteröinnit katsastustoimipaikoilla jatkossakin nykyisessä laajuudessa.

Autoliikkeet sekä vakuutus- ja rahoitusyhtiöt voivat nykyisin suorittaa ajoneuvojen suorarekisteröintejä rekisteröintiasetuksessa määritellyissä tapauksissa. Ehdotetun lain mukaan on mahdollista, että mainitut liikkeet ja yhtiöt harjoittaisivat rekisteröintitoimintaa tulevaisuudessakin vähintään nykyisessä laajuudessa. Esimerkiksi rahoitusyhtiön rekisteröintioikeus mahdollistaisi rahoituksen päätyttyä tietyin edellytyksin sopimusrekisteröijän toimesta tapahtuvan rekisteröinnin ajoneuvon osamaksulla ostaneen henkilön nimiin. Tällöin henkilön ei itse tarvitsisi huolehtia rekisteröinnistä, vaan rahoitusyhtiö hoitaisi sen asiakkaansa puolesta. Tällainen menettely parantaisi myös ajoneuvorekisterin ajantasaisuutta.

Ajoneuvohallintokeskus hoitaisi rekisteröintitoimintaa tarvittaessa itse vain vähäisessä määrin. Tällaisia tilanteita olisivat lähinnä rekisteröintiasetuksen 21 §:n nojalla tällä hetkellä ajoneuvohallintokeskuksen yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvien liitteellisten rekisteri-ilmoitusten käsittely, sopimusrekisteröijien pelkästään vastaanottamien rekisteri-ilmoitusten käsittely ja viraston oman asiakaspalvelupisteen vastaanottamien rekisteri-ilmoitusten käsittely.

Viranomaisen suorittama rekisteröintitoiminta ei ehdotetun 1 momentin mukaan edellyttäisi Ajoneuvohallintokeskuksen kans-

sa tehtyä sopimusta, mutta antaisi mahdollisuuden sopimuksen tekemiseen, jos kyseistä viranomaista koskevat säännökset antaisivat tähän mahdollisuuden. Muiden viranomaisten kuin Ajoneuvohallintokeskuksen oikeudesta suorittaa rekisteröintejä voitaisiin lisäksi säätää erikseen. Nykyisin esimerkiksi rekisteröintiasetuksen 48 § sisältää säännöksen tullilaitoksen oikeudesta luovuttaa siirtokilpiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rekisteröintipalvelujen saatavuuden turvaamisesta. Ajoneuvohallintokeskus veloitettaisiin järjestämään rekisteröintitoiminta palvelujen saatavuuden turvaamiseksi siten, että palvelujen alueellinen saatavuus varmistetaan koko maassa. Säännöksessä mainitulla säädettyllä ajalla tarkoitettaisiin rekisteröintiasetuksen 22 §:ssä säädettyä seitsemän päivän aikaa, jonka kuluessa rekisteri-ilmoitus on tehtävä rekisteriin merkittävän muutoksen tapahtumisesta. Erityisesti haja-asutusalueiden rekisteröintipalvelujen saatavuuden turvaamiseksi sopimusrekisteröijäksi voitaisiin valita myös palvelun tuottaja, jolla ei ole mitään tekemistä rekisteriin merkittävän tiedon muuttumisen kanssa. Rekisteri-ilmoitusten vastaanottamisesta voitaisiin tehdä sopimus esimerkiksi postilaitoksen kanssa.

4 §. *Sopimusrekisteröijän yleiset edellytykset.* Sopimusrekisteröijän tulisi täyttää säännöksessä luetellut yleiset edellytykset, joilla pyritään turvaamaan ajoneuvorekisterin virheettömyys ja ajantasaisuus. Sopimusrekisteröijän tulisi olla luotettava, asiantunteva ja vakavarainen. Ajoneuvohallintokeskus joutuisi ennen sopimuksen tekemistä selvittämään, että palvelun tarjoaja täyttäisi edellytykset ja seuraamaan, että edellytykset täytyisivät koko sopimuskauden.

Luotettavuutta koskevasta edellytyksestä säädettäisiin tarkemmin 5 §:ssä. Sopimusrekisteröijän asiantuntevuudella tarkoitettaisiin sopimusrekisteröijän rekisteröintitoiminnasta vastaavien ja tehtäviä käytännössä hoitavien henkilöiden kykyä ja ammattitaitoa hoitaa rekisteröintitehtäviä. Tehtäviin ei ole olemassa tiettyä koulutusta, jota tulisi vaatia. Vaadittava erityisammattitaito voitaisiin hankkia käytännön harjoittelulla ja erityiskoulutuksella. Rekisteröintitehtäviä koskevassa sopimuksessa olisi 6 §:n mukaan sovitettava menettelyistä, joilla turvataan rekisteröintitehtäviä hoitavien henkilöiden ammattitaito.

Vakavaraisuutta koskevalla vaatimuksella

tarkoitettaisiin sopimusrekisteröijän kykyä vastata asianmukaisesti velvoitteistaan.

Asianmukaisilla tietoliikenneyhteyksillä on keskeinen merkitys rekisteröintitehtävissä, minkä vuoksi asiasta ehdotetaan säännöstä 2 momenttiin. Jotta tietoliikenneyhteyksiä voitaisiin pitää riittävinä, niiden tulisi mahdollistaa rekisteri-ilmoituksessa annettujen tietojen merkitseminen reaaliaikaisesti ajoneuvorekisteriin. Tämä parantaisi ajoneuvorekisterin ajantasaisuutta. Tietoliikennejärjestelmän tulisi myös kokonaisuudessaan täyttää rekisterinpidon edellyttämät tietosuojan vaatimukset, mistä tulisi sopia rekisteröintitehtävien hoitamista koskevassa sopimuksessa.

5 §. *Sopimusrekisteröijän sekä rekisteröintejä suorittavan henkilön luotettavuuden arviointi.* Säännöksessä luoteltaisiin ne, joiden osalta luotettavuutta arvioitaisiin. Määrävissä asemassa olevana voitaisiin säännöksessä luettujen henkilöiden lisäksi pitää esimerkiksi yrityksessä merkittävää äänivaltaa käyttävää osakkeenomistajaa.

Jos joku säännöksessä mainituista olisi ilmeisen sopimaton rekisteröintitoiminnan harjoittajaksi tai rekisteröintejä suorittavaksi henkilöksi, ei myöskään sopimusrekisteröijää voitaisi pitää luotettavana. Ilmeistä sopimatonta osoittaisi esimerkiksi se, että henkilö olisi aikaisemmalla toiminnallaan aiheuttanut rekisteröintitoimintaa koskevan sopimuksen irtisanomisen tai purkamisen taikka häneen olisi kohdistettu muita seuraamuksia rekisteröinti- tai katsastustehtävissä ilmenneiden vakavien puutteellisuuksien johdosta.

Säännös eroaisi ajoneuvojen katsastusluvasta ehdotetun lain vastaavasta säännöksestä erityisesti siten, että säännös ei sisältäisi luetteloa rangaistavista teoista, joista johtuvat tuomiot johtaisivat luotettavuuden menettämiseen. Koska Ajoneuvohallintokeskus vastaisi ajoneuvojen rekisteröintitoiminnan järjestämisestä, virastolla tulisi olla laaja harkintavalta ja vastuu sopimuskumppanin luotettavuuden arvioinnissa. Luotettavana ei lähtökohtaisesti voisi kuitenkaan pitää palvelun tuottajaa, jonka toiminnassa mukana olevista, säännöksessä luetuista henkilöistä joku olisi syyllistynyt vakavaan ajoneuvojen rekisteröintiä, katsastusta, verotusta, kirjanpitoa tai varainhallintaa koskevien säännösten rikkomiseen. Luotettavuus arvioitaisiin kuitenkin aina tapauskohtaisesti.

6 §. *Rekisteröintitoimintaa koskeva sopimus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin asioista, joista rekisteröintitoimintaa koske-

vassa sopimuksessa olisi vähintään sovittava. Vaatimus koskisi vain keskeisimpiä asioita, joilla varmistettaisiin sopimusrekisteröijän rekisteröintitehtävien asianmukainen hoitaminen. Sopimuksen muun sisällön osalta tarkoituksena on, että Ajoneuvohallintokeskus neuvottelee sopimuksen rakenteesta ja yleisistä, kaikkia tai tiettyjä sopimusrekisteröijäryhmiä koskevista sopimusehdoista eri tahojen kanssa. Sopimus sisältäisi myös kunkin sopimusrekisteröijän kanssa erikseen sovittavia ehtoja.

Ehdotetun 3 §:n mukaan Ajoneuvohallintokeskus järjestäisi rekisteröintitoiminnan ostamalla palveluja niiden tuottajilta. Rekisteröintitoimintaa koskevassa sopimuksessa olisi 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan sovittava, missä laajuudessa sopimusrekisteröijä hoitaa rekisteröintitoimintaa. Sopimuksessa tehtävät voitaisiin rajata koskemaan ainoastaan tietyt edellytykset täyttävät rekisteri-ilmoitukset tai ainoastaan tietyt rekisteröintitapahtumat. Rajoittavaksi tekijäksi voitaisiin ottaa esimerkiksi rahoitusyhtiöiden ja autoliikkeiden kohdalla vaatimus, jonka mukaan autoliikkeen tai rahoitusyhtiön pitää olla ajoneuvon uusi tai entinen omistaja taikka muutoin sopijapuoli ajoneuvoa koskevassa sopimuksessa. Vakuutusyhtiöiden rekisteröintioikeus voitaisiin lisäksi rajata ainoastaan niiden omien asiakkaiden liikennevakuutussopimuksen tekemiseen liittyviin tapahtumiin. Sopimuksella voitaisiin rajoittaa rekisteröintitoimintaa myös siten, että sopimusrekisteröijän ei olisi mahdollista luovuttaa rekisteriotetta ja -kilpiä.

Pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohdassa sovittaviksi edellytettävillä seikoilla on keskeinen merkitys rekisteröintitehtävien hoitamisen laatuun. Ajoneuvohallintokeskuksen ja palvelun tuottajan tulisi 2 kohdan mukaan sopia keinoista, joilla turvataan rekisteröintiä suorittavien henkilöiden riittävä ammattitaito koko sopimuskauden ajan. Tietosuoja-asioista tulisi 3 kohdan mukaan sopia siten, että täytettäisiin tietosuojalainsäädännön edellyttämät tietosuojan vaatimukset, jolloin tulisi ottaa huomioon ainakin huolellisuusvelvoite, hyvä rekisteritapa ja tietojen suojaamisvelvoite.

Ehdotetun 10 §:n mukaan Ajoneuvohallintokeskuksen olisi valvottava sopimusrekisteröijän rekisteröintitoimintaa. Sopimuksessa sovittaisiin 6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan yksityiskohtaisesti valvonnan sisällöstä ja keinoista, joita valvonnassa voitaisiin

käyttää. Tällöin tulisi sopia esimerkiksi siitä, mitä tietoja sopimusrekisteröijän olisi valvonnan suorittamiseksi annettava Ajoneuvohallintokeskukselle. Mainitun kohdan mukaan tulisi sopia myös muista keinoista, joilla varmistettaisiin tehtävien asianmukainen hoitaminen.

Sopimuksen päättymisestä tulisi pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan sopia. Sopimus voisi päättyä ilman erityisiä toimenpiteitä sopimuskauden lopussa tai sopimusosapuolen sopimusrikkomuksen johdosta. Sopimusrekisteröijän yleisten edellytysten puuttumisen tulisi johtaa sopimuksen päättymiseen. Mikäli rekisteröintitoiminnassa havaittaisiin puutteita tai suoranaisia väärinkäytöksiä, näiden varalle tulisi sopimuksesta ilmetä toimenpiteet. Esimerkiksi väärinkäytösten tulisi johtaa sopimuksen päättymiseen.

Ajoneuvohallintokeskus maksaisi sopimusrekisteröijälle sopimuksen mukaisen korvauksen. Sopimuksessa voitaisiin sopia myös korvauksen suorittamistavasta.

7 §. *Rekisteröinnistä perittävä maksu.* Sopimusrekisteröijä perisi hoitamastaan rekisteröintitoiminnasta maksut Ajoneuvohallintokeskukselle ja tilittäisi ne sopimuksessa sovitulla tavalla. Sopimusrekisteröijä ei voisi periä asiakkaalta vahvistettujen maksujen lisäksi palvelumaksua tai muuta vastaavaa maksua. Maksujen suuruus määrättäisiin valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti. Ajoneuvohallintokeskuksen maksuista annetun liikenneministeriön päätöksen (1605/1995) 2 §:n mukaan ajoneuvojen rekisteröintisuoritteista peritään omakustannusarvon mukaiset maksut.

8 §. *Hyvä hallintotapa.* Rekisteröintitoimintaan kuuluvia tehtäviä on pidetty osittain viranomaistehtävän luonteisina tehtävinä. Rekisteröinnissä tehtävä päätös sisältää julkisen vallan käyttöä ja on siten hallintopäätöksen luonteinen. Tämän vuoksi rekisteröintitoiminnassa tulisi noudattaa yleisiä hallinto-oikeudellisia periaatteita. Hallintomenettelylain, yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain (83/1951) ja tiedoksiantosta hallintoasioissa annetun lain (232/1966) noudattaminen takaisivat menetelyn määrämuotoisuuden ja parantaisi asiakkaiden oikeusturvaa. Ilman erityistä säännöstä yksityisen sopimusrekisteröijän ei tarvitsisi soveltaa mainittuja säädöksiä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan sopimusrekisteröijän olisi rekisteröintitoiminnassaan noudatettava hallintomenettelylakia. Rekiste-

röintitoiminnan luonteesta johtuen hallintomenettelylain esteellisyyttä koskevia säännöksiä ei kuitenkaan voitaisi sellaisinaan soveltaa autoliikkeissä eikä rahoitus- ja vakuutusyhtiöissä rekisteröintejä suorittaviin henkilöihin. Säännösten soveltaminen sellaisinaan estäisi näitä liikkeitä ja yhtiöitä suorittamasta rekisteröintejä juuri silloin, kun niiden palveluja erityisesti tarvitaan. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan sopimusrekisteröijän rekisteröintejä suorittavaan henkilöön ei sovellettaisi hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Jos mainittua kohtaa sovellettaisiin, ajoneuvon rekisteröinti olisi kiellettyä tapauksissa, joissa rekisteröintejä suorittava henkilö on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa. Siten sopimusrekisteröijänä toimiva autoliike tai rahoitus- tai vakuutusyhtiö ei ilman esteellisyyssäännösten soveltamista koskevaa poikkeussäännöstä voisi rekisteröidä ajoneuvoja omistukseensa tai tehdä rekisteri-ilmoituksia omistuksessaan olevista ajoneuvoista, koska rekisteröintejä suorittava henkilö olisi palvelussuhteessa asianosaisena olevaan liikkeeseen tai yhtiöön. Tasapuolisuuden vuoksi poikkeaminen mainitusta hallintomenettelylain säännöksestä sallittaisiin muillekin sopimusrekisteröijille kuin vain autoliikkeille ja rahoitus- tai vakuutusyhtiöille.

Ehdotetun 2 momentin vaatimus tarkoittaisi tällä hetkellä velvollisuutta soveltaa yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain säännöksiä. Viranomaistoiminnan julkisuutta koskevia säännöksiä ollaan kuitenkin uudistamassa. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 30/1998 vp). Jos eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen sisältyvän lain viranomaisten toiminnan julkisuudesta, sopimusrekisteröijän rekisteröintitoiminnassa tulisivat sovellettaviksi uuden lain säännökset.

Pykälän 3 momentin mukaan rekisteröintitoiminnassa olisi lisäksi soveltuvin osin noudatettava, mitä tiedoksiannosta hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Lain 8 §:n mukaan päätös on lähetettävä asianomaiselle tiedoksi postitse saantitodistusmenettelyä käyttäen, jos päätöksen tiedoksi saamisesta alkaa kulua joku asianomaisen oikeuteen vaikuttava määräaika. Koska rekisteriotteen voidaan joissain tapauksissa katsoa

olevan valituskelpoinen päätös, jonka tiedoksisaamisesta alkaa kulua 30 päivän määräaika oikaisuvaatimuksen tekemiselle, rekisteriote tulisi ilman poikkeussäännöstä lähettää asianomaiselle postitse saantitodistuksin. Menettelyn monimutkaisuuden vuoksi tulisi sopimusrekisteröijälle ja Ajoneuvohallintokeskukselle antaa oikeus lähettää rekisteriotteet tavallisina kirjelähetyksinä. Säännöksen sisältö ei toisi muutosta nykyiseen käytäntöön, joka perustuu rekisteröintiasetuksen 60 §:ään. Sen mukaan Ajoneuvohallintokeskus ja katsastuksen suorittaja saavat lähettää rekisteriotteen tavallisena kirjelähetyksenä.

9 §. *Kielilain säännökset.* Sopimusrekisteröijän olisi rekisteröintitoiminnassaan noudatettava kielilain säännöksiä soveltuvin osin. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että suomen- ja ruotsinkielisen väestön palvelu henkilön omalla kielellä olisi järjestettävä lain edellyttämällä tavalla.

10 §. *Valvonta.* Ajoneuvohallintokeskukselle asetettaisiin ehdotetussa säännöksessä sopimusrekisteröijän toimintaa koskeva yleinen valvontavelvollisuus. Lisäksi Ajoneuvohallintokeskukselle annettaisiin oikeus tarkastusten tekemiseen ja tietojen saantiin. Muutoin valvonnasta sovittaisiin 6 §:n mukaan tarkemmin Ajoneuvohallintokeskuksen ja sopimusrekisteröijän välisessä sopimuksessa. Valvonnalla pyrittäisiin selvittämään erityisesti rekisteröintien asianmukaisuus ja sopimusrekisteröijälle asetettujen yleisten edellytysten jatkuva täytyminen. Valvonta-tehtävät eivät pääsääntöisesti edellyttäisi rekisteröintitoimipisteissä käyntiä. Rekisteröintien asianmukaisuuden valvonta voitaisiin suorittaa nykyiseen tapaan Ajoneuvohallintokeskuksessa. Katsastuksen suorittajien rekisteröintitoimintaa valvotaan nykyisin pistokoeluonteisesti tarkastamalla, että rekisteri-ilmoitus on oikein täytetty, että tarvittavat asiakirjat ovat ilmoituksen liitteinä ja että rekisteri-ilmoituksessa olevat tiedot on päivitetty asianmukaisesti ajoneuvorekisteriin. Rekisteröintiasetuksen 63 §:n mukaan katsastuksen suorittajan on lähetettävä rekisteröintitehtävien suorittamisessa kertyneet asiakirjat tehtävän tultua suoritetuksi ajoneuvohallintokeskukselle. Asetuksella sopimusrekisteröijälle on tarkoitus säätää samanlainen asiakirjojen toimittamisvelvollisuus, mikä helpottaa valvonnan suorittamista.

Valvonnassa esille tulleiden puutteiden johdosta Ajoneuvohallintokeskuksella olisi oikeus irtisanoa tai purkaa sopimus. Seuraa-

muksesta sovittaisiin tarkemmin sopimuksessa.

11 §. *Henkilörekisteritiedot.* Ehdotetun säännöksen nojalla Ajoneuvohallintokeskuksella olisi oikeus saada tietoonsa sopimusrekisteröijän sekä rekisteröintejä suorittavan henkilön rikosrekisteri- tai ajokorttirekisteritiedot. Näiden tietojen saanti olisi tarpeen selvitettyä 4 ja 5 §:ssä asetettavaksi ehdotetun luotettavuusedellytyksen täyttymistä.

Pykälässä annettaisiin Ajoneuvohallintokeskukselle oikeus sopimuksen purkamisen yhteydessä luovuttaa rikosta koskeva tieto sopimusrekisteröijälle, koska Ajoneuvohallintokeskuksen olisi perusteltava rikoksesta johtuva sopimuksen purkaminen sopimusrekisteröijälle.

12 §. *Salassapitovelvollisuus.* Sopimusrekisteröijän yleisenä edellytyksenä olisi 4 §:n mukaan luotettavuus, joka määriteltäisiin yksityiskohtaisesti 5 §:ssä. Jos sopimusrekisteröijän luotettavuudessa ilmenisi puutteita ja asiasta olisi huomautettava sopimusrekisteröijää, Ajoneuvohallintokeskuksen olisi perusteltava päätöksensä vedoten esimerkiksi yrityksen työntekijän rikosrekisteri- tai ajokorttirekisteritietoihin. Tällöin henkilön työnantaja saattaisi saada tietoonsa työntekijää koskevan rikostiedon. Tämän vuoksi lakiin olisi tarpeen ottaa erillinen sopimusrekisteröijää ja tämän työntekijää koskeva salassapitosäännös. Pykälä vastaisi sisällöltään ajoneuvojen katsastusluvista ehdotetun lain 24 §:ää.

13 §. *Virka-apu.* Jos sopimusrekisteröijä estäisi Ajoneuvohallintokeskuksen valvontaimpiteen, valvonnan toteuttamiseksi voitaisiin pyytää virka-apua poliisilta.

14 §. *Oikaisun hakeminen.* Sopimusrekisteröijän rekisteröintiasiassa tekemään päätökseen olisi mahdollista hakea oikaisua Ajoneuvohallintokeskukselta. Koska rekisteröintitoimintaan kuuluu viranomaisluonteisia tehtäviä, hallinto-oikeudellisen muutoksenhakutien järjestäminen on perusteltua.

15 §. *Rangaistussäännökset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin rangaistavaksi säännöksen vastainen rekisteröintitoiminta. Rangaistavaa olisi rekisteröintitoiminnan harjoittaminen ilman Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa tehtyä sopimusta tai säädettyä oikeutta sekä sellaisen rekisteröintitoiminnan harjoittaminen, johon tehty sopimus ei anna oikeutta. Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa tehdyn sopimuksen lisäksi rekisteröintitehtäviä voisivat 3 §:n mukaan suorittaa Ajoneu-

vohallintokeskus itse sekä muutkin viranomaiset, mikäli tästä säädettäisiin erikseen. Sopimuksella voitaisiin rajata sopimusrekisteröijän toiminta ainoastaan tietyt edellytykset täyttyviin rekisteröinteihin tai vain tiettyihin rekisteröintitapahtumiin, jolloin rekisteröintitoiminnan harjoittaminen vastoin sovittua olisi myös rangaistavaa.

Pykälän 1 momentti vastaisi ajoneuvojen katsastusluvista ehdotetun lain 25 §:n 1 momenttia. Rangaistus tuomittaisiin rikoslain virkavallan anastusta koskevan säännöksen mukaan. Rekisteröintitoiminnassa on katsastuksen tapaan osittain kyse julkisen vallan käytöstä, joten rangaistuksen luvattomasta rekisteröintitoiminnan harjoittamisesta tulisi olla riittävän korkea. Rangaistus olisi sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

Rikosoikeudellisissa virkavastuussa olevat on yksilöity rikoslain 2 luvun 12 §:ssä. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädetään, että virkamiehellä tarkoitetaan henkilöä, joka lain, asetuksen tai niiden nojalla annettun määräyksen perusteella muussa kuin pykälän 1 kohdassa tarkoitettussa yhteisössä käyttää julkista valtaa, sekä henkilöä, joka mainitulla perusteella muuten kuin yhteisössä käyttää julkista valtaa. Koska ajoneuvojen rekisteröintitoimintaa voidaan osittain pitää julkisen vallan käyttönä, otettaisiin 2 momenttiin selkeä säännös, jonka mukaan rekisteröintejä suorittavaa henkilöä pidettäisiin rikoslain 2 luvun 12 §:n mukaisena virkamiehenä.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin salassapitovelvollisuuden osalta rikoslain rangaistussäännökseen.

16 §. *Tarkemmat säännökset ja ohjeet.* Lain täytäntöönpanosta annettaisiin tarkemmat säännökset rekisteröintiasetuksessa.

Ministeriö voisi antaa tarkempia säännöksiä ja ohjeita säännöksessä mainituista seikoista. Säännöksiä ja ohjeita annettaisiin, mikäli siihen ilmenisi tarvetta.

17 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momenttiin otettaisiin tavanomainen voimaantulosäännös.

Pykälän 2 momentissa annettaisiin oikeus ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin ennen lain voimaantuloa. Tällaisena toimenpiteenä voitaisiin pitää esimerkiksi sopimusneuvottelujen käynnistämistä rekisteröintipalveluja tarjoavien kanssa.

Pykälän 3 momentilla kumottaisiin rekisteröintiasetuksen suorarekisteröintiä koskeva 8 luku. Suorarekisteröinti järjestelmänä lak-

kautettaisiin, joten sitä koskevat pykälät kumottaisiin tarpeettomina.

18 §. *Siirtymäsäännökset.* Lain siirtymäsäännöksistä ehdotetaan omaa pykälää. Siirtymäsäännökset ehdotetaan olettaen, että laki tulisi voimaan 1 päivästä maaliskuuta 1999.

Pykälän 1 momentin nojalla voimassa olevat suorarekisteröintiluvat, jotka on myönnetty toistaiseksi voimassa oleviksi, olisivat voimassa sellaisinaan 1 päivään tammikuuta 2002. Pykälän 3 momentin mukaan lupa lakkaisi kuitenkin olemasta voimassa, jos luvanhaltija tekee ennen mainittua ajankohdtaa Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa sopimuksen rekisteröintitehtävien hoitamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan suorarekisteröintiluvan nojalla toimintaansa jatkavien suorarekisteröijien toimintaan sovellettaisiin 17 §:n 3 momentilla kumotun luvun säännöksiä. Pykälän 2 momentin mukaan heihin sovellettaisiin myös ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olleita tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain säännöksiä. Suorarekisteröintiluvan haltijalta edellytettäisiin siirtymäaikana omistajan tai haltijan toimeksiantoa tietojen tallettamiseksi ajoneuvorekisteriin ja omistajan tai haltijan suostumusta tietojen saamiseksi ajoneuvorekisteristä.

1.3. Tieliikennelaki

84 §. *Ajoneuvon hyväksyminen liikenteeseen ja rekisteröinti.* Pykälässä ovat keskeisimmät säännökset ajoneuvojen katsastus- ja rekisteröintivelvollisuuksista sekä tietojen toimittamisesta ajoneuvorekisteriin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan rekisteritiedot muutoksiin olisi toimitettava ajoneuvorekisteriin. Maininta rekisterinpitäjästä sekä katsastus- ja rekisteröintitoimiluvan haltijoista poistettaisiin. Asetuksessa säädettäisiin tarkemmin, minne rekisteritiedot olisi toimitettava. Lisäksi mainitusta momentista ehdotetaan poistettavaksi toimeksiantoa koskeva viimeinen virke, koska toimeksiannolla ei suorarekisteröintiluvista luovuttaessa olisi enää nykyistä merkitystä.

Pykälän 3 momentin säätämisvaltuuksia ehdotetaan täydennettäväksi selkeällä valtuutussäännöksellä, jonka mukaan ajoneuvojen katsastuksista ja rekisteröinneistä säädetään asetuksella. Ajoneuvojen rekisteröintitoimintaa koskeva lakiehdotus sisältää säännök-

sen tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain noudattamisesta. Tässä momentissa ei enää tarvittaisi tiedoksiannosta koskevaa valtuutusta, joten se poistettaisiin.

Katsastus- ja rekisteröintiasetukset on osittain annettu muutettavaksi ehdotetun 84 §:n nojalla. Nämä asetukset jäisivät ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan edelleen voimaan kunnes niistä toisin säädettäisiin. Rekisteröintiasetuksen 8 luku kuitenkin kumottaisiin ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta säädettäväksi ehdotetulla lailla.

1.4. Laki ajoneuvohallintokeskuksesta

Suomen kielen lautakunta on 25 päivänä syyskuuta 1995 antanut suosituksen (Kielikello 1/1995), jonka mukaan valtion keskushallinnon virastojen nimet kirjoitetaan isolla alkukirjaimella. Lain nimike ehdotetaan muutettavaksi siten, että ajoneuvohallintokeskuksen nimi kirjoitettaisiin isolla alkukirjaimella. Ehdotetuista voimaantulo- ja siirtymäsäännöksistä 3 momentti liittyy Ajoneuvohallintokeskuksen nimen kirjoittamistapaan. Mitä ajoneuvohallintokeskuksesta on muualla säädetty, koskisi Ajoneuvohallintokeskusta.

1 §. *Tarkoitus.* Valtioneuvostosta annetun lain (78/1992) 1 §:n mukaan ministeriöiden toimialasta säädetään asetuksella. Valtioneuvoston ohjesäännön (1522/1995) 22 §:n mukaan ajoneuvohallintokeskus kuuluu liikenneministeriön toimialaan, joten maininta ministeriöstä ehdotetaan poistettavaksi pykälästä tarpeettomana.

2 §. *Tehtävät.* Pykälän 1 momentissa olevaa ajoneuvohallintokeskuksen tehtäväluetteloa ehdotetaan täydennettäväksi ajoneuvojen rekisteröinnin järjestämiseen, katsastushenkilöstön lisäkoulutukseen ja vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyvillä tehtävillä. Momentin 2 kohdassa säädettäisiin rekisteröintiin liittyvistä tehtävistä, jolloin ajokorttien rekisteröintiä koskeva tehtäväkokonaisuus siirtyisi omaksi 3 kohdakseen. Uudeksi 7 kohdaksi ehdotetaan katsastushenkilöstön lisäkoulutukseen liittyviä tehtäviä, joista säädettäisiin yksityiskohtaisesti ajoneuvojen katsastusluvista ehdotetulla lailla.

Ajoneuvohallintokeskus on vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (719/1994) 6 §:n mukaan toimivaltainen viranomaisen vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyvissä asioissa, joten uudeksi 10

kohdaksi otettaisiin maininta näistä tehtävistä. Ehdotusten vuoksi virastolle aikaisemmin säädettyjen tehtävien numerointi muuttuisi.

1.5. Laki tieliikenteen tietojärjestelmästä

Tieliikenteen tietojärjestelmästä annettuun lakiin ehdotetaan muutoksia, jotka johtuvat ehdotetusta ajoneuvojen rekisteröintitoimintaa koskevasta laista.

9 §. *Oikeus tietojen saantiin ja tallettamiseen.* Lain 9 §:n 4 momentissa säädetään suorarekisteröintiluvan saaneiden oikeudesta siirtää tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla tieliikenteen tietojärjestelmään. Säännös ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska suorarekisteröintiluvasta luovuttaisiin.

Pykälän 5 momentissa säädetään katsastuksen suorittajan oikeudesta siirtää tieliikenteen tietojärjestelmään katsastusta ja rekisteröintiä koskevia tietoja. Muutosehdotuksen mukaan katsastuksen suorittajat voisivat siirtää tietojärjestelmään vain katsastusta koskevia tietoja. Sopimusrekisteröijälle annettaisiin oikeus siirtää tietojärjestelmään rekisteröintejä koskevia tietoja. Tietojen tallentamiseen suoraikäyttöisesti tulisi olla Ajoneuvohallintokeskuksen lupa kuten nykyisinkin.

12 §. *Tietojen luovutus ajoneuvorekisteristä.* Lopetettuaan rekisteröintitehtävien hoitamisen katsastusten suorittaja saisi ajoneuvorekisteristä 1 momentin 4 kohdan mukaan tietoja vain katsastustehtävien suorittamiseen. Sopimusrekisteröijille annettaisiin oikeus saada tietoja rekisteröintitehtävien suorittamiseen. Mainitun momentin 7 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi omistajan suostumusta koskeva viimeinen lause, koska suorarekisteröintilupien nojalla suoritettavista rekisteröinneistä luovuttaisiin.

13 §. *Tietojen luovutus ajokorttirekisteristä.* Pykälän 2 momentin 6 kohta ehdotetaan kumottavaksi. Ajoneuvojen katsastusluvista ehdotetun lain 9 §:n mukaan katsastusluvat myöntää Ajoneuvohallintokeskus. Sillä on LTJ-lain 10 §:n mukaan oikeus käyttää tietojärjestelmää ja sen osarekistereitä, joten kumottavaksi ehdotettu kohta on tarpeeton.

14 §. *Tietojen luovutus ajoneuvoverotusrekisteristä.* Rekisteröintitehtäviä suorittavat joutuvat tehtävissään tarkastamaan ajoneuvoverotusrekisteristä, että ajoneuvosta on suoritettu ajoneuvokohtaiset verot. Heille annettaisiin uudella 6 kohdalla oikeus saada tietoja kyseisestä rekisteristä rekisteröintitehtävi-

en hoitamiseksi.

15 §. *Tietojen luovutus autokiinnitysrekisteristä.* Pykälän 1 momentissa säädetään oikeudesta tietojen saantiin autokiinnitysrekisteristä. Sopimusrekisteröijä tarvitsee tehtävissään autokiinnitystä koskevia tietoja, joten hänelle annettaisiin 2 momenttiin ehdotulla muutoksella oikeus saada tehtävissään tarvitsemiaan tietoja myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Kiinteistötietojärjestelmästä voidaan oikeusministeriön päätöksellä luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla esimerkiksi luoton myöntämistä varten. Myös autokiinnitysrekisterin tietojen luovuttamisen osalta on ilmennyt tarvetta vastaavanlaiseen järjestykseen. Tekninen käyttöyhteys, jolla laissa tarkoitetaan suoraa käyttöyhteyttä, mahdollistaisi autokiinnitysrekisterin reaaliaikaisten tietojen käyttämisen jo luoton myöntämistä suunniteltaessa. Ajoneuvohallintokeskus voisi käyttöoikeutta antaessaan määritellä lain 11 §:n mukaisesti tarkoituksenmukaisen ja tietosuojaseikat huomioon ottavan tavan tietojen luovutukselle.

16 §. *Tieliikenteen tietojärjestelmän tietojen luovuttamisen kieltäminen eräissä tapauksissa.* Sopimusrekisteröijille ehdotetaan annettavaksi samanlainen tietojensaanti-oikeus tieliikenteen tietojärjestelmästä kuin nykyisin on katsastuksen suorittajilla siinä tapauksessa, että henkilö on 1 momentin nojalla kieltänyt osoitetietojensa luovuttamisen puhelimitse tai että häntä koskevien tietojen luovutus on 2 momentissa tarkoitettulla Ajoneuvohallintokeskuksen päätöksellä kielletty.

Parhailaan ollaan valmistelemassa henkilörekisterilain (471/1987) uudistamista. Hallituksen esitys henkilötietolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 96/1998) on annettu eduskunnalle heinäkuussa 1998, minkä vuosi pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi suora viittaus henkilöre-

kisterilain 23 §:ään. Ehdotetulla viittauksella tarkoitettaisiin edelleen voimassa olevan henkilörekisterilain 23 §:ää. Kielellisen muotoilunsa vuoksi säännös sopisi viittaukseksi myös mahdolliseen uuteen lakiin.

2. Tarkemmat säännökset

Ajoneuvojen katsastusluvista ehdotetun lain nojalla annettaisiin liikenneministeriön päätös, jolla on tarkoitus säätää yksityiskohtaisesti katsastustoimipaikan katsastuslaitteista, katsastustoiminnan laadunvarmistuksesta, tietosuojasta, katsastusta koskevien tietojen toimittamisesta ajoneuvorekisteriin, katsastustoimipaikalla säilytettävistä tiedoista ja toimipaikan ulkopuolella suoritettavista katsastuksista. Ajoneuvojen katsastushenkilöstön lisäkoulutuksesta valmisteltaisiin erillinen liikenneministeriön päätös.

Ehdotetun ajoneuvojen rekisteröintitoiminnan uudelleenorganisoinnin vuoksi olisi rekisteröintiasetusta, katsastusasetusta, vaarallisten aineiden kuljetuksesta tiellä annettua asetusta (632/1996) ja liikennevakuumusasetusta (324/1959) muutettava vähäisiltä osin. Rekisteröintitoiminnan järjestämisestä ei ole suunniteltu annettavaksi tässä vaiheessa muita säännöksiä.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1999. Lakeihin ehdotettujen siirtymäsäännösten vuoksi lait on mahdollista saattaa voimaan lyhyessä ajassa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**ajoneuvojen katsastusluvista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on ajoneuvojen katsastustoiminnan avulla edistää liikenneturvallisuutta ja vähentää ajoneuvojen aiheuttamia ympäristöhaittoja sekä edistää katsastuspalvelujen saatavuutta.

Tätä lakia sovelletaan niihin, jotka hakevat toimilupaa ja harjoittavat sen nojalla ajoneuvojen katsastusta, sekä niihin, jotka antavat katsastustoiminnassa edellytettävää lisäkoulutusta.

2 §

Toimiluvan alaiset tehtävät

Ajoneuvojen katsastuksia saa suorittaa vain se, jolle on myönnetty tässä laissa tarkoitettu toimilupa.

Ajoneuvojen tyyppikatsastuksiin ja EY-tyyppihyväksyntöihin ei voida myöntää toimilupaa.

Asetuksella voidaan säätää, että katsastustehtävien vähäisiä osia voi suorittaa myös muu kuin se, jolle toimilupa on myönnetty.

3 §

Toimiluvan myöntämisen edellytykset

Toimilupa tulee myöntää hakijalle, joka on luotettava, asiantunteva, vakavarainen ja riippumaton. Hakijan on kyettävä myös varmistamaan toiminnan riittävän korkea laatu ja asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu sekä huolehtimaan asianmukaisesta tietosuojasta.

Toimilupaa ei myönnetä, jos hakemuksesta tai olosuhteista muuten käy ilmi, että hakemukseen liittyvät järjestelyt on tehty toimiluvan edellytyksistä annettujen säännösten kiertämiseksi.

Toimilupaa ei myönnetä virastolle, laitokselle eikä oppilaitokselle, joka on valtion, kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämä.

Toimiluvan hakijan tulee olla Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen tai yhteisö, jonka kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on Euroopan talousalueella.

4 §

Hakijan luotettavuuden arviointi

Toimiluvan hakijaa voidaan pitää luotettavana, jos hakija, toiminnasta vastaava tai katsastuksia suorittava henkilö, yhtiömuodossa toimivan hakijan hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen tai varajäsen, toimitusjohtaja, yhtiömies tai muussa määräävässä asemassa oleva ei ole toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton katsastustoiminnan harjoittajaksi ja katsastuksia suorittavaksi henkilöksi. Kukaan edellä mainituista ei saa olla tuomittu ainakaan:

1) vakavasta ajoneuvojen katsastusta, rekisteröintiä tai verotusta taikka kirjanpitoa tai varainhallintaa koskevien säännösten rikkomisesta rangaistukseen, ellei Ajoneuvohallintokeskus toisin harkitse; eikä

2) viiden viimeisen vuoden aikana vankeusrangaistukseen, tai kolmen viimeisen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan henkilön olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan katsastustoimintaa tai suorittamaan katsastuksia.

5 §

Hakijan asiantuntemus

Toimiluvan hakija katsotaan asiantuntevaksi, jos katsastustoimipaikkaa varten on ilmoitettu pätevä katsastustoiminnasta vastaava henkilö.

Pätevyyden osoituksena katsastustoiminnasta vastaavalta henkilöltä edellytetään peruskoulutuksena vähintään teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai vastaavan soveltuvan teknikkotason tutkinnon

suorittamista. Lisäkoulutuksena edellytetään toimiluvan laajuutta vastaavaa vuosikatsastuskoulutusta (*katsastajantutkinto*) ja erikoiskoulutusta sekä niihin liittyvää käytännön kokemusta ja ammattitaidon säilyttämiseksi tarkoitettua, määräajoin toistuvaa täydennyskoulutusta.

6 §

Hakijan riippumattomuuden arviointi

Toimiluvan hakijaa voidaan pitää riippumattomana, jos hakija tai hänen palveluksessaan oleva ei harjoita tai ole kaupallisesti, taloudellisesti tai muuten riippuvuussuhteessa siihen, joka harjoittaa:

1) ajoneuvojen tai niiden osien tai varusteiden valmistusta, maahantuontia, kauppaa, suunnittelua, markkinointia, korjausta tai huoltoa;

2) vakuustoihintaan liittyvää ajoneuvojen vahinkotarkastustoimintaa; tai

3) luvanvaraista liikennettä.

Toimiluvan hakija ei saa myöskään olla riippuvuussuhteessa 1 momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittavien muodostamaan järjestöön.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuna riippuvuussuhteena ei pidetä luvanvaraiseen toimintaan tarvittavien tilojen ja laitteiden vuokrausta mainituissa momenteissa tarkoitettua toimintaa harjoittavalta tai harjoittavalle.

7 §

Toimiluvan laajuus

Toimilupa myönnetään hakemuksen perusteella katsastuslajin mukaan seuraavasti rajoitettuna:

1) vuosikatsastukset; tai

2) kaikki katsastuslajit tyyppikatsastusta ja EY-tyyppihyväksyntä lukuun ottamatta.

8 §

Toimiluvan hakeminen

Toimilupahakemukseen on liitettävä:

1) yhtiömuodossa toimivalta hakijalta kaupparekisteriote ja selvitys omistussuhteista;

2) ilmoitus kunnasta, jossa toimintaa ryhtyyään harjoittamaan;

3) selvitys siitä, miten hakija varmistaa toimintansa riittävän korkean laadun ja asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun;

4) ilmoitus katsastustoiminnasta vastaavasta henkilöstä;

5) selvitys siitä, miten hakijan on tarkoitus toteuttaa yhteydet tieliikenteen tietojärjestelmään ja miten hakija tulee huolehtimaan asianmukaisesta tietosuojasta;

6) selvitys siitä, miten toimitilat, laitteet sekä henkilöstö ja muut 4 §:ssä tarkoitettujen henkilöt täyttävät hakemuksen mukaisen toiminnan vaatimukset; sekä

7) Ajoneuvohallintokeskuksen mahdollisesti edellyttämä muu selvitys.

9 §

Toimiluvan myöntäminen

Ajoneuvohallintokeskus myöntää toimiluvan enintään viiden vuoden määräajaksi hakijalle, joka täyttää 3—6 §:ssä säädetyt edellytykset ja esittää 8 §:ssä mainitut selvitykset. Toimiluvan myöntämisestä koskevassa päätöksessä voidaan asettaa ehtoja, joilla toimilupa myönnetään. Toimilupa myönnetään katsastustoimipaikkakohtaisena.

10 §

Katsastuksia suorittavan henkilön pätevyysvaatimukset

Katsastuksia suorittavalta henkilöltä edellytetään peruskoulutuksena vähintään teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai vastaavan soveltuvan teknikkotason tutkinnon suorittamista. Lisäkoulutuksena edellytetään henkilön katsastustehtäviä vastaavaa vuosikatsastuskoulutusta (*katsastajantutkinto*) ja erikoiskoulutusta sekä niihin liittyvää käytännön kokemusta ja ammattitaidon säilyttämiseksi tarkoitettua, määräajoin toistuvaa täydennyskoulutusta.

11 §

Toimipaikan tilat

Toimipaikan tilojen tulee olla sellaiset, että katsastukset voidaan suorittaa niissä asianmukaisesti säästä riippumatta. Erillään olevien kevyen ja raskaan ajoneuvokaluston katsastukseen käytettävien tilojen tulee sijaita toistensa läheisyydessä siten, että katsastus-

toiminnasta vastaavalla henkilöllä on tosiasiainen mahdollisuus vastata toimipaikan katsastustoiminnasta.

Toimitilojen välittömässä läheisyydessä tulee olla kevyen ajoneuvokaluston koeajoon soveltuva, muulta liikenteeltä suljettu koeajorata.

12 §

Toiminnan aloittaminen

Toimiluvan mukainen katsastustoiminta voidaan aloittaa sen jälkeen, kun Ajoneuvohallintokeskus on:

1) todennut toimiluvan haltijan toimitilat 11 §:n mukaisiksi ja katsastustoimintaan soveltuviksi;

2) hyväksynyt toimiluvan haltijan katsastuslaitteet luvan mukaiseen toimintaan soveltuviksi;

3) todennut toimiluvan haltijan yhteydet tieliikenteen tietojärjestelmään asianmukaisiksi;

4) todennut toimiluvan haltijan henkilöstön pätevyyden luvan mukaisiin tehtäviin; ja

5) todennut toimintaan liittyvien olosuhteiden muutenkin vastaavan luvan mukaisen toiminnan edellyttämiä vaatimuksia.

Jollei toimiluvan mukaista katsastustoimintaa ole aloitettu kuuden kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä, toimilupa raukeaa. Ajoneuvohallintokeskus voi erityisestä syystä pidentää määräaika.

13 §

Tasapuolisuus

Toimiluvan haltijalla on velvollisuus vastaanottaa ja suorittaa jokaisen sitä haluavan asiakkaan ajoneuvon katsastus säännösten ja toimilupansa mukaisesti.

Toimiluvan haltijan on järjestettävä toimintansa siten, etteivät muut seikat kuin ajoneuvon kuntoon ja muuhun määräystenmukaisuuteen liittyvä arviointi voi vaikuttaa katsastuksen lopputulokseen.

Ajoneuvojen katsastukset on suoritettava ajoneuvon merkistä, mallista, käyttöönotto-ajankohdasta ja muista vastaavista seikoista riippumatta.

Toimiluvan ja koulutusosoikeuden haltijoiden on toiminnassaan soveltuvin osin noudatettava kielilain (148/1922) säännöksiä.

14 §

Esteellisyys

Katsastuksia suorittavaan henkilöön sovelletaan toimiluvan alaisissa tehtävissä, mitä hallintomenettelylain (598/1982) 10 ja 11 §:ssä säädetään virkamiehen esteellisyydestä.

15 §

Sivutoimipiste

Ajoneuvohallintokeskus voi antaa toimiluvan haltijalle poikkeustapauksessa oikeuden perustaa katsastustoimipaikalta hoidettavan sivutoimipisteen, jos seudun katsastuspalvelujen tarjonta muutoin jää puutteelliseksi. Sivutoimipisteessä katsastetaan vain ajoneuvoja, joiden kokonaisuudessa on enintään 3,5 tonnia. Muutoin sivutoimipistettä koskevat soveltuvin osin katsastustoimipaikkaa koskevat säännökset.

Katsastuspalvelujen tarjonnan puutteellisuutta arvioitaessa on otettava huomioon ainakin suunnitellun sivutoimipisteen etäisyys 7 §:n mukaisesta katsastustoimipaikasta sekä seudun tyypilliset asiointimatkat ja katsastusvelvollisuuden alainen ajoneuvokanta.

Ajoneuvohallintokeskuksen on peruutettava toimiluvan haltijan oikeus sivutoimipisteeseen päättymään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun 7 §:n mukainen katsastustoimipaikka on aloittanut seudulla toimintansa.

16 §

Toimiluvan uusiminen

Toimiluvan uusimista koskevaan hakemukseen on soveltuvin osin liitettävä 8 §:ssä tarkoitetut asiakirjat.

Hakemusta ratkaistessa on luvan myöntämisen edellytysten lisäksi otettava huomioon, onko katsastustoimintaa harjoitettu luvan mukaisesti ja muutoin asianmukaisesti. Ajoneuvohallintokeskus voi ennen hakemuksen ratkaisemista suorittaa 12 §:ssä tarkoitetut, toiminnan aloittamiseen liittyvät toimenpiteet, jos se katsoo niiden suorittamisen tarpeelliseksi.

Jos luvan uusimista koskeva hakemus on pantu vireille viimeistään kolme kuukautta ennen toimiluvan viimeistä voimassaolopäivää, uusittavan luvan nojalla saa harjoittaa katsastustoimintaa siihen saakka, kun asia on

ratkaistu.

17 §

Katsastustoiminnan päätyminen

Katsastustoimipaikan toiminnan keskeytyessä tai päättyessä toimiluvan haltijan on toimitettava katsastuksen suorittamiseen värittömästi liittyvät asiakirjat ja lomakkeet Ajoneuvohallintokeskukselle sen pyynnöstä.

18 §

Koulutuksen antaja

Katsastustoiminnasta vastaavien ja katsastuksia suorittavien henkilöiden koulutusta antavat Ajoneuvohallintokeskuksen hyväksymät yhteisöt. Koulutusoikeus annetaan määräajaksi hakijalle, jolla katsotaan olevan edellytykset koulutuksen antamiseen ja jolla on Ajoneuvohallintokeskuksen hyväksymä koulutustoiminnasta vastaavan henkilö. Koulutusoikeutta koskevassa päätöksessä voidaan asettaa ehtoja, joilla koulutusoikeus myönnetään.

Ajoneuvohallintokeskus voi peruuttaa oikeuden koulutuksen antamiseen määräajaksi tai kokonaan, jos:

a) yhteisöllä ei ole enää edellytyksiä koulutuksen antamiseen;

b) koulutuksesta annettuja säännöksiä tai koulutusoikeuden antamisen yhteydessä asetettuja ehtoja ei ole noudatettu; tai

c) koulutusta ei muutoin ole hoidettu asianmukaisesti.

Ajoneuvohallintokeskus voi antaa yhteisölle oikeuden yksittäisen täydennyskoulutustilaisuuden järjestämiseen. Tällaisen tilaisuuden järjestäjää koskee soveltuvin osin, mitä tässä laissa säädetään koulutusoikeuden hakijasta ja koulutusoikeuden myöntämisestä.

Ajoneuvohallintokeskus voi tarvittaessa antaa erikois- ja täydennyskoulutusta.

19 §

Koulutukseen liittyvät kokeet

Katsastajantutkinnon loppukokeita lukuun ottamatta koulutuksen antaja järjestää asianomaisen ministeriön, jäljempänä ministeriö, säätämät kokeet. Kokeen järjestäjä antaa todistuksen hyväksytysti suoritetusta kokeesta.

Kokeiden sisällöstä ja niiden valvonnasta

säädetään ministeriön päätöksellä.

20 §

Valvonta

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista valvoo Ajoneuvohallintokeskus.

Toimiluvan haltijan on pyynnöstä annettava Ajoneuvohallintokeskukselle tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten sekä luvanhaltijalle asetettujen yleisten edellytysten ja katsastustehtävien hoitamisen laadun selvittämiseksi tarvittavat tiedot mukaan lukien tarvittavat tiedot luvanhaltijan kirjanpidosta, varainhallinnasta, hallinnosta, tilojen ja laitteiden vuokrauksesta sekä katsastuksia suorittavista henkilöistä ja harjoitetusta katsastustoiminnasta. Koulutusoikeuden haltijan on pyynnöstä annettava Ajoneuvohallintokeskukselle tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten sekä koulutusoikeuden haltijan edellytysten ja koulutuksen laadun selvittämiseksi tarvittavat tiedot mukaan lukien tiedot koulutusta antavista henkilöistä ja annetusta koulutuksesta.

Toimiluvan ja koulutusoikeuden haltijan on viipymättä ilmoitettava toiminnasta vastaavien henkilöiden vaihdoksista sekä muista toimintaa koskevista merkittävistä muutoksista Ajoneuvohallintokeskukselle. Toimiluvan haltijan on ilmoitettava lisäksi omistussuhteissaan tapahtuneista muutoksista.

Ajoneuvohallintokeskuksella on oikeus tehdä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi tarvittavia tarkastuksia paikoissa, joissa harjoitetaan toimiluvan alaista toimintaa. Toimiluvan haltija on velvollinen järjestämään olosuhteet sellaisiksi, että tarkastus voidaan tehdä.

Poliisi on velvollinen antamaan virka-apua tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi.

21 §

Toimenpiteet puutteiden johdosta

Ajoneuvohallintokeskuksen on peruutettava toimilupa määräajaksi tai kokonaan, jos:

1) toimiluvan haltija ei ylläpidä katsastustoimipaikalla säännöllistä ajoneuvojen kat-

sastustoimintaa tai lopettaa kyseisen toiminnan;

2) toimiluvan haltija ei enää täytä toimiluvan saannin edellytyksiä;

3) toimiluvan haltija on asetettu konkurssiin; tai

4) toimiluvan haltija tai määräävässä asemassa oleva luvanhaltijan edustaja on määrätty liiketoimintakieltoon.

Ajoneuvohallintokeskus voi peruuttaa toimiluvan tai antaa luvanhaltijalle huomautuksen tai kirjallisen varoituksen, jos:

1) katsastuksessa on hyväksytty liikenteessä käytettäväksi ajoneuvoja, jotka eivät ilmeisen selvästi ole olleet säännösten mukaisia; huomautus ja kirjallinen varoitus voidaan kuitenkin antaa, jos on hyväksytty yksikin ajoneuvo, joka ei ole ollut säännösten mukainen;

2) katsastuksessa ensimmäisellä kerralla hylättyjen ajoneuvojen suhteellinen osuus perusteettomasti poikkeaa merkittävästi yleisestä valtakunnallisesta tasosta;

3) katsastuksessa on laiminlyöty ajoneuvojen verotukseen liittyvää valvontaa tai muutoin jätetty suorittamatta tehtävä, joka on erikseen säädetty suoritettavaksi katsastuksen yhteydessä;

4) toiminnassa on rikottu 13 §:ssä säädettyä tasapuolisuusvaatimusta tai muuta tässä laissa säädettyä vaatimusta;

5) luvan haltija rikkoo toimiluvulle ministeriön päätöksessä säädettyjä tai lupaehdoissa asetettuja vaatimuksia; tai

6) toimiluvan haltijan kirjanpito, varainhallinta tai hallinto eivät täytä toiminnalta vaadittavia edellytyksiä.

Jos on ilmeistä, että katsastustoiminnassa on olennaisia puutteita tai väärinkäytöksiä, Ajoneuvohallintokeskus voi väliaikaisesti kieltää luvanhaltijan katsastustoiminnan harjoittamisen sekä tarvittaessa estää tieliikenteen tietojärjestelmän tietojen käytön ja tietojen tallettamisen tietojärjestelmään. Väliaikainen kieltäminen sekä käytön ja tallettamisen estäminen ovat voimassa, kunnes toimiluvan peruuttamista koskeva asia on lopullisesti ratkaistu 1 tai 2 momentin nojalla. Asia on ratkaistava ensi tilassa.

Toimiluvan peruuttamista, katsastustoiminnan väliaikaista kieltä sekä tieliikenteen tietojärjestelmän tietojen käytön ja tietojen tallettamisen estämistä koskevia päätöksiä on noudatettava päätöksestä tehdystä valituksesta huolimatta.

22 §

Pakkokeinot

Jos tarkastuksessa tai muuten havaitaan, ettei katsastustoiminnassa käytettävä tila tai laite täytä tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä asetettuja oleellisia vaatimuksia, Ajoneuvohallintokeskus voi joko kieltää tilan tai laitteen käytön tai rajoittaa sen käyttöä.

Ajoneuvohallintokeskus voi asettaa 17 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen ja lomakkeiden toimittamisvelvollisuuden, 20 §:n 2 momentissa säädetyn tiedonantovelvollisuuden, 21 §:n 3 momentissa tarkoitettua kiellon ja tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettua kiellon tai rajoituksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta on voimassa, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään. Sitä, joka ei noudata tämän lain nojalla määrättyä, uhkasakolla tehostettua velvollisuutta, kieltä tai rajoitusta, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta.

23 §

Henkilörekisteritiedot

Ajoneuvohallintokeskuksella on oikeus saada tarpeellisia tietoja rikosrekisteristä ja ajokorttirekisteristä toimiluvan myöntämistä ja peruuttamista koskevien asioiden käsitteilyä sekä valvontaa varten. Tieto rikoksesta voidaan 21 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden yhteydessä luovuttaa toimiluvan haltijalle.

24 §

Salassapitovelvollisuus

Toimiluvan haltija tai tämän palveluksessaan oleva ei saa ilmaista sivulliselle tietoonsa tullutta 4 §:ssä tarkoitettua henkilön rikosta koskevaa tietoa, joka on saatu 23 §:n nojalla rikosrekisteristä tai ajokorttirekisteristä.

25 §

Rangaistussäännökset

Joka harjoittaa ajoneuvojen katsastuksia ilman asianmukaista toimilupaa, on tuomittava virkavallan anastuksesta siten kuin rikoslain (39/1889) 16 luvun 9 §:ssä säädetään.

Joka laiminlyö tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä säädetyn ilmoituksen tekemisen tai tietojenantovelvollisuuden taikka estää tai haittaa 20 §:n 4 momentissa mainitun tarkastuksen tekemistä, on tuomitava ajoneuvojen katsastusluvista annettujen säännösten rikkomisesta sakkoon.

Ajoneuvojen katsastuksia suorittavaa henkilöä pidetään rikoslain 2 luvun 12 §:n mukaisena virkamiehenä.

Rangaistus 24 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan.

26 §

Oikaisun hakeminen

Toimiluvan haltijan katsastusasiassa sekä koulutuksen antajan koulutusasiassa tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua Ajoneuvohallintokeskuksesta, jollei muualla laissa tai asetuksessa toisin säädetä. Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

27 §

Tarkemmat säännökset ja ohjeet

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntönnäpanosta annetaan asetuksella. Asetuksella säädetään lisäksi Ajoneuvohallintokeskuksen apuna toimivan koulutustoimikunnan asettamisesta.

Ministeriö voi antaa tarkempia säännöksiä toimiluvan myöntämisen yleisistä edellytyksistä, katsastuksessa käytettävistä toimitiloista, tarkastuslaitteista ja koeajoradasta, katsastusten suorittamisesta toimipaikan ulkopuolella, katsastustoiminnan laatuvaatimuksista ja laadunvarmistuksesta, katsastustietojen merkitsemisestä ajoneuvorekisteriin, katsastusta koskevien asiakirjojen säilyttämisestä sekä yhteistyöstä viranomaisten kanssa.

Ministeriö antaa tarkempia säännöksiä koulutusohjeiden myöntämisestä, koulutuksen kestosta, tarkemmasta rakenteesta ja sisällöstä, koulutukseen liittyvästä käytännön kokemuksesta, kokeista, tutkinnoista ja valvonnasta, koulutuksesta annettavista todistuksista, koulutustoimikunnan tehtävistä sekä muista koulutukseen liittyvistä asioista.

Ajoneuvohallintokeskus voi antaa ohjeita tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten soveltamisesta.

28 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tällä lailla kumotaan ajoneuvojen katsastus- ja rekisteröintitehtävien toimiluvista 18 päivänä joulukuuta 1995 annettu laki (1593/1995). Lain 22 §:n 5 momentti kumotaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 2000.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntönnäpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

29 §

Siirtymäsäännökset

1. Tällä lailla kumotun lain nojalla annetut säännökset jäävät edelleen voimaan kunnes niistä toisin säädetään tai päätetään.

2. Ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty katsastus- ja rekisteröintitehtävien toimiluvat ovat sellaisinaan voimassa luvassa määrätyn ajan. Luvan nojalla katsastuksia suorittaviin toimiluvan haltijoihin sovelletaan tätä lakia ja rekisteröintejä suorittaviin tällä lailla kumottua lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä.

3. Katsastus- ja rekisteröintitehtävien toimiluvan nojalla rekisteröintejä suorittavien oikeudet tietojen saantiin tieliikenteen tietojärjestelmästä ja tietojen tallentamiseen tietojärjestelmään määräytyvät tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain (819/1989) säännösten mukaisesti.

4. Jos katsastus- ja rekisteröintitehtävien toimiluvan haltija tekee Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa ajoneuvojen rekisteröinti-toiminnasta annetun lain (/) 3 §:ssä tarkoitettua sopimuksen rekisteröintien hoitamisesta, hänen toimilupansa lakkaa rekisteröintien osalta olemasta voimassa, kun sopimus tulee voimaan.

5. Toimilupa, joka on myönnetty 3 §:n 3 momentissa tarkoitettulle virastolle, laitokselle tai oppilaitokselle, voidaan uudistaa sen estämättä, mitä mainitussa momentissa säädetään.

6. Henkilön katsotaan täyttävän tämän lain

voimaan tullessa katsastustoiminnasta vastaavalle henkilölle 5 §:ssä ja tämän lain nojalla säädettyt pätevyysvaatimukset, jos hän osallistuu säädettyyn täydennyskoulutukseen ja on toiminut:

a) lain voimaantuloa edeltävän kahden viimeisen vuoden aikana toimiluvan laajuutta vastaavassa katsastustoimipaikassa katsastustoiminnasta vastaavana henkilönä vähintään kuusi kuukautta; tai

b) 1 päivästä marraskuuta 1998 alkaen ja tämän lain voimaan tullessa edelleen toimii toimiluvan laajuutta vastaavassa katsastustoimipaikassa katsastustoiminnasta vastaavana

henkilönä.

7. Henkilön katsotaan täyttävän tämän lain voimaan tullessa katsastuksia suorittavalle henkilölle 10 §:ssä ja tämän lain nojalla säädettyt ammattitaitovaatimukset, jos hän osallistuu säädettyyn täydennyskoulutukseen ja on toiminut:

a) lain voimaantuloa edeltävän kahden viimeisen vuoden aikana katsastustehtäviensä laajuutta vastaavissa katsastustehtävissä vähintään kuusi kuukautta; tai

b) 1 päivästä marraskuuta 1998 alkaen ja tämän lain voimaan tullessa edelleen toimii katsastustehtäviensä laajuutta vastaavissa katsastustehtävissä.

2.

Laki

ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on edistää ajoneuvojen rekisteröintipalvelujen saatavuutta ja ajoneuvorekisterin ajantasaisuutta.

2 §

Rekisteröintitoiminta

Tässä laissa tarkoitetaan rekisteröintitoiminnalla ajoneuvon rekisteri-ilmoituksen vastaanottoa, rekisteri-ilmoituksessa ilmoitetun tiedon merkitsemistä ajoneuvorekisteriin, rekisterikilpien ja -otteen luovuttamista sekä muita näihin liittyviä tehtäviä.

3 §

Rekisteröintitoiminnan järjestäminen

Ajoneuvohallintokeskus järjestää ajoneuvojen rekisteröintitoiminnan hankkimalla toimintaan tarvittavia palveluja niiden tuotta-

jilta (*sopimusrekisteröijä*) ja hoitamalla tehtäviä tarvittaessa itse. Muiden viranomaisten rekisteröintitoiminnasta voidaan säätää erikseen.

Rekisteröintitoiminta on järjestettävä siten, että ajoneuvo on mahdollista ilman kohtuutonta vaivaa ilmoittaa rekisteriin säädettyssä ajassa koko maassa.

4 §

Sopimusrekisteröijän yleiset edellytykset

Sopimusrekisteröijän yleiset edellytykset ovat luotettavuus, asiantuntevuus ja vakava-raisuus. Sopimusrekisteröijän on kyettävä myös varmistamaan toiminnan riittävän korkea laatu ja asiakkaiden yhdenvertainen kohdelu sekä huolehtimaan asianmukaisesta tietosuojasta.

Sopimusrekisteröijällä tulee olla rekisteröintitehtävien hoitamisen kannalta riittävät tietoliikenneyhteydet ja muutoinkin riittävän korkea tietojärjestelmän taso.

Rekisteröintitoimintaa koskeva sopimus voidaan tehdä vain sellaisen yhteisön tai laitoksen kanssa, jonka kotipaikka, keskushal-

linto tai päätoimipaikka on Euroopan talous-alueella.

5 §

Sopimusrekisteröijän sekä rekisteröintejä suorittavan henkilön luotettavuuden arviointi

Palvelun tuottajaa voidaan pitää luotettavana, jos rekisteröintejä suorittava henkilö, sopimusrekisteröijä tai sen hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen tai varajäsen, toimitusjohtaja, yhtiömies taikka muussa määräävässä asemassa oleva ei ole toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton rekisteröintitoiminnan harjoittajaksi tai rekisteröintejä suorittavaksi henkilöksi.

6 §

Rekisteröintitoimintaa koskeva sopimus

Rekisteröintitoimintaa koskevassa sopimuksessa on sovittava ainakin:

- 1) sopimusrekisteröijän rekisteröintitoiminnan laajuudesta;
- 2) rekisteröintitehtäviä suorittavien henkilöiden riittävän ammattitaidon turvaavista menettelyistä;
- 3) rekisteröintitehtävissä edellytettävän tietosuojan osoittamisesta;
- 4) rekisteröintitehtävien valvonnasta ja muista keinoista, joilla Ajoneuvohallintokeskus voi varmistua tehtävien asianmukaisesta hoitamisesta;
- 5) sopimuksen irtisanomisesta tai purkamisesta yleensä ja erityisesti silloin, kun sopimusrekisteröijä ei enää täytä 4 ja 5 §:ssä tarkoitettuja sopimusrekisteröijän yleisiä edellytyksiä; sekä
- 6) Ajoneuvohallintokeskuksen sopimusrekisteröijälle maksamasta korvauksesta ja muista ehdoista, joilla sopimusrekisteröijä hoitaa rekisteröintitoimintaa.

7 §

Rekisteröinnistä perittävä maksu

Sopimusrekisteröijän rekisteröintitoiminnasta peritään Ajoneuvohallintokeskukselle maksut, jotka määrätään siten kuin valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään.

8 §

Hyvä hallintotapa

Sopimusrekisteröijän rekisteröintitoiminnassa on noudatettava, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään. Sopimusrekisteröijän palveluksessa olevaan rekisteröintejä suorittavaan henkilöön ei kuitenkaan sovelleta hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

Sopimusrekisteröijän rekisteröintitoiminnassa on asiakirjojen julkisuudesta voimassa, mitä viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta säädetään.

Sopimusrekisteröijän rekisteröintitoiminnassa on soveltuvin osin noudatettava, mitä tiedoksiannosta hallintoasioissa annettussa laissa (232/1966) säädetään. Sopimusrekisteröijä ja Ajoneuvohallintokeskus voivat lähettää ajoneuvon rekisteriotteen tavallisena kirjelähetyksenä.

9 §

Kielilain säännökset

Sopimusrekisteröijän on toiminnassaan soveltuvin osin noudatettava kielilain (148/1922) säännöksiä.

10 §

Valvonta

Ajoneuvohallintokeskus valvoo sopimusrekisteröijän rekisteröintitoimintaa. Valvontaa varten Ajoneuvohallintokeskuksella on oikeus tehdä tarkastuksia sopimusrekisteröijän toimitiloissa ja saada tietoja rekisteröintitoimintaan liittyvistä asiakirjoista.

11 §

Henkilörekisteritiedot

Ajoneuvohallintokeskuksella on oikeus saada tarpeellisia tietoja rikosrekisteristä ja ajokorttirekisteristä sopimusrekisteröijälle ja rekisteröintejä suorittavalle henkilölle asetettujen luotettavuusvaatimusten selvittämiseksi ja valvontaa varten. Tieto rikoksesta voidaan sopimuksen purkamisen perusteena luovuttaa sopimusrekisteröijälle.

12 §

Salassapitovelvollisuus

Sopimusrekisteröijä tai tämän palveluksessa oleva ei saa ilmaista sivulliselle tietoonsa tullutta, 5 §:ssä tarkoitetun henkilön rikosta koskevaa tietoa, joka on saatu 11 §:n nojalla rikosrekisteristä tai ajokorttirekisteristä.

13 §

Virka-apu

Poliisi on velvollinen antamaan virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi.

14 §

Oikaisun hakeminen

Sopimusrekisteröijän rekisteröintiä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua Ajoneuvohallintokeskukselta. Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

15 §

Rangaistussäännökset

Joka harjoittaa ajoneuvojen rekisteröintiä toimintaa ilman Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa tehtyä sopimusta tai tässä laissa tai sen nojalla säädettyä oikeutta taikka suorittaa rekisteröintitoimenpiteitä, joihin mainittu sopimus ei anna oikeutta, on tuomittava virkavallan anastuksesta siten kuin rikoslain (39/1889) 16 luvun 9 §:ssä säädetään.

Rekisteröintejä suorittavaa henkilöä pidetään rikoslain 2 luvun 12 §:n mukaisena virkamiehenä.

Rangaistus 12 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan.

16 §

Tarkemmat säännökset ja ohjeet

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Asianomainen ministeriö voi antaa tarkempia säännöksiä ja ohjeita eri sopimusrekisteröijien rekisteröintipalvelujen laajuudesta, sopimusrekisteröijän yleisistä edellytyksistä, rekisteröintejä suorittavan henkilön pätevyysvaatimuksista sekä muista rekisteröinti-toiminnan järjestämisen yksityiskohdista.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tällä lailla kumotaan ajoneuvojen rekisteröinnistä 18 päivänä joulukuuta 1995 annettu asetuksen (1598/1995) 8 luku.

18 §

Siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty suorarekisteröintiluvat ovat sellaisinaan voimassa 1 päivään tammikuuta 2002, jollei jäljempänä toisin säädetä. Luvanhaltijaan ja suorarekisteröinteihin sovelletaan 17 §:n 3 momentilla kumotun luvun säännöksiä.

Suorarekisteröintiluvan haltijan oikeudet tietojen saantiin tieliikenteen tietojärjestelmästä ja tietojen tallentamiseen tietojärjestelmään määräytyvät tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain (819/1989) säännösten mukaisesti.

Jos suorarekisteröintiluvan haltija tekee Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa tämän lain 3 §:ssä tarkoitettua sopimuksen rekisteröintitehtävien hoitamisesta, hänen lupansa lakkaa olemasta voimassa, kun sopimus tulee voimaan.

3.

Laki**tieliikennelain 84 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/1981) 84 §, sellaisena
 kuin se on laeissa 818/1989, 989/1992 ja 1594/1995, seuraavasti:

84 §

Ajoneuvon hyväksyminen liikenteeseen ja rekisteröinti

Moottorikäyttöisen ajoneuvon ja siihen kytkettäväksi soveltuvan hinattavan ajoneuvon käyttö liikenteessä on kielletty, jollei sitä ole katsastettu ja asianmukaisesti ilmoitettu rekisteröitäväksi. Asetuksella voidaan säätää poikkeuksia katsastus- ja rekisteröintivelvollisuudesta.

Ajoneuvon maahantuoja ja valmistaja sekä omistaja ja haltija ovat velvollisia ilmoittamaan rekisteritiedot ja niissä tapahtuneet muutokset ajoneuvorekisteriin siten kuin asetuksella säädetään, jollei muutos koske rekisteristä poistettua ajoneuvoa.

Ajoneuvojen katsastuksesta ja rekisteröinnistä säädetään tarkemmin asetuksella. Ase-

tuksella säädetään myös ajoneuvojen rekisteröinnistä maasta vientiä ja autokiinnitystä varten, ajoneuvojen käyttämisestä liikenteessä koenumero- ja siirtokilvin sekä muualla rekisteröidyn ajoneuvon käyttämisestä Suomessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 _____.

Ennen tämän lain voimaantuloa 84 §:n nojalla annetut säännökset jäävät edelleen voimaan kunnes niistä toisin säädetään lukuun ottamatta ajoneuvojen rekisteröinnistä 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun asetuksen (1598/1995) 8 lukua, josta säädetään erikseen.

Ennen tämä lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ajoneuvohallintokeskuksesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1592/1995) nimike sekä 1 ja 2 § seuraavasti:

Laki**Ajoneuvohallintokeskuksesta**

1 §

Tarkoitus

Ajoneuvohallintokeskuksen tarkoituksena on edistää liikenneturvallisuutta ja tieliikenteen tietopalvelua sekä vähentää ajoneuvojen aiheuttamia ympäristöhaittoja.

2 §

Tehtävät

Ajoneuvohallintokeskuksen tehtävänä on:
 1) pitää tieliikenteen tietojärjestelmää ja hoitaa siihen liittyviä tehtäviä;
 2) vastata ajoneuvojen rekisteröintitoimin-

nasta ja hoitaa muita rekisteröintiin liittyviä tehtäviä;

- 3) vastata ajokorttien rekisteröinnistä;
- 4) vastata autokoulujen valvonnasta ja kuljettajantutkintotoiminnasta;
- 5) hoitaa ajoneuvojen tyyppikatsastusta ja EY-tyyppihyväksyntää koskevat asiat;
- 6) hoitaa ajoneuvojen katsastuslupiin liittyviä tehtäviä;
- 7) hoitaa ajoneuvojen katsastushenkilöstön lisäkoulutukseen ja kokeisiin liittyviä tehtäviä;
- 8) hoitaa ajoneuvojen katsastukseen liittyviä muita tehtäviä;
- 9) hoitaa liikennetarvikkeiden kauppaan sekä asennus- ja korjaustoimintaan liittyviä lupa- ja valvontatehtäviä;
- 10) hoitaa vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyviä tehtäviä;
- 11) hoitaa autokiinnitystä koskevat asiat;
- 12) ratkaista sille erikseen säädetyt lupa-, poikkeuslupa- ja oikaisuvaatimusasiat;

13) hoitaa eräitä tieliikenteen verotusasioita; sekä

14) edistää liikenneturvallisuuden parantamista ja tieliikenteen aiheuttamien ympäristöhaittojen vähentämiseen tähtäävää tutkimustoimintaa.

Ajoneuvohallintokeskuksen tehtävänä on huolehtia myös niistä muista toimialaansa liittyvistä viranomaistehtävistä, jotka sille erikseen säädetään, sekä suorittaa ne toimeksiannot, jotka asianomainen ministeriö sille antaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Ennen tämä lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Mitä muualla säädetään Autorekisterikeskuksen ajoneuvohallinnon yksiköstä, ajoneuvohallinnosta tai ajoneuvohallintokeskuksesta, koskee tämän lain tultua voimaan Ajoneuvohallintokeskusta.

5.

Laki

tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tieliikenteen tietojärjestelmästä 15 päivänä syyskuuta 1989 annetun lain (819/1989) 9 §:n 4 momentti ja 13 §:n 2 momentin 6 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 1595/1995,
muutetaan 9 §:n 5 momentti, 12 §:n 1 momentin 4 ja 7 kohta, 14 §:n 4 ja 5 kohta, 15 §:n 2 momentti sekä 16 §,
sellaisina kuin ne ovat, 9 §:n 5 momentti, 12 §:n 1 momentin 4 ja 7 kohta, 14 §:n 4 kohta, 15 §:n 2 momentti ja 16 § viimeksi mainitussa laissa sekä 14 §:n 5 kohta laissa 627/1997, sekä
lisätään 14 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa ja mainitussa laissa 1595/1995, uusi 6 kohta seuraavasti:

9 §

Oikeus tietojen saantiin ja tallettamiseen

hallintokeskus määrää. Ajoneuvohallintokeskus voi sallia tietojen tallettamisen suora-
käyttöisesti.

12 §

Tietojen luovutus ajoneuvorekisteristä

Ajoneuvorekisteristä voidaan luovuttaa:

Katsastuksen suorittaja ja ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta annetun lain (/) 3 §:ssä mainittu sopimusrekisteröijä voivat siirtää teknisen käyttöyhteyden avulla tieliikenteen tietojärjestelmään asianomaista tehtävää koskevia tietoja siten kuin Ajoneuvo-

4) katsastuksen suorittajalle ja sopimusre-

kisteröijälle tietoja asianomaisen tehtävän hoitamista varten;

7) ajoneuvon rekisteritunnuksen perusteella kaupparekisteriin merkitylle ajoneuvokaupaa harjoittavalle yritykselle ajoneuvokaupan ja -huollon yhteydessä muita tietoja kuin henkilötietoja;

14 §

*Tietojen luovutus
ajoneuvoverotusrekisteristä*

Ajoneuvoverotusrekisteristä voidaan luovuttaa:

4) ulosottoviranomaisille ulosottotehtävien hoitamiseksi tarpeellisia tietoja;

5) verohallinnon viranomaisille tietoja verotustehtäviä ja verojen perintään liittyviä asioita varten; sekä

6) tietoja sopimusrekisteröijälle sopimuksen mukaan kuuluvien rekisteröintitehtävien hoitamista varten.

15 §

Tietojen luovutus autokiinnitysrekisteristä

Autokiinnitysrekisteristä ei saa luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla lukuun ottamatta sopimusrekisteröijän sopimuksenmukaisissa rekisteröintitehtävissä ja rahoituslaitoksen luoton myöntämistä varten tarvittavia tietoja.

16 §

Tieliikenteen tietojärjestelmän tietojen luovuttamisen kieltäminen eräissä tapauksissa

Henkilön oikeudesta kieltää henkilötietojensa käsittely suoramainontaa, puhelinmyyntiä ja muuta suoramarkkinointia, markkina- ja mielipidetutkimusta sekä henkilömatrikkeliä ja sukututkimusta varten säädetään erikseen. Sen lisäksi henkilöllä on oikeus kieltää osoitetietojensa luovuttaminen puhelimitse muuhun kuin viranomaisen, liikennevakuutuskeskuksen, liikennevakuutusyhtiön, katsastuksen suorittajan tai sopimusrekisteröijän käyttöön.

Jos henkilöllä on perusteltua syytä epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi, Ajoneuvohallintokeskus voi kirjallisesta pyynnöstä päättää, ettei häntä koskevia henkilötietoja saa luovuttaa tieliikenteen tietojärjestelmästä muille kuin viranomaisille, liikennevakuutuskeskukselle, liikennevakuutusyhtiölle, katsastuksen suorittajalle, sopimusrekisteröijälle ja kuljettajantutkinnon vastaanottajalle. Tämä päätös voi ensimmäisen kerran olla voimassa enintään kaksi vuotta. Rajoituksen voimassaoloa voidaan jatkaa yhdeksi vuodeksi kerrallaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 11 päivänä syyskuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Liikenneministeri *Matti Aura*

3.

Laki**tieliikennelain 84 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/1981) 84 §, sellaisena
 kuin se on laeissa 818/1989, 989/1992 ja 1594/1995, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

84 §

84 §

*Ajoneuvon hyväksyminen liikenteeseen ja rekisteröinti**Ajoneuvon hyväksyminen liikenteeseen ja rekisteröinti*

Moottorikäyttöisen ajoneuvon ja siihen kytkettäväksi soveltuvan hinattavan ajoneuvon käyttö liikenteessä on kielletty, jollei sitä ole katsastettu ja asianmukaisesti ilmoitettu rekisteröitäväksi. Asetuksella voidaan säätää poikkeuksia katsastus- ja rekisteröintivelvollisuudesta.

Ajoneuvon maahantuoja ja valmistaja sekä omistaja ja haltija ovat velvollisia ilmoittamaan rekisteritiedot ja niissä tapahtuneet muutokset ajoneuvorekisterin pitäjälle tai katsastus- ja rekisteröintitoimiluvan haltijalle siten kuin asetuksella säädetään, jollei muutos koske rekisteristä poistettua ajoneuvoa. *Omistajan tai haltijan toimeksiannosta velvollisuus ilmoituksen tekemiseen siirtyy tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain 9 §:n 3 momentissa tarkoitetulle yritykselle.*

Asetuksella säädetään ajoneuvojen rekisteröintiin liittyvien päätösten ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta. Asetuksella säädetään myös ajoneuvojen rekisteröinnistä maasta vientiä tai autokiinnitystä varten, ajoneuvojen käyttämisestä liikenteessä koenumero- tai siirtokilvin sekä muualla rekisteröidyn ajoneuvon käyttämisestä Suomessa.

Moottorikäyttöisen ajoneuvon ja siihen kytkettäväksi soveltuvan hinattavan ajoneuvon käyttö liikenteessä on kielletty, jollei sitä ole katsastettu ja asianmukaisesti ilmoitettu rekisteröitäväksi. Asetuksella voidaan säätää poikkeuksia katsastus- ja rekisteröintivelvollisuudesta.

Ajoneuvon maahantuoja ja valmistaja sekä omistaja ja haltija ovat velvollisia ilmoittamaan rekisteritiedot ja niissä tapahtuneet muutokset *ajoneuvorekisteriin* siten kuin asetuksella säädetään, jollei muutos koske rekisteristä poistettua ajoneuvoa.

Ajoneuvojen katsastuksesta ja rekisteröinnistä säädetään tarkemmin asetuksella. Asetuksella säädetään myös ajoneuvojen rekisteröinnistä maasta vientiä ja autokiinnitystä varten, ajoneuvojen käyttämisestä liikenteessä koenumero- ja siirtokilvin sekä muualla rekisteröidyn ajoneuvon käyttämisestä Suomessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa 84 §:n nojalla annetut säännökset jäävät edelleen voimaan kunnes niistä toisin säädetään lukuun ottamatta ajoneuvojen rekisteröinnistä 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun asetuk-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sen (1598/1995) 8 lukua, josta säädetään erikseen.

Ennen tämä lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki

ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* ajoneuvohallintokeskuksesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1592/1995) nimike sekä 1 ja 2 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Laki

ajoneuvohallintokeskuksesta

1 §

Tarkoitus

Ajoneuvohallintokeskuksen tarkoituksena on edistää liikenneturvallisuutta ja tieliikenteen tietopalvelua sekä vähentää ajoneuvojen aiheuttamia ympäristöhaittoja. *Ajoneuvohallintokeskus on liikenneministeriön alainen.*

2 §

Tehtävät

Ajoneuvohallintokeskuksen tehtävänä on:

- 1) pitää tieliikenteen tietojärjestelmää ja hoitaa siihen liittyviä tehtäviä;
- 2) vastata ajoneuvojen ja ajokorttien rekisteröinnistä;
- 3) vastata autokoulujen valvonnasta ja hoitaa kuljettajantutkintoihin liittyviä tehtäviä;
- 4) hoitaa ajoneuvojen tyyppikatsastusta ja EY-tyyppihyväksymistä koskevat asiat;

Laki

Ajoneuvohallintokeskuksesta

1 §

Tarkoitus

Ajoneuvohallintokeskuksen tarkoituksena on edistää liikenneturvallisuutta ja tieliikenteen tietopalvelua sekä vähentää ajoneuvojen aiheuttamia ympäristöhaittoja.

2 §

Tehtävät

Ajoneuvohallintokeskuksen tehtävänä on:

- 1) pitää tieliikenteen tietojärjestelmää ja hoitaa siihen liittyviä tehtäviä;
- 2) vastata ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta ja hoitaa muita rekisteröintiin liittyviä tehtäviä;
- 3) vastata ajokorttien rekisteröinnistä;
- 4) vastata autokoulujen valvonnasta ja kuljettajantutkintotoiminnasta;
- 5) hoitaa ajoneuvojen tyyppikatsastusta ja EY-tyyppihyväksyntää koskevat asiat;

Voimassa oleva laki

5) hoitaa ajoneuvojen katsastustehtävien toimilupiin liittyviä valvontatehtäviä ja muita tehtäviä;

6) hoitaa ajoneuvojen katsastukseen liittyviä muita tehtäviä;

7) hoitaa liikennetarvikkeiden kauppaan sekä asennus- ja korjaustoimintaan liittyviä lupa- ja valvontatehtäviä;

8) hoitaa autokiinnitystä koskevat asiat;

9) ratkaista sille erikseen säädetty lupa-, poikkeuslupa- ja oikaisuvaatimusasiat;

10) hoitaa eräitä tieliikenteen verotusasioita; sekä

11) edistää liikenneturvallisuuden parantamiseen ja tieliikenteen aiheuttamien ympäristöhaittojen vähentämiseen tähtäävää tutkimustoimintaa.

Ajoneuvohallintokeskuksen tehtävänä on huolehtia myös niistä muista toimialaansa liittyvistä viranomaistehtävistä, jotka sille erikseen säädetään *tai määrätään*, sekä suorittaa ne toimeksiannot, jotka liikenneministeriö sille antaa.

Ehdotus

6) hoitaa ajoneuvojen *katsastuslupiin* liittyviä *tehtäviä*;

7) hoitaa ajoneuvojen katsastushenkilöstön *lisäkoulutukseen ja kokeisiin* liittyviä *tehtäviä*;

8) hoitaa ajoneuvojen katsastukseen liittyviä muita tehtäviä;

9) hoitaa liikennetarvikkeiden kauppaan sekä asennus- ja korjaustoimintaan liittyviä lupa- ja valvontatehtäviä;

10) hoitaa *vaarallisten aineiden kuljetukseen* liittyviä *tehtäviä*;

11) hoitaa autokiinnitystä koskevat asiat;

12) ratkaista sille erikseen säädetty lupa-, poikkeuslupa- ja oikaisuvaatimusasiat;

13) hoitaa eräitä tieliikenteen verotusasioita; sekä

14) edistää liikenneturvallisuuden parantamiseen ja tieliikenteen aiheuttamien ympäristöhaittojen vähentämiseen tähtäävää tutkimustoimintaa.

Ajoneuvohallintokeskuksen tehtävänä on huolehtia myös niistä muista toimialaansa liittyvistä viranomaistehtävistä, jotka sille erikseen säädetään, sekä suorittaa ne toimeksiannot, jotka *asianomainen ministeriö* sille antaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1999 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Mitä muualla säädetään Autorekisterikeskuksen ajoneuvohallinnon yksiköstä, ajoneuvohallinnosta tai ajoneuvohallintokeskuksesta, koskee tämän lain tultua voimaan Ajoneuvohallintokeskusta.

5.

Laki**tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tieliikenteen tietojärjestelmästä 15 päivänä syyskuuta 1989 annetun lain (819/1989) 9 §:n 4 momentti ja 13 §:n 2 momentin 6 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 1595/1995,
muutetaan 9 §:n 5 momentti, 12 §:n 1 momentin 4 ja 7 kohta, 14 §:n 4 ja 5 kohta, 15 §:n 2 momentti sekä 16 §, sellaisina kuin ne ovat, 9 §:n 5 momentti, 12 §:n 1 momentin 4 ja 7 kohta, 14 §:n 4 kohta, 15 §:n 2 momentti ja 16 § viimeksi mainitussa laissa sekä 14 §:n 5 kohta laissa 627/1997, sekä
lisätään 14 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa ja mainitussa laissa 1595/1995, uusi 6 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

Oikeus tietojen saantiin ja tallettamiseen

Tieliikenteen tietojärjestelmään voidaan ajoneuvohallintokeskuksen luvalla siirtää teknisen käyttöyhteyden avulla kaupparekisteriin merkittyjen, ajoneuvojen kauppaa, rahoitusta tai katsastustoimintaa harjoittajien yritysten sekä vakuutusyhtiöiden tietojärjestelmistä ajoneuvon omistajan tai haltijan toimeksiannon perusteella ajoneuvon rekisteri-ilmoituksen tiedot.

Katsastuksen suorittaja voi siirtää teknisen käyttöyhteyden avulla tieliikenteen tietojärjestelmään ajoneuvon katsastusta ja rekisteröintiä koskevia tietoja siten kuin ajoneuvohallintokeskus määrää. Ajoneuvohallintokeskus voi hakemuksesta sallia tietojen tallettamisen suorakäyttöisesti.

(kumotaan)

Katsastuksen suorittaja ja ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta annetun lain (/) 3 §:ssä mainittu sopimusrekisteröijä voivat siirtää teknisen käyttöyhteyden avulla tieliikenteen tietojärjestelmään asianomaista tehtävää koskevia tietoja siten kuin Ajoneuvohallintokeskus määrää. Ajoneuvohallintokeskus voi sallia tietojen tallettamisen suorakäyttöisesti.

12 §

*Tietojen luovutus ajoneuvorekisteristä**Ajoneuvorekisteristä voidaan luovuttaa:**Ajoneuvorekisteristä voidaan luovuttaa:*

 4) katsastuksen suorittajalle tietoja katsastus- ja rekisteröintitehtävien hoitamista varten;

 4) katsastuksen suorittajalle ja sopimusrekisteröijälle tietoja asianomaisen tehtävän hoitamista varten;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7) ajoneuvon rekisteritunnuksen perusteella kaupparekisteriin merkitylle ajoneuvokaup-
paa harjoittavalle yritykselle ajoneuvokaupan
ja -huollon yhteydessä muita tietoja kuin
henkilötietoja *sekä 9 §:n 4 mukaisen luvan
saaneelle yritykselle näiden tietojen lisäksi
omistajan tai haltijan suostumuksella tämän
henkilötiedot;*

7) ajoneuvon rekisteritunnuksen perusteella kaupparekisteriin merkitylle ajoneuvokaup-
paa harjoittavalle yritykselle ajoneuvokaupan
ja -huollon yhteydessä muita tietoja kuin
henkilötietoja;

13 §

Tietojen luovutus ajokorttirekisteristä

Ajokorttirekisteristä saa kuitenkin luovut-
taa:

6) ajoneuvojen katsastus- ja rekisteröinti-
tehtävien toimiluvista annetussa laissa
(1593/95) tarkoitetulle toimilupaviranomai-
selle tietoja ajoneuvojen katsastus- ja rekis-
teröintitehtävien toimiluvan myöntämistä ja
peruuttamista koskevien asioiden käsittelyä
varten;

Ajokorttirekisteristä saa kuitenkin luovut-
taa:

(kumotaan)

14 §

Tietojen luovutus ajoneuvoverotusrekisteristä

Ajoneuvoverotusrekisteristä voidaan luo-
vuttaa:

4) ulosottoviranomaisille ulosottotehtävien
hoitamiseksi tarpeellisia tietoja; *sekä*
5) verohallinnon viranomaisille tietoja ve-
rotustehtäviä ja verojen perintään liittyviä
asioita varten.

Ajoneuvoverotusrekisteristä voidaan luo-
vuttaa:

4) ulosottoviranomaisille ulosottotehtävien
hoitamiseksi tarpeellisia tietoja;
5) verohallinnon viranomaisille tietoja ve-
rotustehtäviä ja verojen perintään liittyviä
asioita varten; *sekä*
6) tietoja sopimusrekisteröijälle sopimuk-
sen mukaan kuuluvien rekisteröintitehtävien
hoitamista varten.

15 §

Tietojen luovutus autokiinnitysrekisteristä

Autokiinnitysrekisteristä ei saa luovuttaa
tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla.

Autokiinnitysrekisteristä ei saa luovuttaa
tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla lu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

Tieliikenteen tietojärjestelmän tietojen luovuttamisen kieltäminen eräissä tapauksissa

Henkilöllä on sen lisäksi, mitä henkilörekisterilain 23 §:ssä säädetään, oikeus kieltää osoitetietojensa luovuttaminen puhelimitse muuhun kuin viranomaisen, liikennevakuutuskeskuksen, liikennevakuutusyhtiön tai katsastuksen suorittajan käyttöön.

Jos henkilöllä on perusteltua syytä epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi, ajoneuvohallintokeskus voi kirjallisesta pyynnöstä päättää, ettei häntä koskevia henkilötietoja saa luovuttaa tieliikenteen tietojärjestelmästä muille kuin viranomaisille, liikennevakuutuskeskukseen, liikennevakuutusyhtiölle, katsastuksen suorittajalle sekä kuljettajantutkiminnon vastaanottajalle. Tämä päätös voi ensimmäisen kerran olla voimassa enintään kaksi vuotta. Rajoituksen voimassaoloa voidaan jatkaa yhdeksi vuodeksi kerrallaan.

16 §

Tieliikenteen tietojärjestelmän tietojen luovuttamisen kieltäminen eräissä tapauksissa

Henkilön oikeudesta kieltää henkilötietojensa käsittely suoramainontaa, puhelinmyyntiä ja muuta suoramarkkinointia, markkina- ja mielipidetutkimusta sekä henkilömatrikkelia ja sukututkimusta varten säädetään erikseen. Sen lisäksi henkilöllä on oikeus kieltää osoitetietojensa luovuttaminen puhelimitse muuhun kuin viranomaisen, liikennevakuutuskeskuksen, liikennevakuutusyhtiön, katsastuksen suorittajan tai sopimusrekisteröijän käyttöön.

Jos henkilöllä on perusteltua syytä epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi, Ajoneuvohallintokeskus voi kirjallisesta pyynnöstä päättää, ettei häntä koskevia henkilötietoja saa luovuttaa tieliikenteen tietojärjestelmästä muille kuin viranomaisille, liikennevakuutuskeskukseen, liikennevakuutusyhtiölle, katsastuksen suorittajalle, sopimusrekisteröijälle ja kuljettajantutkiminnon vastaanottajalle. Tämä päätös voi ensimmäisen kerran olla voimassa enintään kaksi vuotta. Rajoituksen voimassaoloa voidaan jatkaa yhdeksi vuodeksi kerrallaan.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

